T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNAN BASININDA BALKAN SAVAŞLARI (1912-1913)

ATİLLA BİRBİR

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. İLKER ALP

EDİRNE 2018

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BALKAN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Atilla BİBİÇ tarafından hazırlanan "Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913)"

Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 9.-10. maddeleri uyarınca 12.10.2018 günü saat 14³⁰ 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabul Edilmesine **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof. Dr. İlker ALP (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Prof. Dr. Levent KAYAPINAR	Kabul Edilmesine	
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim KELAĞA AHMET	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10216785
Yazar Adı / Soyadı	ATİLLA BİRBİR
T.C.Kimlik No	11990099974
Telefon	5383292664
E-Posta	atillabirbir@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913)
Tezin Tercümesi	The Balkan Wars (1912-1913) in the Greek Press
Konu	Tarih = History
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2018
Sayfa	119
Tez Danışmanları	PROF. DR. İLKER ALP
Dizin Terimleri	Balkan savaşları=Balkans wars ; Yunanistan=Greece ; Basın=Press
Önerilen Dizin Terimleri	

15.10.2018

İmza:.....

Tezin Adı: Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913)

Hazırlayan: Atilla BİRBİR

ÖZET

Balkan Savaşları (1912-1913), Türk tarihi için olduğu kadar Yunan tarihi için de büyük önem taşımaktadır. Balkan Savaşları sonucunda Yunanistan, Selanik ve Yanya gibi önemli şehirleri ele geçirerek sınırlarını büyük ölçüde genişletmiştir. Yunan basını, savaş sırasında yaşanan gelişmeleri büyük bir heyecanla okuyucularına aktarmıştır. Bu çalışmanın amacı, Balkan Savaşları'nın Yunan basınında nasıl ele alındığını ortaya koymaktır. Yunan toplumunun savaşa, Osmanlı Devleti'ne ve Türklere bakışını açığa çıkarmak, çalışmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır. Çalışma kapsamında 1912-1913 yıllarında Atina ve Selanik'te yayımlanmış olan üç gazete taranmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Balkan Savaşları öncesi ve sırasındaki gelişmelere değinilmektedir. Ayrıca çalışmada faydalanılan gazetelerin tarihleri ve siyasi tutumları hakkında bilgi verilmektedir. İkinci ve üçüncü bölümlerde ise Balkan Savaşları, ilgili gazetelerde yapılan değerlendirmeler üzerinden ele alınmaktadır. Bu kapsamda Yunanistan'ın savaş döneminde takip ettiği politikanın basına yansımaları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Balkan Savaşları, Yunanistan, basın, Embros, Makedonia, Skrip

Name of Thesis: The Balkan Wars (1912-1913) in the Greek Press

Prepared by: Atilla BİRBİR

ABSTRACT

The Balkan Wars (1912-1913) are of great importance for Greek history as well as for Turkish history. After the Balkan Wars Greece expanded her borders greatly by annexing important cities like Thessaloniki and Ioannina. The Greek press conveyed the developments during the war to its audience with great excitement. The purpose of this study is to reveal how the Balkan Wars were handled in the Greek press. Revealing the perspective of the Greek society for the war, the Ottoman Empire and the Turks, is among other objectives of the study. Three newspapers had been published during the years 1912-1913 in Athens and Thessaloniki were reviewed as part of the study. The developments before and during the Balkan Wars are mentioned in the first chapter of the study. The history and the political stance of the concerning newspapers are also introduced. As for the second and the third chapters, the Balkan Wars are examined through the assessments in the concerning newspapers. The reflections of Greek policy to the press during the war are evaluated within this context.

Keywords: Balkan Wars, Greece, press, Embros, Makedonia, Skrip

ÖNSÖZ

"Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913)" adlı yüksek lisans tez çalışması, Balkan Savaşları'nın Yunan basınında nasıl ele alındığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Balkan Savaşları sırasında yaşanan gelişmelerin Yunan toplumunu, siyasetini ve diplomasisini ne yönde etkilediğini açığa çıkarmak da çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

Balkan Savaşları döneminde Yunanistan'da yayımlanmış olan gazetelerin nüshaları Yunan Milli Kütüphanesi (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος) arşivinden taranarak ilgili kısımların çevirileri yapılmış ve çalışma, belirli bir plan dâhilinde kaleme alınmıştır. Çalışmanın daha iyi anlaşılması ve yeri geldiğinde gazetelerde yer alan bilgilerin desteklenmesi açısından, konuyla ilgili yerli ve yabancı temel eserlerden yararlanılmıştır.

Ülkemizde Balkan Savaşları'nın farklı açılardan değerlendirildiği birçok yüksek lisans ve doktora çalışmaları vardır. Ancak Balkan Savaşları'nın, dönemin Yunan basında ele alınış biçimini inceleyen bir çalışma mevcut değildir. Dolayısıyla "Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913)" adlı yüksek lisans tez çalışmasının, bu alanda bir açığı kapatarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada Atina'da yayımlanan Embros ile Skrip gazetelerinden ve Selanik'te yayımlanan Makedonia gazetesinden faydalanılmıştır. Bu gazeteler, 1912-1913 Balkan Savaşları boyunca yayımlanmış ve savaş sırasında yaşanan gelişmeleri okuyucularına ulaştırmıştır. Çalışmayı sınırlandırmak adına, gazete nüshalarının ilk sayfalarındaki baş makaleler değerlendirmeye alınmıştır. Bu makalelerde günlük olaylar, gazetelerin siyasi eğilimleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu bakımdan çalışmanın, dönemin şartları içinde Yunan kamuoyunun Balkan Savaşları'na bakışının anlaşılması açısından değerli veriler sunacağı düşünülmektedir.

Son olarak çalışmanın kaleme alınması sırasında değerli görüşleriyle bana yol gösteren Dr. Öğr. Üyesi İbrahim KELAĞA AHMET'e, desteklerini esirgemeyen aileme ve bütün mesai arkadaşlarıma teşekkür eder, danışmanım Prof. Dr. İlker ALP'e şükranlarımı sunarım.

Atilla BİRBİR
Edirne 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER v
GİRİŞ 1

I. BÖLÜM
BALKAN SAVAŞLARI VE YUNANİSTAN

1.1. Balkan Savaşları Öncesinde Rumeli'nin Durumu 5
1.2. Birinci Balkan Savaşı 12
1.3. İkinci Balkan Savaşı 20
1.4. Balkan Savaşları'nda Yunanistan 23
1.5. Embros, Skrip ve Makedonia Gazeteleri 30

II. BÖLÜM
YUNAN BASININDA BİRİNCİ BALKAN SAVAŞI

2.1. Birinci Balkan Savaşı Öncesi Durum 34
2.1.1. Genel Seferberlik İlanları 34
2.1.2. Büyük Güçler'in 8 Ekim 1912 Tarihli Notası 37
2.1.3. Savaşın İlanı 42
2.2. Müttefiklerin İlerleyişi 44
2.3. Büyük Güçler'in Savaş Gelişmeleri Karşısındaki Tutumu 53
2.4. Ateşkes Görüşmeleri ve 3 Aralık 1912 Tarihinde Ateşkesin İmzalanması 56
2.5. Londra Barış Görüşmeleri 60
2.6. Muharebelerin Yeniden Başlaması ve Kuşatma Altındaki Şehirlerin Kaybı 65
2.7. Londra Barış Antlaşması (30 Mayıs 1913) 71

III. BÖLÜM
YUNAN BASININDA İKİNCİ BALKAN SAVAŞI

3.1. Bulgar-Yunan Anlaşmazlığı 74
3.2. Sırp-Yunan Yakınlaşması 79
3.3. Rusya'nın Savaşı Önleme Girişimi 81
3.4. İkinci Balkan Savaşı'nın Patlak Vermesi 84
3.5. Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi Geri Alması 87
3.6. Bükreş Kongresi'nde Ateşkes Kararının Alınması 88
3.7. Bükreş Barış Antlaşması (10 Ağustos 1913) 91
3.8. Atina Antlaşması (14 Kasım 1913) ve Adalar Sorunu 94

SONUÇ 97
KAYNAKÇA 101
EKLER 107

GİRİŞ

Yüzyıllarca Türk hâkimiyeti altında yaşayan Balkan ulusları, 19. yüzyıl boyunca milliyetçilik akımının etkisiyle birer birer Osmanlı Devleti'nden kopmuşlardır. Balkan devletleri, kuruluşlarından itibaren ulusal birliklerini tamamlayabilmek için Osmanlı Devleti aleyhine genişleme çabası içerisine girmişlerdir. Osmanlı Devleti ise 20. yüzyıl başlarında iyice zayıflamış, II. Meşrutiyet'in ilanıyla her bakımdan bunalımlı bir döneme girmiştir. Balkan devletleri, bu sıkıntılı dönemden faydalanmak amacıyla bir ittifak kurarak Osmanlı Devleti'ne karşı saldırıya geçmişlerdir.

Balkanlar'daki savaş, iki aşamalı olarak gerçekleşmiştir. Birinci Balkan Savaşı, Karadağ'ın 8 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan etmesiyle başlamış, 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Barış Antlaşması'yla sona ermiştir. İkinci Balkan Savaşı ise Bulgaristan'ın, müttefikleri Yunanistan ve Sırbistan'a saldırmasıyla patlak vermiş, 10 Ağustos 1913'te Bükreş Barış Antlaşması'yla bitmiştir.

Savaş sonunda Osmanlı Devleti, Rumeli'deki topraklarının çok büyük bir kısmını Balkanlı müttefiklere terk etmek zorunda kalmıştır. Toprak kayıplarının yanı sıra savaş boyunca pek çok can kaybı yaşanmış, Rumeli'de yaşayan Türkler, Osmanlı topraklarına göç etmek durumunda kalmıştır. Geride kalanlar ise idaresi altında bulundukları devletler tarafından türlü mezalime uğramışlardır. Bu acı hatıralar dolayısıyla Balkan Savaşları, Türk tarihi için büyük önem arz etmektedir.

Yunanistan, Balkan Savaşları'ndan en kazançlı çıkan devlet olmuştur. Savaş sonunda Selanik, Yanya ve Kavala gibi her açıdan önemli şehirlerin yanında Ege adalarının büyük bir kısmı ile Girit'i ele geçirmiştir. Yüzölçümünü neredeyse iki katına çıkarmış ve önemli sayıda nüfusu bünyesine katmıştır. Savaşan taraflardan biri olması nedeniyle Yunanistan'da dönemin basını, savaş

sırasında yaşanan gelişmeleri yakından takip etmiştir. Her bir gazete, kendi siyasi görüş ve düşünceleri doğrultusunda olayları ele alarak okuyucularına aktarmıştır. Gazetelerde yapılan değerlendirmeler, savaş sırasında Yunanistan'ın takip ettiği siyasetin ve gerçekleştirdiği diplomatik faaliyetlerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca Yunan kamuoyunun, Balkan Savaşları döneminde Osmanlı Devleti'ne ve Türklere bakışı hakkında bizlere fikir vermektedir[1].

Çalışmamızın birinci bölümünde Osmanlı Devleti'nin ve Rumeli'nin, Balkan Savaşları öncesindeki durumu özetlenecek, Balkan Savaşları hakkında kısaca bilgi verilecektir. Ardından Yunanistan'ın savaş öncesi durumu, savaşa giriş süreci ve savaş sırasında takip ettiği politikalar ele alınacaktır. Ayrıca konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından, çalışmamızda faydalandığımız gazetelerin tarihlerinden ve siyasi eğilimlerinden bahsedilecek, sahiplerinin biyografileri hakkında bazı bilgiler sunulacaktır.

İkinci bölümde Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti'ne karşı seferberlik ilan etmelerinden itibaren Birinci Balkan Savaşı'nda yaşanan gelişmeler, Yunan basını aracılığıyla ele alınacaktır. Bu bölümde özellikle savaşın patlak vermesini izleyen dönem içinde Yunan gazetelerinin, Osmanlı idaresi ve Türkler hakkında ne gibi ifadeler kullandıkları da ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Üçüncü bölümde ise ilk olarak, İkinci Balkan Savaşı öncesinde Balkan devletleri arasındaki toprak paylaşımı konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıkların ve Bulgaristan'a karşı oluşturulan Sırp-Yunan ittifakının Yunan basınında nasıl ele alındığı açıklanacaktır. Ardından Bulgaristan'ın Sırbistan ve Yunanistan'a saldırmasıyla başlayan İkinci Balkan Savaşı sırasında yaşanan gelişmelerin,

[1] Balkan Savaşları'nın Yunanistan'da ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına yansıma şekliyle ilgili olarak bkz. İbrahim Kelağa Ahmet, "Yunanistan'da Tarih Okul Kitaplarında Balkan Savaşları", *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913): İhtilaflı Duruşlar*, C: II, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 1160-1184.

Yunan basınına yansıma şekli değerlendirilecektir. Son olarak Balkan Savaşları'nı bitiren antlaşmaların Yunan basınında nasıl yorumlandığı ve bunlar hakkında gazeteler arasında görüş farklılıkları olup olmadığı açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

Yunanistan'da Balkan Savaşları sırasında yayımlanan Embros, Skrip ve Makedonia gazeteleri, çalışmamızın ana kaynağını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında ilgili gazetelerin Eylül 1912 ile Şubat 1914 tarihleri arasındaki nüshaları taranmıştır. Balkan Savaşları sırasında Embros gazetesi genellikle 6 sayfa, Skrip ve Makedonia gazeteleri ise 4 sayfa olarak çıkmışlardır. Gazetelerin ilk sayfalarında gündemi meşgul eden gelişmelerin değerlendirildiği baş makaleler ve dönemin edebiyatçılarının kaleme aldığı kısa öyküler yer almaktadır. Özellikle Skrip gazetesinin ilk sayfasında yer alan günlük olaylara ilişkin karikatürler dikkat çekicidir. Gazetelerin diğer sayfalarında ise hem yurtiçinden hem de yurtdışından derlenen haberlere yer verildiği görülmektedir. Bunların yanı sıra çeşitli ilanlar ve reklamlar da mevcuttur. Makedonia gazetesinin dördüncü sayfası tamamen reklamlara ayrılmıştır.

Gazetelerde savaşla ilgili gelişmelere yer verilen haberlerin birçoğunun yurtdışı kaynaklı olduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışma kapsamında, ilgili gazetelerin ilk sayfalarında yer alan baş makaleler ele alınacaktır. Bu makaleler, savaş sırasında yaşanan gelişmeler karşısında gazetelerin görüş ve düşüncelerini bire bir yansıtmaları bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Ayrıca yeri geldiğinde çalışmaya canlılık katmak amacıyla Skrip gazetesinde yer alan karikatürlerden de çarpıcı örnekler verilecektir.

Son olarak Yunanistan'da 1923 yılına kadar Jülyen Takvimi'nn kullanıldığını söylemek gerekir. Jülyen Takvimi ve Gregoryen Takvimi arasında 13 günlük bir fark bulunmaktadır. Çalışmada gazetelerin kaynak gösterildiği durumlarda tarihler, gazete nüshalarının üstünde yer alan Jülyen Takvimi'ne göre verilecektir. Çalışmadaki anlatım bütünlüğünün korunması adına, bu

tarihlerin Gregoryen Takvimi'ne dönüştürülmüş biçimleri de parantez içinde ayrıca verilecektir.

I. BÖLÜM

BALKAN SAVAŞLARI VE YUNANİSTAN

1.1. Balkan Savaşları Öncesinde Rumeli'nin Durumu

Avrupa'daki sanayi devrimi sayesinde Osmanlı Devleti'yle ticari ilişkiler gelişmiştir. Böylece Osmanlı Devleti bünyesindeki, genellikle Hristiyan unsurlardan oluşan tüccarların sayısı ve önemi artmış ve bunlar, ülke içinde bir burjuva sınıfını oluşturmuşlardır. Avrupa ile yakın ilişki içinde bulunan bu sınıf, belli bir refah seviyesine ulaşmıştır. Buna paralel olarak Fransız İhtilali'nin özgürlük ve eşitlik düşüncelerini benimseyen, ulusçu hareketlerin fikirlerini dile getiren aydın ve yazarlar ortaya çıkmıştır[2]. Böylece Fransız İhtilali'nin etkisiyle ortaya çıkan ulusçuluk akımı, 18. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı Devleti bünyesindeki farklı milletler arasında yayılmaya başlamış ve bu milletlerin bağımsızlıklarını kazanma arzuları artmaya başlamıştır[3]. Osmanlı Devleti'ne karşı ilk olarak Sırplar ayaklanmış ve 1817 yılında özerklik elde etmişlerdir[4]. Yunanlar ise 1821 yılında Mora'da başlattıkları isyan neticesinde 1830 yılında bağımsızlıklarını kazanmışlardır[5]. Sırpların ve Yunanların Osmanlı Devleti'nden kopuşlarının, Balkanlar'daki diğer milletler için de örnek teşkil ettiği açıktır. Osmanlı idaresinden koparak birer ulus-devlet haline gelen Balkan devletlerinden her birinin, kendi soydaşlarının yaşadığı bölgeleri ele geçirmek

---

[2] Sina Akşin, "Fransız İhtilalinin II. Meşrutiyet Öncesi Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri Üzerine Bazı Görüşler", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C: 49, S: 3, Ankara 1994, s. 25.

Yunan İsyanı öncesindeki dönemde Çağdaş Yunan Aydınlanması'nın ortaya çıkış süreci üzerine kapsamlı bir çalışma hakkında bkz. İbrahim Kelağa Ahmet, "Çağdaş Yunan Aydınlanma Hareketinin Coğrafyası, Ortaya Çıkış Süreci ve Eğitim Alanındaki Etkiler", *Batı Kültür ve Edebiyatlarında Aydınlanma*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2014, s. 237-266.

[3] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C: V, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2007, s. 101-102; Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995, s. 33-34.

[4] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: V, s. 102-106; Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 130-135.

[5] Fahir Armaoğlu, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi: 1789-1914*, 13. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2013, s. 183, 198.

ve böylece ulusal birliklerini tamamlamak amacıyla Osmanlı Devleti aleyhine genişleme çabası içine girdikleri görülmektedir.

Bulgarlar arasında milli bilincin uyanmasıyla 1870 yılında Bulgar Eksarhlığı kurulmuştur. Böylece Bulgarlar, Fener Rum Patrikhanesi'nin baskılarından ve Helenizm'in etkisinden kurtulmuşlar, Osmanlı idaresinden ayrılarak ulusal bağımsızlıklarını kazanmak için faaliyetlerini arttırmışlardır[6]. Nitekim 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile Bulgaristan, Osmanlı Devleti'ne bağlı ve Makedonya'yı da içine alan çok geniş topraklara sahip, özerk bir prenslik haline gelmiştir[7]. Bulgaristan'ın özerkliği 1878 Berlin Antlaşması ile tanınmış ancak sınırları büyük ölçüde daraltılmıştır[8]. Bu durum, Bulgarların topraklarını genişletme ihtiraslarını arttırmış ve Bulgaristan, ilk hedef olarak, Berlin Antlaşması'yla kurulan Şarkî Rumeli Vilâyeti'ni, 18 Eylül 1885 tarihinde Filibe'de çıkardığı bir isyan sonucu ilhak etmiştir. Ardından Ayastefanos Antlaşması'yla kurulan *Büyük Bulgaristan* sınırlarına ulaşabilmek için Makedonya'ya ile ilgilenmeye başlamıştır[9].

Berlin Antlaşması'yla bağımsızlık elde ederek Osmanlı Devleti'nden kopan Sırbistan, 1840'lardan itibaren Bosna-Hersek ve Kosova'yı topraklarına

---

[6] M. Hüdai Şentürk, *Osmanlı Devleti'nde Bulgar Meselesi (1850-1875)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, s. 220-221.

[7] Ayastefanos Antlaşması, 3 Mart 1878'de Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanmıştır. Buna göre Karadağ, Sırbistan ve Romanya bağımsız devletler olmuştur. Ancak Rusya'nın nüfuzu altındaki Bulgaristan'a oldukça geniş toprakların verilmesi, İngiltere ve Avusturya'yı rahatsız etmiştir. Dolayısıyla bu iki ülkenin Rusya'ya yaptığı baskı sonucunda, antlaşmanın yeniden yapılması için Berlin Kongresi düzenlenmiştir (Bkz. Fahir Armaoğlu, *a.g.e.,* s. 511-515).

[8] Berlin Antlaşması'na göre; Bulgaristan'ın özerkliği dışında, Karadağ, Sırbistan ve Romanya'nın bağımsızlıkları tanınmıştır. Bunların dışında Makedonya ve Doğu Rumeli Bulgaristan'dan alınmıştır. Makedonya, ıslahat yapılmak şartıyla Osmanlı Devleti'ne iade edilmiş, Doğu Rumeli'de ise Hristiyan bir vali idaresinde olacak şekilde Şarkî Rumeli Vilâyeti kurulmuştur. Girit'te ise 1868'den beri uygulanan özerk idarenin devam etmesine karar verilmiştir. Ayrıca Bosna-Hersek, Avusturya'nın işgal ve idaresine bırakılmıştır (Bkz. Fahir Armaoğlu, *a.g.e.,* s. 515-516).

[9] Mahir Aydın, *Şarkî Rumeli Vilâyeti*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992, s. 257-258; Fikret Adanır, *Makedonya Sorunu: Oluşumu ve 1908'e Kadar Gelişimi*, Çeviren: İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 113.

katıp, ardından Karadağ ve Kuzey Arnavutluk ile birleşerek *Büyük Sırbistan* hayalini gerçekleştirmek istemiştir. Böylece Adriyatik Denizi'ne bir çıkış sağlamayı amaçlamıştır[10]. Ancak Avusturya'nın Berlin Antlaşması'yla Bosna-Hersek'i işgal etmesi, Sırbistan'ın Adriyatik Denizi'ne çıkma isteğinin önünde bir engel teşkil etmiştir. Bu gelişme üzerine Sırbistan, Selanik'e ve Ege Denizi'ne ulaşmak amacıyla, Ortaçağ Sırp İmparatorluğu sınırları içinde yer alan Makedonya'ya yönelmiştir[11].

Yunanistan, bağımsız bir krallık olarak kurulduğunda, Rum nüfusun çoğunluğu Osmanlı Devleti sınırları içinde kalmıştır. Bizans İmparatorluğu'nu canlandırarak başkenti İstanbul olmak üzere *Büyük Yunanistan*'ı kurma hayali ve Türk hâkimiyeti altında yaşayan Rumları "kurtarma" düşüncesi, yani *Megali İdea*[12], yeni kurulan devletin yayılmacı dış politikasına da dayanak oluşturmuştur. Bu çerçevede Yunanistan, sık sık Tesalya, Epir, Makedonya ve Girit'te yaşayan Rumları, Osmanlı idaresine karşı ayaklandırarak buralarda karışıklıklar çıkarma yoluna gitmiştir[13]. Berlin Kongresi'nde Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasındaki sınır düzenlemelerine ilişkin alınan bir karar üzerine, iki devlet arasında bir takım görüşmeler olmuş, neticede Yunanistan, 1881 yılında Büyük Güçler'in de desteğiyle Tesalya'yı savaşmadan topraklarına katmıştır[14]. Bu kazanç, Yunanistan'ın toprak taleplerini karşılamamış aksine Bulgaristan'ın da Şarkî Rumeli Vilâyeti'ni ilhak etmesinin ardından genişleme politikasını daha da şiddetlendirmiştir[15]. Girit'teki Rumların silahlanarak çıkardıkları ayaklanma sonucu Yunanistan, adayı işgal etmek istemiş ancak

---

[10] Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi: 18. ve 19. Yüzyıllar*, 2. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul 2009, s. 270, 361; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 568, 634.

[11] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C: VIII, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011, s. 147; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 634.

[12] Megali İdea (Türkçe: Büyük Ülkü), ilk defa 1844 yılında Yunan siyasetçi İoannis Kolettis tarafından dile getirilmiştir (Richard Clogg, *Modern Yunanistan Tarihi*, Çeviren: Dilek Şendil, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2007, s. 66). Ayrıca Megali İdea hakkında kapsamlı bir çalışma için bkz. Outkou Kirli Ntokme, "Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S: 46, Güz 2010, s. 401-424.

[13] Thanos Veremis, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453-1998*, Εκδ. Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 1998, s. 47-48, 52; Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 66-67.

[14] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 531-535; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: VIII, s. 112-114.

[15] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 544-545; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: VIII, s. 114-115.

Büyük Güçler'in müdahalesiyle karşılaşmıştır[16]. Bunun üzerine Yunanistan, bu defa kuzey sınırında karışıklıklar çıkarmış, Osmanlı Devleti'nin de karşılık vermesiyle *1897 Türk-Yunan Savaşı* patlak vermiştir. Bir ay süren savaş sonucunda Yunan Ordusu mağlup olmuş, buna rağmen Yunanistan, büyük bir toprak kaybı yaşamamıştır[17]. Aksine Girit'te Büyük Güçler'in girişimleriyle özerk yönetim kabul edilerek adanın yönetimine Yunan Kralı'nın oğlu Georgios'un getirilmesine karar verilmiştir. Böylece Girit üzerindeki Osmanlı hâkimiyeti, 1898'de fiilen bitmiş ve adanın Yunanistan'a ilhakının önü açılmıştır[18]. Bu sırada Yunanistan, Girit'in yanı sıra Makedonya'yı da ilhak etmek istemiş, burada Bulgaristan ve Sırbistan'la bir mücadeleye girişmiştir.

Balkan devletlerinden her biri, Osmanlı fetihlerinden önce Rumeli'de yer alan Ortaçağ imparatorluklarını işaret ederek burada kendi soydaşlarının yaşadığını ileri sürmüş ve Makedonya üzerinde hak iddia etmeye başlamıştır. Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan'ın 19. yüzyılın sonlarından itibaren Makedonya'daki gayrimüslimleri nüfuzları altına alabilmek için giriştikleri bu hâkimiyet mücadelesi, ilk aşamada çeşitli derneklerin yanı sıra kilise ve okullar üzerinden, dil ve kültür mücadelesi olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle Bulgar Eksarhlığı'nın kurulmasıyla birlikte milli bir kiliseye kavuşan ve Fener Rum Patrikhanesi'nin etkisinden kurtulan Bulgarlar, çeşitli hayır dernekleri kurmuşlar, ayrıca kendi papazları ve öğretmenleri aracılığıyla Makedonya'da yoğun bir propaganda faaliyetine girişmişlerdir. Makedonya'da 1880'den itibaren, bu amaca hizmet eden ve kiliseye bağlı pek çok Bulgar okulu kurulmuştur. Böylece Makedonya'da Bulgar Eksarhlığı ile Fener Rum Patrikhanesi arasında bir rekabet başlamıştır[19].

Berlin Antlaşması kararlarına rağmen Bulgaristan'ın Şarkî Rumeli Vilâyeti'ni ilhak etmesi, Balkanlar'daki güç dengesini bozmuştur. Sırbistan,

---

[16] Ayşe Nükhet Adıyeke, *Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000, s. 160-180.
[17] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 549-550; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: VIII, s. 116-117.
[18] Ayşe Nükhet Adıyeke, *a.g.e.*, s. 190; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 550-551.
[19] Fikret Adanır, *a.g.e.*, s. 108-113; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 568-569.

Makedonya üzerindeki emellerine ulaşmada, genişleyen bir Bulgaristan'ın kendisine engel teşkil edeceği düşüncesiyle Kasım 1885'te bu ülkeye savaş açmıştır. Savaşta mağlup olarak bir netice elde edemeyen Sırbistan, Makedonya'daki çıkarlarını korumak için, Yunanistan ve Bulgaristan'ın kilise ve okullar üzerinden yürüttüğü politikanın benzerini kendisi de takip etmeye karar vermiştir. Sırp Hükümeti'nin girişimleriyle Makedonya'da 1886 yılından itibaren birçok dernek ve okul faaliyet göstermeye başlamıştır[20].

Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan arasında 19. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkan *Makedonya Sorunu*'nun bir sonraki aşaması, bölgede karışıklıklar çıkararak Büyük Güçler'in dikkatini çekmeye ve kendi lehlerine olmak üzere onların müdahalelerini sağlamaya çalışmak olmuştur. Bulgar, Sırp ve Yunan çeteleri bir taraftan Osmanlı idaresine karşı, diğer taraftan birbirlerine karşı silahlı mücadeleye girişmişlerdir. Özellikle 1890'lardan itibaren kurulan Bulgar çeteleri, gizlice silahlanarak Makedonya'da suikastlar, bombalama olayları ve ayaklanmalar gerçekleştirmiştir[21]. Bulgar çetecilerin 1903 yılında başlattığı büyük bir isyan, Babıali tarafından bastırılmış, bunun sonucunda Makedonya'da Yunan ve Sırp çetelerinin etkinlikleri artmıştır[22].

Berlin Kongresi'nin ardından Rumeli'de yaşanan karışıklıklar daha da şiddetlenerek 20. yüzyıla sarkmıştır. Balkanlar'daki gelişmeler karşısında Büyük Güçler de seyirci kalmamış ve her biri, meseleleri kendi lehlerine olacak şekilde çözmek istemiştir. Bu amaçla Rumeli için çeşitli reform planları önererek Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahil olma yoluna gitmişlerdir. Burada özellikle Avusturya ve Rusya'nın Balkanlar konusunda izledikleri politikaya kısaca değinmekte fayda vardır. Rusya'nın genel politikası, Osmanlı Devleti'nin tamamen yok olması değil ancak Balkanlar'da kendi güdümünde, Hristiyan idareciler tarafından yönetilen özerk devletler kurulması şeklindeydi. Avusturya da Osmanlı Devleti'nin ve Balkanlar'daki statükonun mevcut haliyle

[20] Fikret Adanır, *a.g.e.*, s. 113-116.
[21] Fikret Adanır, *a.g.e.*, s. 119-143, 162-164, 183-186.
[22] Fikret Adanır, *a.g.e.*, s. 192-203, 233-243.

korunmasından yanaydı[23]. Bu iki devlet, 1897 yılında bir işbirliği yaparak Balkanlar'da statükonun korunmasına yönelik bir antlaşma imzalamışlardı. Böylece Avusturya kendi iç sorunlarıyla mücadele etme, Rusya ise Uzakdoğu politikasına ağırlık verme fırsatını yakalamıştı[24]. Bu gelişmeler üzerine Rusya, 19. yüzyılın sonunda sıcak denizlere ulaşmak için Uzakdoğu'da bir takım girişimlerde bulunmuştur. Ancak 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nda alınan mağlubiyet neticesinde tekrar Balkanlar'a yönelmiş ve Boğazlar'ı ele geçirerek Akdeniz'e inme politikasına öncelik vermiştir[25]. Bu dönemde iki ülkenin Balkanlar politikasında bir dönüm noktası yaşandığı açıktır. Uzakdoğu'da yaşanan başarısızlık sonucunda Isvolski, 1906 yılında Rusya'da dışişleri bakanı olmuştur. Avusturya'da ise aynı yıl içinde Aehrenthal, dışişleri bakanlığına getirilmiştir. İki bakanın da etkin bir dış politika izlemesiyle Avusturya ve Rusya'nın Balkanlar'daki statükonun korunmasına yönelik yaptıkları işbirliği son bulmuştur. Avusturya, işgal altında tuttuğu Bosna-Hersek'in ilhakını bir an önce gerçekleştirmek için fırsat kollarken Rusya ise Akdeniz'e inme politikasını hayata geçirmek için -Uzakdoğu'daki mağlubiyetinin ardından yeni bir savaşa girebilecek durumda olmadığından- İngiltere'ye yaklaşmıştır[26].

Rumeli'deki huzursuzlukların devam ettiği sırada Haziran 1908'de Rus Çarı ile İngiltere Kralı, Reval'de buluşarak bazı görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Yapılan görüşmelerin Makedonya'daki ıslahatlarla ilgili olduğu açıklanmıştır. Reval görüşmeleri, Osmanlı kamuoyunda büyük tepkiye neden olmuş, devletin Büyük Güçler tarafından parçalanacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır. İttihat ve Terakki Cemiyeti, ülkenin başına gelen bu felaketlerden II. Abdülhamid yönetimini sorumlu tutmuş ve bir an önce meşrutiyetin ilan

[23] Matthew Smith Anderson, *Doğu Sorunu: 1774-1923 Uluslararası İlişkiler Üzerine Bir İnceleme*, Çeviren: İdil Eser, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010, s. 196-197.
[24] Matthew Smith Anderson, *a.g.e.*, s. 273-274; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 572-573.
[25] Akdes Nimet Kurat, *Rusya Tarihi: Başlangıçtan 1917'ye Kadar*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1987, s. 369-371, 408.
[26] Douglas Dakin, "The Diplomacy of the Great Powers and the Balkan States, 1908-1914", *Balkan Studies*, Vol: 3, No: 2, Thessaloniki 1962, s. 330-331; Akdes Nimet Kurat, *Türkiye ve Rusya: XVIII. Yüzyıl Sonundan Kurtuluş Savaşına Kadar Türk-Rus İlişkileri (1798-1919)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011, s. 134-138.

edilmesi için padişaha baskı yapmaya başlamıştır. II. Abdülhamid'in tereddüt etmesi üzerine İttihat ve Terakki Cemiyeti, 23 Temmuz 1908'de Manastır ve Selanik'teki merkezlerinde meşrutiyeti ilan etmiştir. Bunun üzerine II. Abdülhamid direnmekten vazgeçmiş, neticede 24 Temmuz 1908'de 1876 Anayasası'nı yeniden yürürlüğe koymuştur[27].

II. Meşrutiyet'in ilanının ardından Balkanlar'ı savaşa sürükleyen bir dizi olay meydana gelmiştir. Bunların ilki, Avusturya'nın Bosna-Hersek'i resmen ilhak etmesidir. Avusturya, zaten 1878'den beri Bosna-Hersek'i işgal altında tutmaktaydı. Ayrıca bölgede demiryolu projeleri yürütmekte, buradan Selanik'e ve Ege Denizi'ne inmeyi tasarlamaktaydı. Dolayısıyla Bosna-Hersek, Avusturya için hayati bir öneme sahipti. Bosna-Hersek'in, Adriyatik Denizi'ne çıkış arayan Sırbistan'ın da genişleme alanı içinde bulunması, Avusturya'yı endişelendirmekteydi[28]. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, Osmanlı Devleti toprağı olan Bosna-Hersek'ten Meclis-i Mebusan'a milletvekili seçilmesi gündeme gelmiştir. Bosna-Hersek üzerindeki Osmanlı idaresinin güçlenmesinden çekinen Avusturya, bu gelişmenin ardından Bosna-Hersek'i ilhak etmeye kesin olarak karar vermiştir. Neticede 5 Ekim 1908 tarihinde Bosna-Hersek'i ilhak ettiğini ilan etmiştir[29]. Aynı gün bu fırsattan istifade eden Bulgaristan bağımsızlığını duyurmuş[30], Girit'teki Rumlar ise adanın Yunanistan'a bağlandığını açıklamıştır[31].

Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhak ederek Adriyatik Denizi'nde ve Balkanlar'da güçlü bir konum elde etmesi, milli birliğini kurduktan sonra sömürgecilik faaliyetlerine girişen İtalya'yı da etkilemiştir. Adriyatik Denizi'nde emelleri bulunan İtalya, Avusturya'nın Adriyatik kıyılarında

[27] Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C: IX, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011, s. 27-40; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 585-588; Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 402-403.
[28] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 597-598.
[29] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 600.
[30] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 608-609.
[31] Babıali, Girit'in Yunanistan'a ilhakını tanımamış, Büyük Güçler'in de Rumların talebini kabul etmemeleri üzerine Osmanlı Devleti'nin adayla -sembolik de olsa- hukuki bağı bir süre daha devam etmiştir (Bkz. Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 610-611).

hâkimiyet kurmasının ve Balkanlar'da daha fazla yayılmasının önüne geçebilmek için Rusya'ya yaklaşmıştır. Boğazlar'ın Rus savaş gemilerine açılması hususunda Rusya'yı desteklemiş, buna karşılık olarak ise Trablusgarp'taki emellerini gerçekleştirebilmek için Rusya'nın desteğini almıştır. Bunun üzerine harekete geçen İtalya, 29 Eylül 1911'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ederek Trablusgarp'a saldırmıştır[32]. Trablusgarp'ta kesin bir başarı sağlayamayan İtalya, Babıali'yi barışa zorlamak için Oniki Ada'yı işgal etmiş, hatta Çanakkale Boğazı'na bir baskın yaparak İstanbul'a yönelmek istemiştir. Böylece Ege Denizi'nde üstünlük kurarak Türk Donanması'nı Marmara Denizi'ne hapsetmiştir. Bu sırada, fırsattan yararlanmak isteyen Balkan devletlerinin de ittifak hazırlığı içinde olduğu haberinin duyulması üzerine, İtalya ile barış görüşmeleri başlamış ve 18 Ekim 1912'de Uşi Antlaşması ile Trablusgarp Savaşı sona ermiştir[33].

1.2. Birinci Balkan Savaşı

II. Meşrutiyet'in ilanın ardından yaşanan gelişmeler sonucu Osmanlı Devleti'nin, her açıdan bunalımlı bir döneme girdiği görülmektedir. Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhakıyla başlayan süreçte Bulgaristan, bağımsızlığını ilan etmiş, Girit ise Yunanistan'a bağlanmak istemiştir. Balkan devletleri, dağılmakta olan Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki topraklarını ilhak etmek istemişler ve burada büyük bir rekabete girişmişlerdir. Özellikle Trablusgarp Savaşı, Osmanlı Devleti'ni askeri ve mali yönlerden zor duruma sokmuştur. Marmara Denizi'ne hapsolan donanma da büyük kayıplar vermiştir. Babıali, bu bunalımlı dönemde Yemen ve Arnavutluk'ta başlayan isyanlarla da uğraşmak zorunda kalmıştır. Babıali'nin içinde bulunduğu karışıklıklar, aralarındaki rekabeti bırakarak bir an önce Osmanlı Devleti'ne karşı ittifak oluşturma konusunda Balkan devletlerini harekete geçirmiştir.

---

[32] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 258, 264, 270; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 613-615, 621.
[33] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 284-286; Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 427, 429; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 622-625.

Balkan devletleri arasında bir ittifakın kurulmasında Rusya'nın etkisi tartışılmazdır. Rusya'yı bu konuda harekete geçiren ise Avusturya'nın Bosna-Hersek'i işgal ederek Rusya'nın Balkanlar'daki emellerini tehlikeye sokması olmuştur. Bunun üzerine Rusya, Avusturya'nın Balkanlar'daki ilerleyişinin önünü alabilmek ve Boğazlar'ın statüsünü kendi lehine değiştirme fırsatı yakalayabilmek için Ortodoks olan Balkan devletlerini birleştirmeyi tasarlamıştır. Bu hususta Rusya'nın girişimiyle yapılan görüşmeler, Bulgaristan ve Sırbistan arasında 1909 yılında başlamıştır[34]. İlk aşamada, Makedonya üzerindeki çıkarları çatışan Bulgaristan ve Sırbistan, bir anlaşmaya varamamış ancak Trablusgarp Savaşı'nın patlak vermesi üzerine Rusya, müzakerelerin hızlandırılması hususunda iki ülkeye baskı yapmaya başlamıştır[35]. Neticede 13 Mart 1912 tarihinde Bulgaristan ve Sırbistan arasında bir ittifak antlaşması imzalanmıştır[36]. Bu antlaşmayı 29 Mayıs 1912 tarihli Bulgaristan ile Yunanistan arasında imzalanan ittifak antlaşması takip etmiştir[37]. Karadağ'ın da sözlü antlaşmalarla diğer devletlere katılmasıyla Bulgaristan etrafında bir *Balkan İttifakı* kurulmuştur[38].

Babıali, Balkan devletlerinin bir ittifak kurup saldıracağına ihtimal vermeyerek 1912 yazında 100 bin kadar askerini terhis etme kararı almıştır[39]. Ancak Balkan İttifakı'nı oluşturan devletler, Osmanlı Devleti'ne karşı bir savaş başlatmak için fırsat kollamaya başlamıştır. Makedonya'da 1912 yılının Ağustos ve Eylül aylarında çetecilik faaliyetleri iyice artmış, Balkan devletlerinin başkentlerinde savaş lehine gösteriler düzenlenmiştir[40]. Bu sırada Babıali'ye, Bulgaristan'ın savaş hazırlıkları yaptığına dair bir takım bilgiler ulaşmış ve 22 Eylül 1912 tarihinde kısmi seferberlik kararı alınmıştır[41]. Bu gelişmeyi bahane

[34] Akdes Nimet Kurat, *Türkiye ve Rusya…*, s. 171; Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 339.
[35] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 339-340.
[36] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 638-639; Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 341-343.
[37] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 640-641; Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 346.
[38] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 641.
[39] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 298.
[40] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 642; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 298.
[41] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 298-299.

eden Balkan devletleri, 30 Eylül 1912'de seferberlik ilan etmiş, buna karşılık Osmanlı Devleti de bir gün sonra genel seferberlik kararını açıklamıştır[42].

Savaşın önüne geçebilmek için Babıali, Berlin Antlaşması'nın 23. Maddesi uyarınca Rumeli için öngörülen reformları[43] yürürlüğe koymaya karar vermiştir[44]. Buna rağmen Karadağ[45], 8 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan etmiştir[46]. Balkanlar'da çıkacak bir savaşın kendilerine de sıçramasından korkan Büyük Güçler, Karadağ'ın savaş ilan ettiği gün hem Balkan devletlerine hem de Osmanlı Devleti'ne, Balkanlar'da statükonun değişmesine karşı olduklarını bildirmiştir[47]. Buna karşılık olarak Balkan devletleri, 13 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı Devleti'ne çok ağır talepler içeren ortak bir nota vermişlerdir[48]. Babıali, bu notaya cevap vermemiş, Balkan devletleriyle diplomatik ilişkileri kesme kararı almıştır[49]. Bunun üzerine Bulgaristan ve Sırbistan, 17 Ekim 1912 tarihinde, Yunanistan ise 19 Ekim 1912 tarihinde Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilan etmiştir[50].

Savaşın başında Türk Ordusu, Doğu ve Batı orduları olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Doğu Ordusu, Doğu Trakya'yı Bulgar Ordusu'na karşı savunurken Batı Ordusu, Makedonya'da Sırp, Yunan ve Karadağ kuvvetleriyle mücadele

---

[42] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 299.

[43] Bu reformlar için bkz. Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılâbı Tarihi*, C: II, K: I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991, s. 402-404.

[44] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: I, s. 401-402; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 300.

[45] Sırbistan gibi Berlin Antlaşması'yla bağımsızlığını kazanan Karadağ, bu antlaşmayla yeni topraklar elde etmiş ve Adriyatik Denizi'ne ulaşmıştır. Öncelikle İşkodra'yı ve Prizren'i ele geçirmek, nihayetinde akraba devlet olarak gördüğü Sırbistan ile birleşmek, Karadağ'ın tarihi amacı olmuştur (Bkz. Uğur Özcan, *II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı-Karadağ Siyasi İlişkileri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2012, s. 145-146).

[46] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 301.

[47] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: I, s. 411; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 647.
Savaş başlamadan önce Büyük Güçler, Balkanlı müttefiklerin Osmanlı Devleti'ne saldırması durumunda hepsinin hezimete uğrayacağını tahmin etmekteydiler. Bu yüzden savaşın önüne geçmeye çalışmışlardır (Bkz. Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 648).

[48] Balkan devletlerinin 13 Ekim 1912 tarihli ortak notası için bkz. Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: I, s. 420-421.

[49] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: I, s. 427.

[50] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 648; Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: I, s. 429.

etmiştir[51]. Doğu Ordusu, Bulgarların Türk sınırını aşmasının ardından hazırlıklarını tamamlayamadan 22 Ekim 1912'de Bulgarlara karşı taarruza geçmiş ve başarısızlığa uğrayarak Lüleburgaz'a çekilmek zorunda kalmıştır. Bulgarlar, 24 Ekim 1912'de Kırklareli'ni ele geçirmiş, 29 Ekim 1912'de ise Lüleburgaz'a saldırmıştır. Türk kuvvetleri, Bulgar saldırılarına karşı direnç gösterememiş ve bozguna uğrayarak Çatalca Hattı'na kadar çekilmiştir. Anadolu'dan gelen birliklerle takviye olan ve toparlanan Türk Ordusu, Çatalca Hattı'nı savunmuş, açlık ve kolera salgını yüzünden bitkin düşen Bulgar Ordusu ise 18 Kasım 1912 tarihinde hücumlarını durdurmuştur. Böylece Bulgar birlikleri, savaşın ilanının ardından çok kısa bir süre içinde İstanbul'un 35 km yakınına kadar ulaşmış[52] ayrıca Edirne'yi de kuşatma altına almışlardır[53].

Makedonya Cephesi'nde de durum farklı olmamış, Batı Ordusu seferberliğini tamamlayamadan savaşa girmek durumunda kalmıştır[54]. Savaşı ilk başlatan ülke olan Karadağ, Kasım ayından itibaren İşkodra'yı kuşatma altına almıştır[55]. Sırp Ordusu, 19 Ekim 1912 tarihinde saldırıya geçmiş, 22 Ekim 1912'de Priştine'yi, 3 Kasım 1912'de ise Üsküp'ü ele geçirmiştir. Sırp Ordusu karşısında bozguna uğrayan Türk kuvvetleri, Manastır'a çekilmiştir. Burada yapılan dört günlük muharebe, Türk Ordusu'nun aleyhine sonuçlanmış, neticede Sırp kuvvetleri, 19 Kasım 1912'de Manastır'a girmiştir[56]. Yunan Ordusu ise savaşın ilanıyla harekete geçerek bir koldan Selanik, diğer koldan ise Yanya üzerine yürümüştür[57]. Ayrıca Yunan Donanması, stratejik Ege adalarını işgal ederek Ege kıyılarını ve Çanakkale Boğazı'nı ablukaya almış, böylece

[51] Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılâbı Tarihi*, C: II, K: II, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991, s. 19-20; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 310-311.
[52] Richard C. Hall, *Balkan Savaşları 1912-1913: I. Dünya Savaşı'nın Provası*, Çeviren: M. Tanju Akad, Homer Kitabevi, İstanbul 2013, s. 33-51; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 311-314.
[53] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 54-55.
[54] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 311.
[55] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 76.
[56] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 316-317.
[57] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 102-103; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 78-85; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 317-320.

Anadolu'dan Rumeli'ye deniz yoluyla asker ve mühimmat sevkiyatının yapılması mümkün olmamıştır[58].

Savaş gelişmeleri Balkan müttefiklerinin lehine ilerlerken Babıali, 3 Kasım 1912 tarihinde Büyük Güçler'e başvurarak ateşkes konusunda aracılık yapmalarını istemiştir. Ancak Büyük Güçler, statükonun korunmasının artık mümkün olmadığını bildirerek ateşkes görüşmelerine aracılık etmekten imtina etmişlerdir[59]. Bunun üzerine Babıali, 12 Kasım 1912'de Bulgaristan'a başvurarak ateşkes önerisinde bulunmuştur[60]. Bulgaristan'ın bu ateşkes önerisine cevabı gecikmiş ve bu sırada Bulgar Ordusu, Çatalca'ya tekrar saldırıya geçmiştir. Ancak kuvvetlerinin Çatalca Hattı'nı aşamayacağını anlayan Bulgaristan, Osmanlı Devleti'nin ateşkes isteğini kabul etmiştir. Böylece 3 Aralık 1912 tarihinde ateşkes imzalanmıştır[61]. Buna göre taraflar arasında barış görüşmelerinin 15 Aralık 1912'de Londra'da başlaması hususunda uzlaşmaya varılmıştır[62].

Osmanlı Devleti ile Balkan devletlerinin temsilcileri arasında Londra'daki barış görüşmeleri 16 Aralık 1912 tarihinde başlamıştır. Görüşmelerde müttefik devletlerin temsilcileri; Marmara Denizi üzerinde Tekirdağ'ın doğusunda bulunan bir noktadan Karadeniz üzerinde Midye'nin doğusunda bulunan Malatra Körfezi'ne giden bir çizginin batısında kalan ve Gelibolu hariç bütün Osmanlı topraklarının terk edilmesini, Ege adalarının bırakılmasını ve Girit üzerindeki haklardan vazgeçilmesini barış şartları olarak sunmuşlardır[63]. Türk delegeler ise Balkan devletlerinin temsilcilerinin bu

---

[58] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 85-88.
[59] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 323-324.
[60] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 325.
[61] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 326-327; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 653.
Ateşkes görüşmelerine Bulgar, Yunan ve Türk temsilcileri katılmıştır. Ateşkes protokolünü Bulgaristan, aynı zamanda Sırbistan ve Karadağ adına da imzalamıştır. Yunanistan ise kuşatma altındaki Yanya şehri ile Ege adalarının tümünün kendisine bırakılmasını istemiş, bu taleplerinin kabul edilmemesi üzerine ateşkes protokolünü imzalamamıştır (Bkz. Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 326-327).
[62] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 328.
[63] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 199.

önerilerine karşı; Edirne'nin Osmanlı idaresinde kalacağını, Makedonya ile Arnavutluk'ta Osmanlı hâkimiyeti altında özerk bir yönetimin tesis edileceğini, Girit ile ilgili sorunların Büyük Güçler'le görüşüleceğini ve Anadolu'nun ayrılmaz bir parçası olduğu için Ege adalarında Osmanlı idaresinin devam edeceğini bildirmişlerdir[64]. Bunun üzerine Balkan devletlerinin temsilcileri; Girit üzerindeki haklardan vazgeçilmesini ve Ege adalarıyla Edirne'nin terkedilmesini talep etmişlerdir[65]. Türk delegeler, Ege Denizi'nde başka bir adanın istenmemesi koşuluyla Babıali'nin Girit üzerindeki haklarından vazgeçtiğini ancak İstanbul ve Boğazlar'ın güvenliği açısından Edirne'yi bırakmasının mümkün olmadığını bildirmişlerdir[66]. Neticede müttefik devletlerin temsilcileri, Babıali'nin verdiği bu tavizleri yeterli bulmamış ve 6 Ocak 1913 tarihinde Londra'da yapılan barış görüşmeleri kesilmiştir[67].

Balkanlar'da yaşanan savaş sonucu müttefiklerin, Rumeli topraklarının büyük çoğunluğunu kısa süre içinde ele geçirmesi, bazı uluslararası meselelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bulgar Ordusu'nun Çatalca'ya kadar gelerek İstanbul'u tehdit etmesi, Yunan Donanması'nın ise Ege adalarını işgal etmesi, Rusya'yı endişelendirmiştir[68]. Benzer şekilde Sırbistan, Arnavutluk'ta bulunan Dıraç'ı ele geçirerek Adriyatik Denizi'nde bir limana sahip olmuştur. Bu durum, yanı başında büyük bir Sırbistan istemeyen Avusturya'yı kızdırmıştır. Ayrıca Adriyatik Denizi'nde çıkarları bulunan İtalya da durumdan rahatsızlık duymuştur[69]. Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasında barış görüşmelerinin yürütüldüğü sırada, Balkanlar'daki savaş gelişmelerinin ortaya çıkardığı uluslararası meselelerin görüşülmesi için Londra'da bir konferans daha düzenlenmiştir. İlk olarak 17 Aralık 1912 tarihinde toplanan *Londra Büyükelçiler Konferansı*, İngiltere Dışişleri Bakanı Edward Grey'in başkanlığında ve Büyük Güçler'in Londra'da bulunan elçilerinin katılımıyla

[64] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 208.
[65] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 214.
[66] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 224.
[67] Gös. yer.
[68] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 649-650.
[69] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 651.

gerçekleştirilmiştir[70]. Konferansta ilk olarak, Büyük Güçler'in güvencesi altında Arnavutluk'un özerkliği kabul edilmiştir. Arnavutluk'un kuzeyde Karadağ, güneyde ise Yunanistan ile sınırdaş olması kararlaştırılmıştır. Böylece Sırbistan'ın Adriyatik Denizi'ne çıkmasının önüne geçilmiştir. Sırbistan'a, Adriyatik Denizi'nde yalnızca ticari amaçlarla kullanabileceği bir liman verilmesi kararı alınmıştır[71]. Konferansta Ege adalarının durumu da ele alınmıştır. Buna göre Rusya, Çanakkale Boğazı'na hâkim konumda bulunan Ege Denizi'nin kuzeyindeki adaların Osmanlı Devleti'nin elinde kalmasını tercih ettiğini bildirmiştir. Fransa ve İngiltere ise Ege adalarının Yunanistan'a verilmesi yönünde görüş bildirmişler, böylece Rusya'nın Boğazlar'a inme arzusunun önüne geçmek istemişlerdir[72].

Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasındaki barış görüşmelerinin kesilmesi, savaşın tekrar başlaması ihtimalini doğurmuştur. Balkanlar'da yeni bir savaş çıkmasından endişelenen Büyük Güçler, 17 Ocak 1913 tarihinde Babıali'ye ortak bir nota vermişlerdir. Buna göre Edirne'den vazgeçilmesini ve Ege adalarının durumunun kendileri tarafından belirlenmesini tavsiye etmişlerdir. Savaşın yeniden başlaması durumunda ise İstanbul'un ve Osmanlı Devleti'nin Asya'daki topraklarının tehlikeye girebileceğini belirtmişlerdir[73]. Kamil Paşa hükümetince Büyük Güçler'in notasına verilecek cevap görüşülürken Edirne'nin teslim edileceği söylentisi çıkmış ve 23 Ocak 1913'te *Babıali Baskını* gerçekleştirilmiştir. Bu olay neticesinde Sadrazam Kamil Paşa istifa ettirilerek yerine Mahmud Şevket Paşa getirilmiştir[74]. Yeni kurulan Mahmud Şevket Paşa hükümeti, Büyük Güçler'in notasına 30 Ocak 1913

---

[70] Necdet Hayta, *Balkan Savaşları'nın Diplomatik Boyutu ve Londra Büyükelçiler Konferansı (17 Aralık 1912 - 11 Ağustos 1913)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2008, s. 24-25.
[71] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 186-187; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 656; Necdet Hayta, *a.g.e.*, s. 28-29.
[72] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 187-188; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 656; Necdet Hayta, *a.g.e.*, s. 30.
[73] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 334-335; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 657; Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 440.
[74] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 335; Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 269-270. Babıali Baskını hakkında daha detaylı bilgi için bkz. Ali Fuat Türkgeldi, *Görüp İşittiklerim*, 5. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2010, s. 77-83.

tarihinde karşılık vermiştir. Buna göre Edirne'nin bir Müslüman şehri ve tarihi bir başkent olması nedeniyle terk edilmesinin mümkün olmadığı ancak Meriç Nehri'nin sağ kıyısında kalan bölgenin bırakılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca Ege adalarının durumuyla ilgili meselenin, Çanakkale Boğazı ve Anadolu kıyılarının güvenliği göz önünde bulundurulacak şekilde, Büyük Güçler tarafından çözümlenmesine razı olunabileceği ifade edilmiştir[75].

Balkan devletleri, Osmanlı Devleti'nin 30 Ocak 1913 tarihli notasını reddetmiş ve 3 Şubat 1913'te ateşkes sona ermiştir[76]. Böylece ateşkes boyunca çatışmaların devam ettiği Yanya ve İşkodra'nın yanı sıra Edirne, Çatalca ve Gelibolu'daki cepheler de aktif hale gelmiştir[77]. Muharebeler devam ederken Çatalca'daki Bulgar askerlerinin arkasını çevirmek ve sonrasında kuşatma altındaki Edirne'ye ulaşmak amacıyla Türk birlikleri, Şarköy'e çıkarma yapmış ancak bu girişimden bir netice alınamamıştır[78]. Kuşatma altında bulunan Yanya 6 Mart 1913'te Yunanistan'a, Edirne 26 Mart 1913'te Bulgaristan'a, İşkodra ise 23 Nisan 1913'te Karadağ'a teslim olmuştur[79].

Babıali, Edirne'yi kurtarma girişimlerinin başarısız olması üzerine barış şartlarının tespit edilmesi için Şubat ayı içinde Büyük Güçler'in aracılığına başvurmuştur[80]. Yapılan müzakereler sonucunda 30 Mayıs 1913 tarihinde Osmanlı Devleti ve Balkan devletleri arasındaki Birinci Balkan Savaşı'nı bitiren *Londra Barış Antlaşması* imzalanmıştır. Buna göre Osmanlı Devleti, Midye-Enez Hattı'nın batısında kalan toprakları müttefiklere bırakmış, Arnavutluk ve Ege adalarının durumunun Büyük Güçler tarafından belirlenmesini kabul etmiş ve Girit üzerindeki haklarından vazgeçmiştir[81].

---

[75] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 280-281.
[76] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 336.
[77] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 106.
[78] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 285; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 108-110.
[79] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 658.
[80] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 286.
[81] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 313.

1.3. İkinci Balkan Savaşı

Londra'da imzalanan barış antlaşmasıyla Balkan devletleri ile Osmanlı Devleti arasında barış gerçekleşmiş ancak bu kez Balkan devletleri kendi aralarında bir mücadeleye girişmişlerdir. Savaş öncesinde bir ittifak kurmuş olmalarına rağmen Balkan devletlerinin her biri, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de terk ettiği topraklardan en büyük payı almak istemiştir. Özellikle Makedonya'nın paylaşılması konusu, Balkan devletleri arasındaki en büyük anlaşmazlık olmuştur.

Bulgaristan, çoğunlukla Trakya'da savaştığı için Makedonya'da talep ettiği yerlerin büyük kısmını Sırplar işgal etmişti. Bu yüzden Bulgarlar, Sırbistan'ın ele geçirdiği Manastır ve Ohri üzerinde hak iddia etmekteydi. Ayrıca savaşta en büyük yükün kendisine düştüğünü ileri sürerek Yunanistan'ın işgal ettiği Selanik'i de istemekteydi[82]. Arnavutluk'un kurulmasıyla Adriyatik Denizi'ne çıkış elde edemeyen Sırbistan da Ege Denizi'ne ulaşarak bu durumu telafi etmek için Makedonya'dan daha fazla toprak elde etmenin yollarını aramaktaydı. Bulgaristan'ın, Batı Cephesi'nde kendisine yardım etmediğini, buna karşılık kendisinin, Edirne'nin işgaline 50.000 asker göndererek katkı sağladığını öne sürmekteydi[83]. Yunanistan ise, kendisi için genişleme alanı olarak gördüğü ancak Bulgarların işgalinde bulunan Kavala ve Dedeağaç'ı istemekteydi[84]. Bulgarların toprak talepleri hem Sırpları hem de Yunanları rahatsız etmekteydi. Bunun üzerine Sırbistan ile Yunanistan arasında Bulgaristan'a karşı bir ittifak antlaşması imzalanmış ve iki ülke, Bulgaristan'a karşı Romanya'nın da desteğini sağlamak için girişimlerde bulunmuştur.

[82] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 339.
[83] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 362; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 339.
[84] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 660.

Romanya[85] ise bir ittifaka yanaşmamış ancak savaş çıkması halinde seyirci kalamayacağını bildirmiştir[86].

Balkanlar'daki durumun gerginleşmesi üzerine Rus Çarı, 8 Haziran 1913'te Bulgaristan ve Sırbistan'a *savaşı ilk açan devletin Slav davası önünde sorumlu olacağını* bildirmiştir. Rusya'nın savaşı önleme girişimine rağmen Bulgarlar, 29-30 Haziran 1913'te Makedonya'daki Sırp ve Yunan askerlerine saldırmıştır. Bulgarlar tarafından yapılan ilk hücumların püskürtülmesi üzerine üstünlük Sırp ve Yunan birliklerine geçmiştir[87]. Bulgaristan'ın aldığı mağlubiyetler üzerine Romanya da 10 Temmuz 1913'te Bulgaristan'a karşı savaş ilan etmiştir. Rumen birlikleri kısa sürede sınırı geçerek Bulgar Dobrucası'nı ele geçirmiştir. Bulgarların bir direniş göstermemesi üzerine ise Sofya'ya yönelmiş ve Bulgar başkentinin 11 kilometre kadar yakınına ulaşmıştır[88].

İkinci Balkan Savaşı sırasında Bulgar kuvvetlerinin büyük bölümü, Makedonya'da Sırp ve Yunan ordularıyla savaşmak durumunda kalmıştır. Bulgarların aldığı mağlubiyetlerin ardından ise Osmanlı Devleti için Edirne'yi geri alma umudu belirmiştir. Bu sırada 13 Temmuz 1913'te Babıali'ye Yunanistan'ın Dedeağaç'ı ele geçirdiği bilgisi ulaşmış ve Yunan kuvvetlerinin Edirne'ye yönelme ihtimali ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine Babıali, erken davranarak Edirne üzerine yürüme kararı almış ve 22 Temmuz 1913 tarihinde Türk kuvvetleri bir direnişle karşılaşmadan Edirne'yi geri almıştır[89]. Osmanlı

---

[85] Romanya, Birinci Balkan Savaşı sırasında Bulgarların Balkanlar'daki güç dengesini bozduğunu ileri sürerek Bulgaristan'dan tazminat talep etmekteydi. Bu yüzden Romanya ve Bulgaristan arasında, 1912 sonlarından itibaren bazı sınır anlaşmazlıkları mevcuttu. Bu anlaşmazlıklar Rusya'nın hakemliğiyle çözülmek istenmiş ve 8 Mayıs 1913'te St. Petersburg'da Silistre'nin Romanya'ya bırakılmasına karar verilmiştir. Ancak bu karar Romanya'nın toprak taleplerini karşılamamıştır (Bkz. Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 102, 128).

[86] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.,* s. 662.

[87] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 138-139; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 664.

[88] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 156; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 666.

[89] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 412; Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 342.

Devleti, Edirne'yi aldıktan sonra Meriç Nehri'nin batısına da geçmek istemiş ancak Büyük Güçler'in karşı çıkması üzerine daha fazla ilerlememiştir[90].

Balkan devletleri arasındaki barış görüşmeleri Bükreş'te gerçekleşmiş, 10 Ağustos 1913'te Bükreş Barış Antlaşması imzalanmıştır. Buna göre Romanya Güney Dobruca'yı, Yunanistan Selanik, Drama ve Kavala'yı, Sırbistan Manastır, İştip, Üsküp ve Priştine'yi almıştır. Bulgaristan'a ise Makedonya'nın küçük bir kısmı verilmiştir. Ayrıca Bulgaristan'a Dedeağaç da bırakılmış böylece Bulgarlar, Ege Denizi'ne bir çıkış elde etmiştir[91].

Bükreş Antlaşması sonrasında Osmanlı Devleti ile Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan arasında ayrı ayrı barış antlaşmaları imzalanmıştır. Bulgaristan ile 29 Eylül 1913 tarihinde imzalanan İstanbul Antlaşması'na göre; Midye-Enez Hattı yerine Kırklareli, Dimetoka ve Edirne Osmanlı Devleti sınırları içinde kalacak şekilde yeni bir Türk-Bulgar sınırı belirlenmiştir. İstanbul Antlaşması, sınır düzenlemelerinin yanı sıra Bulgaristan'da kalan Türklerin durumu ve sahip olacakları haklarla ilgili maddeler içermekteydi[92]. Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında 14 Kasım 1913'te Atina Antlaşması imzalanmıştır. İki ülke arasında ortak bir sınır kalmadığı için bu antlaşmayla Yunanistan sınırları içinde kalan Türklerin sahip olacakları haklar tespit edilmiştir[93]. Osmanlı Devleti ile Sırbistan arasındaki İstanbul Barış Antlaşması ise 13 Mart 1914 tarihinde imzalanmıştır. Bu antlaşmayla da Sırbistan sınırları içinde kalan Türklerin hukuki statüleri tespit edilmiştir[94].

Savaş sonucunda Balkan devletleri, hem toprak hem de nüfusları bakımından büyük kazançlar elde etmişlerdir. Bulgaristan'ın yüzölçümü % 29, Yunanistan'ın yüzölçümü % 68, Sırbistan'ın yüzölçümü % 82, Karadağ'ın

---

[90] Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 442.
[91] Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 443; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 667.
[92] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 345-346.
[93] Enver Ziya Karal, *a.g.e.*, C: IX, s. 346-347; Rifat Uçarol, *a.g.e.*, s. 443.
[94] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 671.

yüzölçümü ise % 62 artmış[95], ayrıca Osmanlı Devleti'nin terk ettiği topraklarda Arnavutluk kurulmuştur. Osmanlı Devleti Makedonya'yı, Arnavutluk'u, Batı Trakya'yı, Ege adalarını ve Girit'i, yani Avrupa'daki topraklarının % 83'ünü, nüfusunun ise % 69'unu yitirmiştir[96]. Savaş ayrıca bir göç sorunu da doğurmuştur. Rumeli'de yaşayan çok sayıda Türk katledilmiş[97], geri kalanlar ise savaş sırasında ve sonrasında gördükleri baskı ve zulüm sonucunda[98] Osmanlı Devleti'ne göç etmek zorunda kalmıştır[99]. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları sonucunda Selanik, Yanya, Üsküp gibi çok önemli şehirlerin ve Rumeli'de yaşayan kalabalık nüfusun yanı sıra, geniş tarımsal arazileri de yitirmiş böylece hem maddi hem de manevi yönden büyük zarar görmüştür.

1.4. Balkan Savaşları'nda Yunanistan

Yunanistan, özellikle 1870'li yıllardan itibaren siyasi çekişmelerle ve ekonomik sorunlarla mücadele etmekteydi[100]. 1897 Türk-Yunan Savaşı'nda alınan mağlubiyet ise Yunanistan'ın *Megali İdea* politikasına darbe vurmuş ve kamuoyunda büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştı[101]. II. Meşrutiyet'in ilanı ve sonrasında Balkanlar'da yaşanan gelişmeler, Yunanistan'ı da etkilemiş ve ülke, hem iç hem de dış politikada yeni bir döneme girmiştir. Girit'in Ekim 1908'de tek taraflı olarak Yunanistan'a ilhak olduğunu ilan etmesi Yunanistan için yeni bir fırsat doğurmuştur. Ancak Yunan siyasetçilerin Girit meselesini ele alırken yetersiz kalmaları, orduda hoşnutsuzluk yaratmıştır. Bunun üzerine Yunan Ordusu içinde, Mayıs 1909'da İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne benzer bir

---

[95] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 672.
[96] Ahmet Halaçoğlu, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995, s. 26.
[97] İlker Alp, *Bulgarian Atrocities: Documents and Photographs*, London 1988, s. 7.
[98] Balkan Savaşları sırasında Türklere uygulanan baskı ve zulümler hakkında detaylı bilgi için bkz. İlker Alp, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezâlimi (1878-1989)*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara 1990. Ayrıca bkz. Justin McCarthy, *Ölüm ve Sürgün: Osmanlı Müslümanlarının Etnik Kıyımı (1821-1922)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 141-187; İlker Alp, *Pomak Türkleri (Kumanlar-Kıpçaklar)*, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Edirne 2012, s. 44-54.
[99] Ahmet Halaçoğlu, *a.g.e.*, s. 31.
[100] Yunanistan'ın belirtilen dönem içindeki siyasi ve ekonomik durumu için bkz. Nikos Svoronos, *Çağdaş Hellen Tarihine Bakış*, Çeviren: Panayot Abacı, Belge Yayınları, İstanbul 1988, s. 72-76 ve Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 81-89, 93-94.
[101] Nikos Svoronos, *a.g.e.*, s. 79.

yapılanma ortaya çıkmış, neticede 27 Ağustos 1909'da askeri bir darbe gerçekleşmiştir. Askeri cuntanın davetiyle Girit'ten Yunanistan'a gelen *Eleftherios Venizelos,* Aralık 1910'da yapılan seçimleri kazanmış ve başbakan olarak ülkenin başına geçmiştir[102].

Venizelos, *Megali İdea*'yı gerçekleştirebilmek için öncelikle ordunun yenilenmesi ve ülkenin diplomatik konumunun güçlendirilmesi gerektiğini düşünmekteydi. Dolayısıyla bu aşamada Osmanlı Devleti'yle zamansız bir mücadeleye girmekten kaçınmaktaydı[103]. Seçimlerin ardından hükümeti kuran Venizelos, Kara ve Deniz orduları bakanlıklarını üzerine alarak kara ordusunun eğitimi için Fransa'dan, donanmanın eğitimi için ise İngiltere'den heyet davet etmiştir[104]. Bunun yanı sıra ülkenin diğer meselelerine de eğilerek eğitim, adalet, ekonomi ve tarım gibi çeşitli alanlarındaki yapısal reformları hayata geçirebilmek için bazı önlemler almıştır[105].

Yunan Hükümeti, Bulgaristan ile Sırbistan arasındaki ittifak görüşmelerinden haberdardı ve görüşmelerin seyrinin, ülkenin Makedonya ve Trakya'daki emellerini gerçekleştirme konusunda bir engel olduğunu düşünmekteydi. Bu yüzden Venizelos, ülkenin diplomatik alanda elinin güçlenebilmesi için öncelikle bir savunma ittifakı arayışına girmiş ve ilk aşamada Bulgaristan'a yönelmiştir[106]. Bu konudaki ilk girişimler, *The Times* gazetesinin Balkanlar'da görevli muhabiri *J. D. Bourchier*[107] aracılığıyla olmuştur. İki taraf arasındaki görüşmeler, 1911 yılının bahar aylarında

---

[102] Nikos Svoronos, *a.g.e.*, s. 80; Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 94-97.
[103] Konstantinos Svolopulos, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική: 1900-1945*, τομ. Α΄, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 2002, s. 57.
[104] Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 98.
Venizelos, ordunun yenilenmesi için 110 milyon frank kredi almış, ordunun mevcudunu altı aydan kısa bir sürede 110-120 bin askere çıkarmıştır. Bu sırada donanmayı yeniden örgütlemiş, Averof zırhlısını filoya katmıştır (Bkz. Eleftherios Prevelakis, "Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι", *Εστία*, τεύχ: 909, s. 651).
[105] Nikos Svoronos, *a.g.e.*, s. 83-84; Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 98-100.
[106] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 70-71.
[107] Bourchier ile Venizelos ilk defa Girit'te tanışarak arkadaş olmuşlar ve 1910 yılının başlarından itibaren, Bulgaristan ile Yunanistan arasında yapılabilecek bir ittifak hakkında sık sık buluşarak görüş alışverişinde bulunmuşlardır (Bkz. Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 344).

başlamıştır. Ancak Bulgar Kralı Ferdinand, o sırada Yunanistan'ın gündemini meşgul eden Girit meselesi yüzünden Osmanlı Devleti ile bir savaşa girmek istemediği için müzakereler sonuçsuz kalmıştır. Bunun yanı sıra Rusya da Bulgaristan ile Sırbistan arasındaki ittifak görüşmelerine öncelik vererek Bulgaristan'a bu hususta baskı yapmıştır[108]. Yine de Bulgar Hükümeti, Yunanistan ile irtibata geçilmesi yönünde karar almış ve bir takım görüşmelerden sonra Yunanistan, 27 Şubat 1912 tarihinde, Sofya'da bulunan büyükelçisi aracılığıyla Bulgaristan'a ittifak koşullarını içeren bir taslak sunmuştur. Ancak Bulgaristan, Makedonya ve Trakya'da özerk idare kurulması[109] konularını içermediği için Yunanistan'ın girişimini geri çevirmiştir. Neticede iki ülke arasında imzalanan 29 Mayıs 1912 tarihli gizli ittifak antlaşmasında toprakların gelecekteki durumuyla ilgili herhangi bir ifade kullanılmaması hususunda uzlaşma sağlanmıştır[110]. Bulgar-Yunan İttifak Antlaşması'na göre iki taraftan biri, Osmanlı Devleti tarafından saldırıya uğrarsa tüm güçleriyle birbirlerine yardım etme ve Osmanlı Devleti ile Büyük Güçler'e yönelik politikalarında ortak hareket etme konularında anlaşmışlardır. Ayrıca Yunanistan ve Osmanlı Devleti arasında Giritli milletvekillerinin Yunan Meclisi'ne kabul edilmesi yüzünden bir savaş çıkması halinde, antlaşmanın geçersiz sayılması hususunda uzlaşmaya varılmıştır[111]. Ancak bu ifade, iki tarafın imzaladığı 5 Ekim 1912 tarihli gizli Askeri Konvansiyon[112] ile geçersiz kılınmıştır. Buna göre Yunanistan'ın Girit meselesi yüzünden Osmanlı Devleti tarafından saldırıya uğraması durumunda Bulgaristan, Yunanistan'a yardım etmeyi kabul etmiştir[113]. Neticede Giritli milletvekillerinin 14 Ekim 1912'de

---

[108] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 344.
[109] Bulgaristan, ileriki zamanlarda ele geçirmenin daha kolay olacağını hesap ederek belirtilen bölgelerde özerk idare kurulmasından yanaydı. Yunanistan ise nüfuz bölgeleri oluşturulmasını, hatta mümkünse toprak paylaşımının önceden yapılmasını istemekteydi (Eleftherios Prevelakis, *a.g.m.*, s. 652).
[110] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 345-346; Lena Divani, *Η Εδαφική Ολοκλήρωση της Ελλάδας (1830-1947)*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2000, s. 320-321.
[111] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 344.
[112] Yunanistan'ın savaşa 120 bin asker ile Bulgaristan'ın ise 300 bin asker ile girmesi hususunda anlaşmaya varılmıştır. Ayrıca Yunanistan, donanmasıyla Anadolu ve Rumeli arasındaki deniz bağlantısını kesmeyi taahhüt etmiştir (Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *Η Ελλας εις τους Βαλκανικούς Πολέμους: 1912-1913*, Κέκροψ, Αθήνα 1970, s. 11).
[113] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 74.

Yunan Meclisi'ne kabul edildiğinin açıklanmasıyla Bulgaristan'ın beklediği savaş nedeni ortaya çıkmıştır[114].

Yunanistan, genel seferberlik emrini 30 Eylül 1912 tarihinde çıkarmıştır. Seferberlik planına göre, Yunan Ordusu, *Tesalya* ve *Epir* orduları[115] olmak üzere ikiye bölünmüştür. Asıl harekât alanının Tesalya ve Makedonya bölgelerinin olacağı varsayıldığı için Yunanistan, kuvvetlerinin büyük kısmını Tesalya Ordusu'nda görevlendirmiştir[116]. Savaşın ilanıyla Yunan birlikleri, Alasonya'ya doğru ilerleyerek Türk sınırını geçmiştir[117]. Sınırı geçtikten sonra büyük bir mukavemetle karşılaşmadan, Türk Ordusu'nun Tesalya'daki ana savunma mevzii olan Sarandaporos Geçidi'ne varmıştır. Burada 22 Ekim 1912 tarihinde Türk ve Yunan orduları arasında bir muharebe gerçekleşmiş, muharebenin sonucunda mağlup olan Türk birlikleri, Yenice'ye doğru çekilmek zorunda kalmıştır[118]. Yenice'de 1 Kasım 1912 tarihindeki muharebe sırasında Yunan Ordusu'nun ilerleyişi, başlangıçta Türk birlikleri tarafından durdurulsa da Yunanlar muharebeyi kazanmış ve buradan doğuya yönelerek Selanik üzerine yürümüşlerdir[119]. Yunan birliklerinin Selanik'i kuşatması üzerine Hasan Tahsin Paşa, şehri savaşmadan teslim etmeye karar vermiştir. Böylece Konstantinos komutasındaki Yunan birlikleri, 8 Kasım 1912'de Selanik'i işgal etmiştir[120]. Epir Ordusu ise Arta'dan hareket ederek önce Preveze'yi işgal etmiş ardından kuzeye yönelerek Yanya'yı kuşatma altına almıştır[121].

Yunan birliklerinin Selanik'e girişi sırasında Bulgar Ordusu da Selanik'e yaklaşmış bulunmaktaydı. Yunanların, şehre Bulgar birliklerinden

---

Yunanistan ve Sırbistan arasında da ittifak görüşmeleri yürütülmüş ancak taraflar, yazılı herhangi bir anlaşmaya varamamıştır (Bkz. Lena Divani, *a.g.e.*, s. 323).

[114] Eleftherios Prevelakis, *a.g.m.*, s. 653.

[115] Tesalya Ordusu'nun komutanı Veliaht Prens Konstantinos, Epir Ordusu'nun komutanı ise Korgeneral Konstantinos Sapuncakis'ti (Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 25-26).

[116] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 19, 24.

[117] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 28-29.

[118] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 46; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 79-80.

[119] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 59-67; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 80-81.

[120] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 71-73; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 81-82.

[121] Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 110-112; Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 84-85.

kısa bir süre önce girmelerine rağmen Bulgarlar, Selanik üzerindeki iddialarından vazgeçmemek için şehre asker sokmuştur. Bu durum, İkinci Balkan Savaşı öncesinde Bulgar-Yunan anlaşmazlığının en önemli sebebi olmuştur[122]. Yunanistan'ı Londra Barış Görüşmeleri'nde temsil eden Başbakan Venizelos, burada Bulgar Başbakanı Danev'e, Selanik'e karşılık Güney Makedonya'nın büyük bir kısmını Bulgaristan'a bırakmayı teklif etmiştir. Ancak Danev buna yanaşmamış ve Selanik için Yunanistan ile savaşmayı göze almıştır[123]. Bulgaristan'ın geri adım atmaması karşısında Yunanistan, yeni bir ittifak arayışına girerek Sırplarla anlaşmak üzere harekete geçmiştir. Venizelos, Londra dönüşü Belgrad'a uğrayarak Sırbistan Başbakanı Pasiç ile görüşmüştür. Burada yapılan müzakereler sonucunda Bulgaristan'a karşı ortak hareket etme kararı alınmış ve Mayıs 1913'te bir ön protokol imzalanmıştır[124]. Sırbistan, ittifak antlaşmasının sadece Bulgaristan'a karşı değil, aynı zamanda Avusturya'ya da karşı olması hususunda ısrar etmiştir. Yunanistan ise başlangıçta buna yanaşmamış ancak Selanik yakınlarında konuşlanan Bulgar askerlerinin 21 Mayıs 1913'te Yunan birliklerini taciz etmesi üzerine Sırplarla bir an önce anlaşmaya karar vermiştir[125]. Böylece iki ülke arasında 1 Haziran 1913 tarihinde Selanik'te Sırp-Yunan İttifak Antlaşması imzalanmıştır. Buna göre taraflar, savaş sonunda ele geçirdikleri toprakları karşılıklı olarak tanımayı ve üçüncü bir ülkenin saldırısı durumunda karşılıklı askeri yardım sağlamayı taahhüt etmişlerdir. Ayrıca Yunanistan, Selanik üzerinden ticaret yapabilmesi için Sırbistan'a her türlü kolaylığı sağlamayı kabul etmiştir[126].

Bulgaristan'ın toprak talepleri ve Sırp-Yunan yakınlaşması sonucu Balkan devletleri arasında bir savaşın çıkacağı artık kesinleşmişti. Ancak Sırp-

---

[122] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 83; Lena Divani, *a.g.e.*, s. 329.
[123] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 99-100.
[124] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 362.
[125] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 90-91.
Bulgarlar, 26 Mart 1913'te Edirne'yi ele geçirdikten sonra buradaki kuvvetlerinin büyük bölümünü Kavala civarına kaydırarak Yunan birlikleriyle karşı karşıya gelmişlerdir. Dolayısıyla 1913 yılının bahar ayları boyunca Yunan ve Bulgar askerleri arasında sık sık çatışmalar meydana gelmiştir (Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 159).
[126] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 91.

Yunan İttifak Antlaşması'nın savunma nitelikli bir antlaşma olduğu gerekçesiyle Sırbistan ve Yunanistan, ilk saldırıya geçen taraf olmamak için özen göstermişlerdir[127]. Bulgarlar ise Sırp-Yunan İttifakı'nı fark etmiş ve 28 Haziran 1913'te saldırıya geçmeye karar vermiştir[128]. Bulgar Ordusu'nun 29-30 Haziran 1913 tarihindeki saldırısına karşılık Yunan birlikleri, ilk olarak Selanik'teki Bulgar garnizonunu mağlup etmiştir[129]. Ardından Drama, Serez ve Kavala'yı ele geçirmiştir[130].

Ateşkes için ilk girişim, 9 Temmuz 1913'te Rusya tarafından yapılmış ancak o tarihte Yunanistan, en azından Kavala'ya kadar ilerlemek istediğinden bu girişime yanaşmamıştır[131]. Ardından Romanya, Bükreş'te barış görüşmelerinin başlatılması için 20 Temmuz 1913'te taraflara çağrıda bulunmuştur. Bu sefer de Yunanistan, barış şartlarının savaş devam ederken[132] kararlaştırılmasını istemiş ve Bükreş'e gitmeye yanaşmamıştır. Ancak ordunun bitkin düşmesi üzerine Bükreş'e temsilci göndermeyi kabul etmiştir[133].

Bükreş'teki barış görüşmeleri sırasında Kavala'nın durumu hakkında Yunanistan ve Bulgaristan arasında bir görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır. Kavala, doğal bir limana sahip olduğundan, Ege Denizi'nde mümkün olduğunca geniş bir çıkış elde etmek isteyen Bulgarlar için stratejik bir öneme sahipti. Ancak Yunanistan, İkinci Balkan Savaşı'ndaki muharebelerde Kavala'yı ele geçirmişti. İki tarafın da geri adım atmaması üzerine Kavala'nın durumu uluslararası bir mesele haline gelmiştir. Bulgaristan üzerindeki nüfuzlarını güçlendirmek isteyen Avusturya ve Rusya, Kavala'nın Bulgaristan'a iadesini istemiş, Fransa Yunanistan'ı desteklemiştir. İngiltere, başlangıçta Bulgaristan'ı desteklemiş

---

[127] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 93.
[128] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 365.
[129] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 151; Hr. İ. Gion - St. G. Thireos, *a.g.e.*, s. 173-174.
[130] Douglas Dakin, *Η Ενοποίηση της Ελλάδας: 1770-1923*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1989, s. 300.
[131] Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 367.
[132] Yunanlar, ateşkes imzalanması halinde Bulgarların buna uymayarak tekrar saldırıya geçebileceklerini düşünmekteydi (Douglas Dakin, *a.g.e.*, s. 300).
[133] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 95.
Yunanistan'ı Bükreş'te Başbakan Venizelos temsil etmiştir.

ancak sonradan, Rusya güdümündeki Bulgaristan'ın daha fazla genişlemesinden rahatsız olarak Yunanistan lehine tavır takınmıştır. Son olarak Almanya'nın da Yunanistan'ı desteklemesiyle Kavala sorunu Yunanistan lehine çözülmüştür[134].

Bükreş Antlaşması neticesinde Yunanistan'ın, Bulgaristan ve Sırbistan ile sınırları belirlenmiştir. Ancak Yunanistan'ın Arnavutluk ile olan sınırlarının tespitine ve Ege adalarının durumuna ilişkin meseleler, bir süre daha çözümsüz kalmıştır. Yunanistan ve Arnavutluk arasındaki sınırın tespiti, 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Barış Antlaşması kararlarına göre kurulan ilgili komisyon tarafından Aralık 1913'te yapılmıştır. Buna göre Görice ve Ergiri, Arnavutluk sınırları içinde kalmıştır[135]. Aynı şekilde Ege adalarının durumu da Londra Barış Antlaşması kararlarına göre Büyük Güçler'e bırakılmıştı. Adalar sorunu ile ilgili olarak Büyük Güçler, 13 Şubat 1914'te Yunanistan'a ve bir gün sonra Osmanlı Devleti'ne verdikleri ortak notalarla Bozcaada, Gökçeada ve Meis adaları haricinde Yunan işgali altında bulunan bütün adaların Yunanistan'a bırakıldığını bildirmişlerdir[136].

Balkan Savaşları sonucunda Yunanistan, Girit'i ve Ege adalarının büyük bir kısmını topraklarına katmış, Makedonya ve Epir bölgelerinde de sınırlarını büyük ölçüde genişletmiştir[137]. Buna paralel olarak ülkenin nüfusu da Balkan Savaşları öncesinde 2.631.912 iken savaş sonunda 4.718.221'e çıkmıştır[138]. Ancak Bakan Savaşları, Yunanistan'ı belli bir ekonomik yük altına da sokmuştur. Yunanistan, 1905-1911 yılları arasında, ordu için 193.700.000 drahmi harcamıştır. Savaşın maliyeti ise 441.000.000 drahmi olmuştur. Yine de Yunanistan kısa sürede ekonomisini büyütmüş ve hükümet, savaş giderlerinin

---

[134] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 95-96; Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 665-666
Yunan Kralı Konstantinos ile Alman Kralı II. Wilhelm'in kız kardeşi evliydi. Bu yüzden Alman Kralı'nın Yunanistan'a karşı sempatisi vardı (Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 96).
[135] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 100; Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 371-372.
[136] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 669; Douglas Dakin, *a.g.m.*, s. 372.
[137] Douglas Dakin, *a.g.e.*, s. 303.
[138] Konstantinos Svolopulos, *a.g.e.*, s. 98.

bir kısmını hazineden, kalan kısmını ise içeriden ve dışarıdan aldığı kredilerle karşılamıştır[139].

1.5 Embros, Skrip ve Makedonia Gazeteleri

Çalışmada yararlanılan gazetelerin tarihlerine değinmeden önce Yunan basınının ortaya çıkış ve gelişme sürecine ilişkin bir takım bilgiler vermekte fayda vardır. Yunan basınının tarihi 18. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Yunan İsyanı öncesi dönemde yayımlanan ilk Yunanca gazeteler[140], Tuna beyliklerinin yanı sıra Avusturya ve Fransa'da ortaya çıkmıştır. Bu gazeteler, bir taraftan Osmanlı coğrafyası dışındaki Yunanların haberleşmesini sağlarken diğer taraftan da 1789 Fransız İhtilali sonucunda ortaya çıkan yeni fikirlerin Yunanlar arasında yayılmasına aracılık ederek 1821 Yunan İsyanı'nın hazırlayıcısı olmuşlardır. Yunan İsyanı döneminde Yunanca gazeteler artık Atina, Nafplion, İdra ve Mesolongi gibi isyanın önemli merkezlerinde yayımlanmaya başlamış, çoğunlukla askeri ve siyasi gelişmeleri konu edinmişlerdir. Yunan devletinin kuruluşunu izleyen ilk yıllarda Yunan basını, anayasal düzenin uygulanması lehine yayınlar yapmıştır. Daha sonraki dönemde ise Yunanistan sınırları dışında yaşayan soydaşları da Yunan devletine katma düşüncesinin savunucusu olmuştur[141].

Balkan Savaşları sırasında Atina'da günlük olarak yayımlanan on beş gazete faaliyet göstermekteydi[142]. Bunlardan Embros gazetesi, ilk olarak 22 Kasım 1896 tarihinde Dimitrios Kalapothakis tarafından basılmıştır.

---

[139] Douglas Dakin, *a.g.e.*, s. 303.

[140] İlk Yunanca gazete, 1784 yılının yaz aylarında Georgios Ventotis tarafından Viyana'da yayımlanmıştır. İlk Yunan gazeteci olarak nitelendirilen Ventotis'in Viyana'da yayımladığı bu gazetenin ismi henüz bilinmemektedir. Gazete, kısa bir süre boyunca yayım hayatına devam etmiş, Babıali'nin baskısı sonucunda Avusturya tarafından yayımı durdurulmuştur. Dolayısıyla Viyana'da yayımlanan bu gazetenin, Osmanlı Devleti sınırları içinde de yayıldığı düşünülmektedir (Ekaterini Kumarianu, "Προεπαναστατικός Τύπος: Η Ώρα των Εφημερίδων και των Περιοδικών 1784-1821", *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: 1770-2000*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, s. 105).

[141] Kostas Mayer, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου: 1790-1900*, τόμ: Α΄, Αθήνα 1957, s. 9; Ekaterini Kumarianu, *a.g.m.*, s. 102-105.

[142] Manos Haritatos, "Ο Τύπος κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους", *Η Ελλάδα των Βαλκανικών Πολέμων: 1910-1914*, Εταιρία Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα 1993, s. 405.

Kalapothakis, 1921 yılının Mayıs ayındaki ölümüne kadar gazetenin müdürü olarak görev yapmış, ölümünün ardından gazeteyi mirasçıları devralmıştır. 1928 yılında el değiştiren gazete 1930 yılında yayın hayatına ara vermiştir. Embros gazetesi, Kalapothakis'in oğlu tarafından 1945 yılında tekrar basılmaya başlamıştır. Son dönemlerinde haftalık olarak çıkmaya başlayan gazetenin faaliyeti 1969 yılında tamamen durmuştur. Gazete başlangıçta dört sayfa ve beş sütun olarak basılmış, daha sonraki yıllarda ise sütun sayısı altıya çıkmış, sayfa sayısı da artmıştır[143].

Embros gazetesi ve Kalapothakis, Yunan siyasi hayatında önemli bir yere sahiptir. Gazete, ilk andan itibaren dönemin başbakanı Theodoros Diligiannis aleyhine tavır takınmıştır. Özellikle 1897 Türk-Yunan Savaşı döneminde savaş lehine yayınlar yapmış, cepheye muhabirler göndermiş ve Diligiannis'in politikalarını sert şekilde eleştirmiştir[144]. Gazetenin kurucusu ve müdürü Kalapothakis, Makedonya'daki Bulgar ve Yunan çeteleri arasındaki mücadele sırasında kendisini bu mücadeleye adamıştır. Makedonya'da çete faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir dönemde, Bulgar komiteleriyle mücadeleyi arttırmak adına 1904 yılının baharında, arkadaşlarıyla birlikte Atina'da Embros gazetesinin ofisinde Makedonya Komitesi'ni kurmuş ve komitenin başkanı seçilmiştir. Makedonya Komitesi'nin, kuruluş amacını ve Bulgar çetelerine karşı alınacak önlemleri açıkladığı manifesto, 11 Haziran 1904 tarihinde Embros gazetesinde yayımlanmıştır[145]. Embros gazetesi, Birinci Dünya Savaşı döneminde Yunanistan'da yaşanan *Ulusal Ayrışma*[146] sırasında Venizelos karşıtlarının tarafında yer almıştır. Ancak Birinci Dünya Savaşı'nda

[143] Kostas Mayer, *a.g.e.*, τόμ: Α΄, s. 245-246; Nasi Balta, "Εμπρός", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, τόμ: Β΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 179-180.
[144] Kostas Mayer, *a.g.e.*, τόμ: Α΄, s. 247; Nasi Balta, *a.g.m.*, s. 180.
[145] Kostas Mayer, *a.g.e.*, τόμ: Α΄, s. 254-256; Fikret Adanır, *a.g.e.*, s. 221.
[146] Birinci Dünya Savaşı'na katılıp katılmama konusunda Kral Konstantinos ve Başbakan Venizelos arasında yaşanan fikir zıtlığının Yunan toplumunda yarattığı ayrışma hakkında bilgi için bkz. Richard Clogg, *a.g.e.*, s. 108-121.

Yunanistan'ın kazandığı başarılar sonucunda Venizelos'u desteklemeye başlamıştır[147].

Embros gazetesiyle birlikte Balkan Savaşları sırasında Atina'da yayımlanan en önemli gazetelerden bir diğeri Skrip gazetesidir. Evangelos Kusulakos tarafından 1893 yılında mizah gazetesi olarak kurulan Skrip, 15 Eylül 1895'ten itibaren günlük siyasi gazete olarak yayın hayatını sürdürmüştür. Kurucusu Kusulakos'un 1903'te ölmesi üzerine gazetenin sahibi ve müdürü Grigorios Evstratiadis olmuştur. Skrip gazetesi, 1930 yılına kadar yayın hayatına devam etmiştir. Gazete, ilk yıllarda dört sayfa ve dört sütun olarak çıkmıştır. 1901'den itibaren ise sayfa sayısı aynı kalmak üzere altı sütun olarak basılmıştır. Evstratiadis yönetimindeki Skrip gazetesi, Venizelos'un 1909 yılında Yunan siyasi hayatına girmesinin ardından, en fanatik Venizelos karşıtı gazetelerden biri olmuştur[148].

Embros ve Skrip gazeteleri arasında 19. yüzyılın sonlarından itibaren yıllarca süren bir rekabet ortaya çıkmıştır. Öyle ki bu iki gazete arasındaki rekabet, *Hektor* ve *Aşil*'in mücadelesine benzetilmiştir. Tirajları 15-20 bin arasında değişmekle beraber her iki gazete de Yunanistan'ın en çok satan gazetesi olduklarını iddia etmişlerdir. Her iki gazetenin fiyatı da 5 Yunan kuruşudur[149].

Selanik merkezli Makedonia gazetesi, 23 Temmuz 1911'de Konstantinos Vellidis tarafından kurulmuştur[150]. Gazete, aralıklarla 2017 yılına kadar yayın hayatını sürdürmüştür[151]. Balkan Savaşları döneminde gazetenin

---

[147] Nasi Balta, *a.g.m.*, s. 180; "Δημήτριος Καλαποθάκης", https://www.sansimera.gr/biographies/481, (Erişim tarihi: 19.07.2018).
[148] Kostas Mayer, *a.g.e.*, tóμ: Α΄, s. 238-240; Despina Papadimitriu, "Σκριπ", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, tóμ: Δ΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 106.
[149] Kostas Mayer, *a.g.e.*, tóμ: Α΄, s. 240, 248-249; Manos Haritatos, *a.g.m.*, s. 405
[150] Kostas Mayer, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου: Εφημερίδες και Περιοδικά 1901-1959*, tóμ: Γ΄, Αθήνα 1960, s. 53; Manolis Kandilakis, "Μακεδονία", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, tóμ: Γ΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 88.
[151] Makedonia gazetesinin 2018 yılının Eylül ayından itibaren tekrar yayımlanacağına ilişkin haber için bkz. "Επανακυκλοφορεί από τον Σεπτέμβριο η Ιστορική Εφημερίδα «Μακεδονία»",

fiyatı 10 Para olup, Selanik'in savaş sırasında Yunanistan'ın eline geçmesinden sonra da gazetenin satışı Osmanlı para birimiyle yapılmaya devam etmiştir. Gazetenin Yunan para birimi Drahmi'yle satışı, Haziran 1913'ü bulmuştur[152].

Makedonia gazetesi, Selanik'in Türk hâkimiyetinde bulunduğu dönemde, Osmanlı Devleti aleyhine yaptığı yayınlar yüzünden sık sık sansüre uğramış ve 18 Ağustos 1912'de kapatılmıştır. Vellidis ise idama mahkûm edilmiştir. İdam kararını önceden haber alan Vellidis, bir manastıra sığınarak kurtulmuştur. Vellidis'in yokluğunda gazete, Pammakedoniki adıyla basılmaya başlamıştır. Selanik'in Birinci Balkan Savaşı sırasında Yunanistan'ın eline geçtiği tarihe kadar bu adla basılmaya devam etmiştir. Bu dönemde gazete, sansüre uğramamak için Osmanlı Devleti lehine yayınlar yapmıştır. Şehrin Yunanistan'ın eline geçmesinin ardından ise tekrar Makedonia adıyla yayımlanmaya başlamıştır. Hatta Yunanistan'ın Makedonya bölgesi üzerindeki iddialarına göndermede bulunarak başlığının sağ ve sol taraflarına, Makedon kralları II. Filip ve Büyük İskender'in resmedildiği iki küçük logo (Resim 1) ilave etmiştir[153]. Selanik'in Türk hâkimiyetinden çıkarak Yunanistan'ın eline geçmesinin ardından Makedonia gazetesi, 1915'e kadar Yunanistan'daki hiçbir siyasi partiyle yakınlık kurmamış ve bağımsız bir çizgi takip etmiştir. 1915 yılında yapılan seçimlerde ve sonrasında ise Venizelos ile partisi Liberal Parti'yi desteklemiştir[154].

---

https://www.protothema.gr/greece/article/806082/epanakukloforei-apo-ton-septemvrio-i-istoriki-efimerida-makedonia/, 18.07.2018 (Erişim tarihi: 19.07.2018).

[152] Manolis Kandilakis, *a.g.m.*, s. 88-89.

[153] Kostas Mayer, *a.g.e.*, τόμ: Γ΄, s. 54, 66.

[154] Kostas Mayer, *a.g.e.*, τόμ: Γ΄, s. 64-65; Manolis Kandilakis, *a.g.m.*, s. 90.

II. BÖLÜM

YUNAN BASININDA BİRİNCİ BALKAN SAVAŞI

2.1. Birinci Balkan Savaşı Öncesi Durum

2.1.1. Genel Seferberlik İlanları

Balkan devletlerinin, seferberliklerini ilan etmelerinin (Resim 2) ardından Yunan basınında konuya ilişkin yapılan değerlendirmelerde bazı görüş ayrılıklarının olduğu göze çarpmaktadır. Skrip gazetesi, seferberlik kararını coşkuyla karşılamış ancak o sırada gündemde olan Giritli mebusların Yunan Meclisi'ne girmeleriyle ilgili meseleye daha çok önem vermiştir. Embros gazetesi ise, Yunanistan'ın diğer Balkan devletleriyle birlikte hareket etmesiyle ilgili ilk aşamada bazı çekincelerinin olduğunu öne sürmüştür. Bu çekinceler daha çok Yunanistan'ın, müttefikleriyle ortak bir çıkarının bulunmadığı yönündedir.

Skrip gazetesinin 18 Eylül 1912 (1 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Sınıra" başlıklı makalede Yunan Hükümeti'nin, *nihayet isyan bayrağını çektiği* belirtilerek şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Öfke bardağı taştı ve milli öfke, bugün patlama fırsatı bulamazsa yarın patlayacaktır. Hristiyanların Türklerle bir arada yaşaması veya Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki Hristiyan halklarla birlikte var olması artık imkânsız hale gelmiştir*".

Türklerin *barbar*, *vahşi* ve *kana susamış* olarak nitelendirildiği makalede, 1821 isyanından bu yana Yunan ulusunun hiçbir zaman bu kadar güçlü olmadığı, Osmanlı Devleti'nin ise hiçbir zaman bu kadar *hasta* ve *elverişsiz* durumda bulunmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca Yunan Hükümeti'nin

gelişmeleri iyi değerlendirdiği ve bütün Yunan ulusunun başı olduğu belirtilerek hükümet etrafında birlik olunması yönünde çağrı yapılmıştır[155].

Embros gazetesi, seferberlik kararına temkinli yaklaşmış ancak Bulgaristan ile yapılan anlaşmanın savunma niteliğine dikkat çekerek hükümetin mevcut koşullarda olabilecek en doğru kararı aldığı görüşüne yer vermiştir. Gazetenin 18 Eylül 1912 (1 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Topyekûn Mücadele" başlıklı makalede öncelikle, bağlaşıkların düne kadar düşman olduğu ve ortak hiçbir çıkarlarının bulunmadığı dile getirilmiş, bu yüzden mücadelenin ne süresinin ne de olası maceralarının ön görülemediği yönünde bir endişe ifade edilmiştir. Seferberlik kararının bir ihtiyacın sonucu olduğu ve Yunanistan'ın, diğer üç Balkan devletiyle birlikte Osmanlı Devleti karşısında elinden geleni yapacağı belirtilmiştir.

Makalede seferberlik kararına ilişkin, *uygun zamanı seçme şansının olması durumunda Yunanistan'ın kaçınılmaz mücadeleye doğru bu kadar hızlı koşmayacağı* şeklinde bir ifade kullanılarak bu karar alınırken biraz aceleci davranıldığı yönünde bir eleştiriye yer verilmiştir. Ayrıca Yunanistan'ın, müttefikleri ve düşmanları arasındaki konumu itibariyle, ne diplomasi yoluyla ne de silahlı mücadele yoluyla çözülmesi mümkün olmayan bazı sorunlarla karşı karşıya bulunduğu ifade edilmiştir. Sahillerinin uzunluğu bakımından deniz mücadelesinde saldırıya maruz kalmaya müsait alanların fazlalığı ve denizde başka müttefikinin bulunmayışı Yunanistan için bir olumsuzluk olarak görülse de bu konuda Yunan Donanması'nın *vatanperverliğine* ve *cesaretine* güvenildiği dile getirilmiştir. Makalenin devamında, tüm olumsuz koşullara rağmen Yunan Hükümeti'nin izlediği yolun doğru bir yol olduğu belirtilirken Büyük Güçler'e ve Babıali'ye şu ifadelerle yüklenilmiştir:

[155] "Sınıra", *Skrip*, 18 Eylül 1912 (1 Ekim 1912).

> "*Avrupa'nın ilgisizliği ve bencilliği ile Babıali'nin art niyeti ve rezil siyaseti karşısında muhtemelen bize, Venizelos'un izlediğinden başka bir çıkış yolu kalmadı*".

Ayrıca Osmanlı Devleti sınırları içinde bulunan Girit'te, Samos'ta, Epir'de ve Makedonya'da, 5 milyon korumasız ve şiddet gören soydaşının bulunduğu; bu yüzden Yunanistan'ın silaha sarılmaya mecbur kaldığı savunulmuştur. Makalede son olarak Bulgaristan'la yapılan ittifak anlaşmasına değinilerek bunun tamamen savunma nitelikli bir anlaşma olduğu, böylece Yunan Hükümeti'nin, seferberlik kararı alarak üstlendiği sorumlulukların tamamını yerine getirmesinin gerekmediği belirtilmiştir[156].

Skrip gazetesinin 19 Eylül 1912 (2 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "En Önemlisi de Girit Sorunu" adlı makalede Yunan Hükümeti'nin, genel seferberlik kararı alınırken ülke için askıda kalmış bazı sorunların çözümünün de hedeflendiği ve bu sorunlardan en önemlisinin ise Girit Sorunu olduğu belirtilmiştir. Bu sorunun Yunanistan için çok kritik olduğu dile getirilerek diğer Balkan devletleri ve özellikle de Bulgaristan ile yapılan işbirliğinin, Girit konusunu kapsamamasının düşünülemeyeceği ifade edilmiştir. Makalenin devamında Girit Sorunu'nun Yunanistan için önemi hakkında şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Girit'in Yunanistan ile birleşmesi kesinleşmeden gelecekte nefes alamayacağı gibi Yunanistan da Girit olmadan özgür sayılamaz*"[157].

Embros gazetesi 19 Eylül 1912 (2 Ekim 1912) tarihinde, Balkan devletlerinin ve Osmanlı Devleti'nin aldıkları seferberlik kararı sonrası Romanya'nın tutumuna da değinerek bunu Balkan İttifakı için büyük bir *ikilem*

---

[156] "Topyekûn Mücadele", *Embros*, 18 Eylül 1912 (1 Ekim 1912).
[157] "En Önemlisi de Girit Sorunu", *Skrip*, 19 Eylül 1912 (2 Ekim 1912).

olarak değerlendirmiş ve "Büyük Mücadelenin Arifesine Doğru" adlı makalede şu ifadelere yer vermiştir:

> "*Üçlü İttifak, Romanya'yı Türkiye'nin yanına, onun dostu ve barışın tetikteki bekçisi olarak yerleştirmişti. Eğer Romanya Türkiye ile beraber seferberlik ilan etmiş olsaydı, dört küçük devletin işi çok zor olurdu*"[158].

Seferberliklerin ardından Yunan kamuoyunda oluşan hava hakkında Skrip gazetesinin 20 Eylül 1912 (3 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan bir makale bize fikir vermektedir. "İntikam Günü" adlı makalede seferberlik ilanıyla birlikte *bütün Yunanistan'ın bastırılamaz bir heyecana kapıldığı* ifade edilmiştir. Makalenin devamında Babıali'nin gayrimüslimlere yönelik icraatlarından yakınılmış, özellikle Osmanlı Devleti bünyesinde yaşayan Rumların onurunun kırıldığı belirtilmiş ve ardından şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Böyle aşağılık bir utanca katlanan Yunan halkı sadece Selanik'te değil, İzmir'de, Trabzon'da ve İstanbul'da da sustu. Artık askeri olarak hazır bir şekilde, öç alabileceği günün geleceği tesellisiyle, acısını ve utancını sineye çekerek sustu. Ve intikam günü geldi*"[159].

2.1.2. Büyük Güçler'in 8 Ekim 1912 Tarihli Notası

Avusturya ve Rusya'nın, Büyük Güçler adına Balkanlar'da statükonun korunmasına yönelik olarak Babıali'ye ve Balkan devletlerine verdikleri 8 Ekim 1912 tarihli nota, Yunan basınında büyük tepkiyle karşılanmıştır. Özellikle Embros ve Skrip gazeteleri, konunun üzerine yoğun bir şekilde gitmiştir. Bu gazetelerde yer alan konuya ilişkin makalelerde Avrupa'nın tutumu *keyfi* ve *ciddiyetten uzak* olarak nitelendirilmiştir. Bunun yanı sıra Büyük Güçler'in

[158] "Büyük Mücadelenin Arifesine Doğru", *Embros*, 19 Eylül 1912 (2 Ekim 1912).
[159] "İntikam Günü", *Skrip*, 20 Eylül 1912 (3 Ekim 1912).

kendi aralarında bir takım sorunlarının mevcut olduğu ve Osmanlı Devleti'nin parçalanmasına henüz hazır olmadıkları için Balkan devletlerini engellemeye çalıştıkları ifade edilmiştir. Ancak makalelerde yer alan değerlendirmelerde bu Büyük Güçler'in notasının, Balkan devletlerini vazgeçirmekten uzak olduğunun ve savaşın her an patlak verebileceğinin altı özellikle çizilmiştir.

Embros gazetesinin 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Büyük Güçler'in Savaşın Önüne Geçilmesine Yönelik Müdahaleleri" adlı makalede şu ifadeler dikkat çekmektedir:

> "*İtalyan-Türk barışının imzalanmasıyla Trablusgarp ve Sirenayka'nın elden çıkmasının söz konusu olduğu bir anda Büyük Güçler'in Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumayı vadetmesi gerçekten trajik bir ironidir*".

Aynı makalede Büyük Güçler'in notasının, barışı koruma amacı taşımasına rağmen neticesinin tam tersi olduğu yorumunda bulunulmuştur. Ayrıca Büyük Güçler'in, artık tarafsızlıklarını yitirerek *Osmanlı Devleti'nin müttefiki gibi hareket etmeye başladıkları* belirtilmiştir[160].

Skrip gazetesi de yine 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912) tarihinde konuyu gündemine almıştır. "Savaşa" adlı makalede Büyük Güçler'in ortak notasının, Balkan devletlerini almış oldukları karardan vazgeçiremeyeceği ifade edilmiştir. Makalenin devamında Büyük Güçler'den her birinin, Osmanlı Devleti'nin büyük birer parçasına göz dikmiş oldukları, buna rağmen Balkan devletlerinden Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesinin talep edildiği belirtilmiştir. Savaşın çok kısa bir süre içinde patlak vereceği ve bunun *kimsenin*

[160] "Büyük Güçler'in Savaşın Önüne Geçilmesine Yönelik Müdahaleleri", *Embros*, 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912).

kaçamayacağı üstün bir görev olduğu öne sürülerek *İleri! Savaşa!* ifadeleriyle Yunan halkı adeta galeyana getirilmeye çalışılmıştır[161].

Embros gazetesinin 27 Eylül 1912 (10 Ekim 1912) tarihli nüshasında kaleme alınmış "Yapılan Müdahaleden Çıkan Sonuç" adlı makalede ortak notayla Balkan devletlerinin sabrının test edildiği belirtilmiş, Büyük Güçler'in sergiledikleri tavır hakkında ise şu yoruma yer verilmiştir:

> "*Çünkü baskı uygulaması gereken yerde dostça vaatlerde bulunuyor; ciddi garantiler vereceği yerde ise dolaylı yoldan tehditler yöneltiyor*".

Makalenin devamında dört Balkan devletinin, Osmanlı Devleti bünyesinde yaşayan soydaşlarının baskı altında oldukları ve kötü bir idareyle yönetildikleri ifade edilerek bu duruma şimdi de Büyük Güçler'in zorbalığının eklendiği yorumunda bulunulmuştur. Herhangi bir olumlu düzenleme yapılmadan 1880 reformlarının bir çözüm olarak Balkan devletlerine sunulması eleştirilmiştir. Bununla birlikte İtalya'nın, hâlihazırda Osmanlı Devleti'nden bir parçayı koparmakta olduğu bir anda Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün bozulmasının kesinlikle kabul edilmeyeceği ve bu yüzden Balkan devletlerinin savaştan bir çıkar elde edemeyeceklerinin açıklanması, *Avrupa'nın ciddiyetsizliği* olarak değerlendirilmiştir. Son olarak Büyük Güçler'in, barışın devamını Balkan devletlerinden değil Osmanlı Devleti'nden talep etmeleri gerektiği ifade edilmiş ve savaşın patlak vermesi halinde bunun sorumlusunun Osmanlı Devleti olduğu ima edilmiştir[162].

Embros gazetesi, 28 Eylül 1912 (11 Ekim 1912) tarihine gelindiğinde Venizelos'un, barışın hala korunabileceğine yönelik bir demecine atıfta bulunmuştur. "Avrupa'nın Müdahalesinden Çıkan Genel İzlenim" başlıklı

---

[161] "Savaşa", *Skrip*, 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912).
[162] "Yapılan Müdahaleden Çıkan Sonuç", *Embros*, 27 Eylül 1912 (10 Ekim 1912).

makalede Venizelos'un sözlerinin aksine barış için gereken şartların gerçekleşmesinin artık imkânsız hale geldiği, bu yüzden barış umudunun artık kalmadığı ifade edilmiştir. Makalede Büyük Güçler'in kendi aralarındaki anlaşmazlıklara değinilmiş ve Büyük Güçler'in, takip ettikleri politikalarının sonuçlarına katlanmaları gerektiği son olarak şu sözlerle ifade edilmiştir:

> "*Başka herkes bunun sonuçlarına şaşırabilir. Sadece Avrupa'nın buna hakkı yoktur. Bunca zamandır rüzgâr ektiği için şimdi fırtına biçmesi doğaldır*"[163].

Skrip gazetesinin 28 Eylül 1912 (11 Ekim 1912) tarihli, "İleri ve Sadece İleri" adlı makalesinde Büyük Güçler'in ortak notası şu ifadelerle ele alınmıştır:

> "*Avrupa diplomasisi, Avrupa Türkiyesi'ni Büyük Güçler'e paylaştırmaya henüz hazır değildir; bu yüzden de aşırı bir yüzsüzlükle Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünü öne sürerek Balkan devletlerini ve Yunanistan'ı yatıştırmak için müdahalede bulunmaktadır!*".

Ardından Osmanlı Devleti'nin, Kuzey Afrika'daki toprakları ilhak edildiği sırada Büyük Güçler'in bu duruma karşı kayıtsız kaldığı, hatta Osmanlı Devleti'ne, girişimi kabullenmeleri yönünde öğütlerde bulunduğu belirtilmiş ve şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Uçsuz bucaksız topraklar, bütün bir kıta, Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğü konusuna değinilmeden Büyük Güçler tarafından birbiri ardına Türkiye'den koparıldı. Tripoli [Trablusgarp], halkının ilhakını talep etmemesine ve Türk idaresinden*

[163] "Avrupa'nın Müdahalesinden Çıkan Genel İzlenim", *Embros*, 28 Eylül 1912 (11 Ekim 1912).

asla şikâyet etmemesine rağmen bugün İtalya tarafından koparılmaktadır".

Makalede Balkan devletlerinin işbirliğinin samimiyetine vurgu yapılmış ve asıl hedefi Balkanlar'daki çatışmayı ertelemek olan notaya hiçbir koşulda boyun eğilmemesi gerektiği nasihat edilmiştir. Büyük Güçler'in hazırlıksız yakalandığı bir anda Balkan devletlerinin eline, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki topraklarının kaderini belirleyecek olan bir fırsatın geçtiği ve bu fırsatın kesinlikle kaçırılmaması gerektiği görüşü mevcuttur. Notanın, Balkan devletlerinin çıkarlarına hizmet etmediği ifade edilerek buna boyun eğilmesinin *korkunç bir hata* olacağının altı çizilmiştir. Makalede Balkanlar'daki Türk toprakları için önerilen reformlara da değinilerek bunların yetersiz oldukları dile getirilmiştir.

Aynı makalenin devamında Büyük Güçler'in notası karşısında Yunanistan'ın takınması gereken tutuma yer verilmiştir. Yunanistan'ın milli bir hedef doğrultusunda, bağımsız bir devlet olarak yaşayabilmesi için Büyük Güçler'in notasına kesinlikle boyun eğmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Aksi takdirde bunun, Yunanistan için *bağımsızlığından feragat etme* ve *milli hedeflerinden uzaklaşma* anlamına geleceği vurgulanmıştır. Geri atılacak her adım ise *milli intihar* olarak nitelendirilmiştir. Makalede yer alan şu ifadeler, ortak notaya rağmen Avusturya ve Rusya'nın, Balkan devletlerine sırt çevirmeyeceklerine inancın tam olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir:

"*İleri, çünkü Avusturya ve Rus süngülerinin, medeniyetin ebedi lekesi olan Türkiye'yi desteklemek üzere, Doğu Hristiyanlarına karşı dönmesi imkânsızdır. Böyle bir kardeş katlini gerçekleştirmek isteyecek bir yönetici varsa Hristiyan halkların boyun eğmeyeceğine ve bu amaçlarının gerçekleşmeyeceğine inanmaktayız*".

Son olarak, Yunanistan'ın savaşta alacağı bir mağlubiyetin -ki bunun imkânsız olduğu değerlendirilmiştir- masa başında kaybetmekten daha tercih edilir olduğu ifade edilmiştir[164].

2.1.3. Savaşın İlanı

Balkan hükümetleri, Makedonya üzerindeki hak taleplerinin karşılanması için silaha başvurmayı uzun süredir tasarlamış ve uygun şartların oluşmasıyla 1912 yılının Ekim ayında bu emeline ulaşmıştır. Böylece Balkanlar, savaşın ilan edildiği tarihten itibaren 1913 yılının ortalarına kadar kanlı çatışmalara sahne olan bir dönem içine girmiştir.

Karadağ'ın 8 Ekim 1912 tarihindeki Osmanlı Devleti'ne karşı savaş ilanı, Skrip ve Embros gazetelerinde makale düzeyinde ele alınmamıştır. Makedonia[165] gazetesi ise Karadağ'ın savaş ilanını, sansüre uğramamak adına Türk yanlısı bir tutumla ele almış ve makalelerinde halka cesaret verici ifadeler kullanmıştır. Gazetenin 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Son Bir Çaba" adlı makalenin sonuna, *savaş ilanı haberinin henüz ulaştığı* notu eklenmiştir. Savaşın ilan edilmesiyle Osmanlı Devleti'nin, dönüşü olmayan bir karar almaya zorlandığı belirtilmiştir. Son olarak notta şu ifadeler yer almıştır:

> "*Osmanlılar! Cesaret, soğukkanlılık ve sağduyu. Biz haksızlığa uğramış olanlarız, yanımızda hak ve bu nedenle de Tanrı vardır. Tanrı bizim yanımızda olduğu zaman ise zafer de bizimledir*"[166].

Yine Makedonia gazetesinin 27 Eylül 1912 (10 Ekim 1912) tarihli "Balkan Yarımadası'nın Neron'u" adlı makalesinde Karadağ'ın adeta dışişlerinde Rusya'nın bir eyaleti, içişlerinde ise Kral I. Nikola'nın *tımarı* gibi idare edildiği ifade edilmiştir. Karadağ'ın idaresi ile ilgili konuların I. Nikola

[164] H. Pologeorgis, "İleri ve Sadece İleri", *Skrip*, 28 Eylül 1912 (11 Ekim 1912).
[165] O tarihte *Pammakedoniki* adıyla çıkmıştır.
[166] "Son Bir Çaba", *Makedonia*, 26 Eylül 1912 (9 Ekim 1912).

için *oyuncak* olduğu belirtilmiştir. Savaşın ilanıyla ise I. Nikola'nın *Balkan Yarımadası'nın Neron'u* olarak adlandırılabileceği ifade edilmiştir. Makalede dört cepheli bir savaşın artık an meselesi olduğu vurgulanmış ve şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*E! İyi. Çıkmaması hoş olurdu. Fakat çıkarsa da çıksın. Osmanlı İmparatorluğu yılmaz. Bununla mücadele edecek gücü vardır*"[167].

Balkan devletlerinin 13 Ekim 1912 tarihli ağır talepler içeren notasının ardından Yunan gazetelerinde yer alan makalelerde de artık savaşın her an ilan edilebileceğine yönelik düşüncelere yer verilmiştir. Embros gazetesinin 3 Ekim 1912 (16 Ekim 1912) nüshasında yer alan "Kritik Günün Arifesinde" adlı makalede, müttefiklerin notası ile ilgili olarak, Osmanlı Devleti'nin kabul etmesinin mümkün olmadığı şartlar içerdiği belirtilmiştir. Ayrıca yaşanan gelişmeler ışığında silahlı çatışmaların başlamasına saatler kaldığı ve savaşın artık kaçınılmaz olduğu ileri sürülmüştür[168].

Skrip gazetesinde yer alan 5 Ekim 1912 (18 Ekim 1912) tarihli "Yunan Askerleri! İntikam Günü Geldi!" adlı makalede savaş, *Haç* ve *Hilâl* arasındaki mücadeleye benzetilmiş ve adeta bir din savaşı olarak nitelendirilmiştir. Makalede Avrupa topraklarındaki Türk ve Müslüman varlığı hakkındaki şu ifadeler özellikle dikkat çekicidir:

> "*Barbarın kültürlüler arasında, Türkün Hristiyanlar arasında, Asyalının Avrupalılar arasında, çöldeki kana susamış canavarın insanlar arasında yerinin olması artık mümkün değildir*".

Aynı makalede Yunan Ordusu, *İsa'nın askerleri* olarak nitelendirilmiş hedef olarak ise Osmanlı Devleti'nin Makedonya ile Epir toprakları

---

[167] "Balkan Yarımadası'nın Neron'u", *Makedonia*, 27 Eylül 1912 (10 Ekim 1912).
[168] "Kritik Günün Arifesinde", *Embros*, 3 Ekim 1912 (16 Ekim 1912).

gösterilmiştir. Ayrıca 1897 Türk-Yunan Savaşı'ndan *utanç* olarak bahsedilmiş[169] ve *nihayet kutsal intikam günü geldi* ifadeleri kullanılmıştır[170].

Embros gazetesinin 6 Ekim 1912 (19 Ekim 1912) tarihli nüshasında kaleme alınmış olan "Esaret Altındakilere Özgürlük Öpücüğü" adlı makalede savaşın ilanıyla birlikte Yunanistan'ın Epir ve Tesalya ordularının Türk topraklarına doğru ilerledikleri (Karikatür 1 ve 2) belirtilmiştir. Yunan Ordusu'nun hızının ve heyecanının, Türk birlikleri karşısında kesin başarıyı sağlayacağı öne sürülerek şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Artık onu [Yunan Ordusu'nu], esaret altında bulunan ve cefakâr Makedonya topraklarından, şu ana kadar gözyaşı ve kanla sulanmış yerlerden, Olimpos Dağı'nın zirvesinden, Thiamis Nehri'nin kıyılarından, Halkidiki'nin ormanlarından ve İyon Denizi'nin güneşli sahillerinden hiçbir şey ayıramaz. Yunan ahengi bütün bu yerlerde ebediyen kaldı. Ancak Türk barbarlığı dört yüzyıllık varlığı boyunca şehirlere bulaştı ve bu utanç, bütün bu bölgede umutsuzluk yaydı*".

Aynı makalenin devamında Büyük Güçler'in, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik kararının tanınmadığı belirtilerek Yunanistan ve diğer Balkan devletlerinin haksızlığa karşı bir mücadele içinde bulundukları savunulmuştur[171].

2.2. Müttefiklerin İlerleyişi

Savaşın ilan edilmesinin ardından Yunan gazetelerinde artık her gün Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan'ın Türk sınırını geçip ilerlemeleriyle ilgili yeni haberler ve yaşanan gelişmelerin değerlendirildiği

---

[169] Yunanistan'ın 1897 Türk-Yunan Savaşında Osmanlı Devleti karşısında aldığı mağlubiyet, Yunan basınında sık sık *utanç* olarak betimlenmektedir. Balkan Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Yunan basınında yer alan makalelerde dönemin şartlarının, sıklıkla 1897 Türk-Yunan Savaşı ile karşılaştırıldığı görülmektedir.

[170] "Yunan Askerleri! İntikam Günü Geldi!", *Skrip*, 5 Ekim 1912 (18 Ekim 1912).

[171] "Esaret Altındakilere Özgürlük Öpücüğü", *Embros*, 6 Ekim 1912 (19 Ekim 1912).

makaleler yer almıştır. Müttefik Balkan devletlerinin (Resim 3) orduları, Yunan gazeteleri tarafından Osmanlı Devleti bünyesinde yaşayan Hristiyanlar için birer kurtarıcı olarak görülmüştür. Hristiyanların, Türk hâkimiyeti altında yüzyıllardır köle hayatı yaşadıklarıyla ilgili sık sık Osmanlı Devleti'ne ithamlarda bulunulmuştur. Savaşın ilk günlerinden itibaren ise Avrupa'daki Türk hâkimiyetinin artık sona erdiği dile getirilmeye başlanmıştır. Ayrıca Birinci Balkan Savaşı sırasında Türkler, çeşitli baskı ve zulümlere maruz kalmışlar ve göçe zorlanmışlardır. Ancak Yunan basınında bu durumun çoğu zaman göz ardı edildiği anlaşılmaktadır (Resim 4).

Embros gazetesi 7 Ekim 1912 (20 Ekim 1912) tarihli "Yunan Askerinin Cesur Yürüyüşü" adlı makalesinde müttefik orduların, eşzamanlı olarak ve neredeyse hiçbir Türk direnişiyle karşılaşmadan sınırın 20 ila 30 kilometre içerisine kadar girdiklerini yazmıştır. Ayrıca Türk savunmasının, özellikle Yunanistan ve Sırbistan karşısında zayıf kaldığı ifade edilmiştir[172].

Embros gazetesinin 8-9 Ekim 1912 (21-22 Ekim 1912) tarihli nüshalarında Türk Donanması'nın durumuna ve denizlerde yaşanan mücadeleye değinilmiştir. Türk Donanması'nın savaşın hemen başındaki faaliyetlerinin değerlendirildiği "Türk Donanmasının Olası Çıkışı" adlı makalede donanmanın ilk görevinin, Anadolu'daki birliklerin cepheye doğru deniz ulaşımını sağlanmak olduğu ifade edilmiştir. Ancak donanmanın ilk iş olarak Varna'ya saldırmak üzere harekete geçtiği, ardından ise iki Bulgar destroyerinin peşine düştüğü belirtilmiş ve bu durum şaşkınlıkla karşılanmıştır. Varna'nın iyi tahkim edilmiş bir şehir olduğu, dolayısıyla Türk Donanması'nın şehre 10 kilometreden fazla yaklaşamadığı ve ciddi bir zarar veremediği dile getirilmiştir. Makalede bu başarısız girişimin ardından Türk Donanması'nın, Yunan Donanması'yla

[172] "Yunan Askerinin Cesur Yürüyüşü", *Embros*, 7 Ekim 1912 (20 Ekim 1912).

mücadele etmek üzere Çanakkale Boğazı'ndan çıkmaya hazırlandığı belirtilmiştir[173].

Yunan Donanması'nın Limni adasını işgali ve bunun savaşın geleceği bakımından arz ettiği önem, Embros gazetesinin 9 Ekim 1912 (22 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Limni Adasının İşgali" adlı makalede değerlendirilmiştir. Makalede öncelikle Limni adasının işgalinin Yunan Donanması'nın ilk faaliyeti olduğundan bahsedilmiştir. Ardından adanın coğrafi konumu ele alınmıştır. Çanakkale Boğazı'nın tam karşısında bulunan Limni adasının, Yunan Donanması için çok stratejik bir konuma sahip olduğu vurgulanmıştır. Nitekim adanın işgaliyle Türk askerinin Anadolu'dan cepheye sevkiyatının imkânsız hale geldiği belirtilmiştir. Makalede bu durumun Osmanlı Devleti için ne kadar olumsuz olduğu şu sözlerle ifade edilmiştir:

> "*Çünkü Türkiye, Küçük Asya nüfusunun zamanında gelen yardımı olmadan savaşırken ve Avrupa'da dört taraftan yara almışken denizde hareket özgürlüğü olmaksızın elleri bağlı bir halde savaşıyor gibi olacaktır; bu şartlar altında savaşın da Onun adına kesin bir sonuca varması gecikmeyecektir*"[174].

Embros gazetesinin 11 Ekim 1912 (24 Ekim 1912) yer alan "Yunan Zaferi ve Bunun Genel Sonucu" adlı makalede 22-23 Ekim 1912 tarihlerinde yapılan Sarandaporos Muharebesi'nin olası sonuçları değerlendirilmiştir. Makalede bölgedeki en müstahkem geçit ile birlikte birçok esir ve ganimetin Yunan Ordusu'nun eline geçtiği ve böylece Yunan Ordusu'na artık Selanik yolunun açıldığı belirtilmiştir. Muharebenin kazanılmasıyla deniz ulaşımının korunacağı hatta ihtiyaç halinde oyalamak amacıyla Bulgarlarla savaşan Türk

[173] "Türk Donanması'nın Olası Çıkışı", *Embros*, 8 Ekim 1912 (21 Ekim 1912).
[174] "Limni Adasının İşgali", *Embros*, 9 Ekim 1912 (22 Ekim 1912).

Ordusu'nun arkasına çıkarma yapılarak Edirne çevresinde mücadele eden müttefik Bulgar Ordusu'nun işinin kolaylaştırılacağı yorumu yapılmıştır.

Makalenin devamında Türk Ordusu'nun, karadaki en güçlü rakibini uzak tutmak amacıyla, asıl gücünü Bulgaristan karşısında topladığı ifade edilmiştir. Ancak dört cephede de eş zamanlı olarak yenilerek ve önemli toprak kayıpları yaşayarak Osmanlı Devleti'nin, kendi sonunu hazırladığı belirtilmiştir. Bulgar Ordusu'nun hız ve kahramanlığından bahsedildikten sonra, makalede yer alan şu ifadeler dikkat çekicidir:

> "*Ancak eğer Türk Ordusu Edirne veya başka bir yerde kazanırsa, dört müttefikten hiç biri kazandıkları zaferlere uzun vadede sevinemeyeceklerdir*".

Makalede son olarak Sarandaporos Muharebesi, Yunan kuvvetlerinin aldığı ilk ciddi zafer olarak değerlendirilmiş ve bunun müttefiklerin ortak mücadelesine önemli fayda sağladığı belirtilmiştir[175].

Skrip gazetesi de 11 Ekim 1912 (24 Ekim 1912) tarihinde Sarandaporos Muharebesi'ne ve olası sonuçlarına yönelik değerlendirmelere sayfalarında yer vermiştir. "Zafer Net" adlı makalede Yunan Ordusu'nun muharebeyi çok az güç sarf ederek kazandığı ifade edilmiş, Veliaht Prens Konstantinos'un askeri başarısı övülmüştür. Makalede Yunan Ordusu'nun Makedonya'ya girerek Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki topraklarının birliğini parçalama isteğinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Epir, Arnavutluk ve Sırbistan'da savaşan Türk birliklerini, *mevzilerini terk ederek tehlike altında bulunan Başkent İstanbul'u savunmak üzere geri dönmeye zorlamak* da Yunan Ordusu'nun hedefleri arasında gösterilmiştir[176].

---

[175] "Yunan Zaferi ve Bunun Genel Sonucu", *Embros*, 11 Ekim 1912 (24 Ekim 1912).
[176] "Zafer Net", *Skrip*, 11 Ekim 1912 (24 Ekim 1912).

Sarandaporos Muharebesi'nde kazanılan zaferin ardından Yunan basınında da coşkunluk seviyesi iyice artmıştır. Embros gazetesinde yer alan "Dört Asırlık Acılar ve Talihsizlikler" adlı makalede Osmanlı Devleti'ne ve Türklere yönelik ağır ifadeler kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nin, *kurbanlarının kanını içen ve artık son nefesini vermekte olan bir canavara* benzetildiği makalede Türkler hakkında kullanılan şu ifadeler dikkat çekicidir:

> "*Türkler ise korkunç bir lanet gibi, utanç ve suçla yerleştiği topraklara doğru, yaşlıları ve kadınları boğazlayarak, umutsuzca kaçıyorlar*".

Makalenin devamında Yunan Ordusu'nun karada ve denizde elde ettiği başarılardan bahsedilmiş ve Yunanistan hakkında şu ifadeler yer almıştır:

> "*Yunanistan evvelsi günden beri, artık başını kederli bir şekilde eğmiyor. 1897'nin utancı, geçmişin acıları ve yarının şüpheleri duman olup uçtu*"[177].

Skrip gazetesinde 12 Ekim 1912 (25 Ekim 1912) tarihinde yer alan makalede Sarandaporos Muharebesi ile 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı karşılaştırılmıştır. 1897 yılında yapılan savaşın askeri düzen eksikliğinden kaybedildiği ve bundan çıkarılan dersler sonucu Sarandaporos Muharebesi'nin kazanıldığı ifade edilmiştir[178].

Dört müttefikin Türk topraklarına girerek hızlıca ilerlemeleriyle ilgili Embros gazetesinin 14 Ekim 1912 (27 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan makalede şu ifadelere yer verilmiştir:

---

[177] "Dört Asırlık Acılar ve Talihsizlikler", *Embros*, 12 Ekim 1912 (25 Ekim 1912).
[178] Antonis Th. Spiliotopulos, "Yunan Silahlı Kuvvetlerinin Zaferi", *Skrip*, 12 Ekim 1912 (25 Ekim 1912).

> "*Bizimkilerin Makedonya toprakları içindeki ilerleme hızı, Sırpların ve Karadağlıların ilerleyişine paralel olarak Bulgarların Edirne önlerinde yıldırım gibi ortaya çıkmaları, dört müttefik tarafından verilen -neredeyse engelsiz- mücadelenin bir resmini gözler önüne serer*".

Aynı makalede Türk Ordusu'nun ilk günlerdeki direncinin kırıldığı ve bu direncin yerini bütün cephelere yayılan bir paniğin aldığı belirtilmiş ve Türk askerinin *silahlarını ve bütün teçhizatını bırakarak arkasına bakmadan kaçtığı* ifade edilmiştir. Makalede Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili şu ifadeler kullanılmıştır:

> "*Hasta, yıllardan beri yatağına perişan halde uzanmış, hastalığının buhranından ölmesi tuhaf değildir. Türkiye artık ölüdür. Eğer dünyayı ilgilendiren bir şey varsa o da bundan çıkacak mikroptan korunmaktır*"[179].

Skrip gazetesinin 15 Ekim 1912 (28 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan "Bir Tiranlığın Yıkımı" başlıklı makalede, Avrupa topraklarındaki Türk hâkimiyetinin artık sona erdiği görüşü şu ifadelerle dile getirilmiştir:

> "*Avrupa'daki Türk idaresinin yıkıldığı şimdiden söylenebilir. Müttefik devletlerin orduları bütün noktalardan, askerleri yenilen ve dağılan Türk devletinin merkezine doğru karşı koyulamaz bir şekilde yürüyorlar. Merkezi hükümet ise uyuşmuş vaziyette, yaklaşmakta olan ani felaketin şaşkınlığını ve sersemliğini boş yere atlatmaya çabalıyor*".

Makalenin devamında Balkan Yarımadası'nda yaşayan halkların *Balkan Balkanlılar içindir* sloganı altında mücadele verdikleri belirtilerek

[179] "Bir Hastanın Doğal Sonu", *Embros*, 14 Ekim 1912 (27 Ekim 1912).

Avrupa basınının da Balkan halklarının bu mücadelelerini takdir ettiği ifade edilmiştir[180].

Skrip gazetesi 15 Ekim 1912 (28 Ekim 1912)'de Epir Ordusu'nun durumuna değinmiştir. "Epir Ordusu ve Onun İlerleyişi" adlı makalede, Epir Ordusu'nun savaşın başında ikincil bir rol üstlenmiş olduğu çünkü Osmanlı Devleti'nin diğer cephelerde galip gelmesi halinde bu ordunun geri çekilmesinin söz konusu olabileceği belirtilmiştir. Buna göre Epir Ordusu'nun sahneye çıkabilmesi için öncelikle savaşın gidişatının değerlendirilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir. Bu bekleme durumunun ise artık sona erdiği belirtilmiş ve Epir Ordusu'nun hedefinin, müttefiklerin ortak harekâtına fayda sağlamak olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca Epir bölgesinde köle hayatı yaşayan, eziyet çeken, kurtarılması gereken insanların bulunduğu ve bunları kurtarmanın insanlık görevi olduğu ileri sürülmüştür. Son olarak, Epir Ordusu'nun *cesurca ileriye doğru yürüdüğü* ve kendilerini kurtarıcı olarak gören halk tarafından *şükran ve sevinç gözyaşlarıyla karşılanacakları* ifade edilmiştir[181].

Skrip gazetesinin 17 Ekim 1912 (30 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan makalede Veliaht Prens Konstantinos ve Sapuncakis kazandıkları başarılardan dolayı övülmüştür. Ardından söz, Yunanistan'ın hak taleplerine getirilerek şu ifadelere yer verilmiştir:

> *"Yunanistan ise yakında savaşın sonu geldiği zaman, Türkiye'nin mutlak bozgunu için, bu haklarını talep etmek üzere askeri açıdan becerikli, yardım dileyerek değil, ellerinde kılıçla Avrupa'nın karşısına çıkacak"*[182].

Embros gazetesinin 19 Ekim 1912 (1 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Katillerin ve Kundakçıların Sonu" adlı makale, Yunan kamuoyunun

[180] "Bir Tiranlığın Yıkımı", *Skrip*, 15 Ekim 1912 (28 Ekim 1912).
[181] "Epir Ordusu ve Onun İlerleyişi", *Embros*, 15 Ekim 1912 (28 Ekim 1912).
[182] Theodoros Mitsakos, "Haklarımız: Ellerinde Kılıçla", *Skrip*, 17 Ekim 1912 (30 Ekim 1912).

Balkanlar'daki Türk hâkimiyetine bakış açısını gözler önüne sermesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bununla birlikte makalede yer alan bazı ifadeler, savaş sırasında Yunan kamuoyundaki Türk düşmanlığının hangi seviyeye ulaştığının en açık göstergelerinden biridir.

> "*Türkler, Avrupa'da beş yüzyıl boyunca medeniyete hiçbir etki yapamamışlardır. Yıktıkları o kadar çok muhteşem yapı arasından birini bile kendi elleriyle inşa etmemişlerdir. Ezdikleri o kadar çok sanat eseri arasından kendilerine ait hiçbir şey yaratmamışlardır. Çok uzun süreli hâkimiyetleri boyunca bunların arasından dikkate değer ne ressam, ne heykeltıraş, ne şair, ne mimar, ne yazar görülmüştür*"[183].

Embros gazetesi, 20 Ekim 1912 (2 Kasım 1912) tarihinde Yunanistan'ın Makedonya'daki hedeflerine ulaşmasına sadece birkaç adım kaldığını yazmıştır. "İnsanlık Tarihinin Hazin Safhası" adlı makalede *Makedonya'nın tamamı ve Trakya'nın büyük bir kısmında Türk hâkimiyetinin bitmesi, savaşı Osmanlı İmparatorluğu için en kötü şartlarda sonlandırmaktadır* ifadelerine yer verilmiştir. Dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki hâkimiyetinin ve Avrupa'daki varlığının neredeyse sona erdiği kaydedilmiştir[184].

Skrip gazetesinin 25 Ekim 1912 (7 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Zaferlerimizi Neye Borçluyuz" adlı makalede Yunan Ordusu'nun, Makedonya ve Epir'de ilerleyerek Selanik'in kapılarına kadar ulaştığı ve Yunanistan'ın artık bu şehrin teslim şartlarını görüşecek konuma geldiği ifade edilmiştir. Makalenin devamında Yunan Ordusu'nun başarısının sebeplerine değinilmiş bu sebepler *maddi* ve *manevi* olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Maddi sebep olarak Yunan Hükümeti'nin girişimleriyle ordunun en iyi biçimde donatılması gösterilmiş ve bu durumun askere cesaret ve güven sağladığı ifade edilmiştir. Manevi sebepler olarak öncelikle Yunan askerinin vatanseverliği ve

[183] "Katillerin ve Kundakçıların Sonu", *Embros*, 19 Ekim 1912 (1 Kasım 1912).
[184] "İnsanlık Tarihinin Hazin Safhası", *Embros*, 20 Ekim 1912 (2 Kasım 1912).

cesareti ön plana çıkarılmıştır. İkinci olarak 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'ndan ders çıkaran subayların kahramanca faaliyetleri gösterilmiştir. Son olarak ise Konstantinos'un askeri becerisi, bütün bu diğer unsurlara eklenmiştir[185].

Yunan Ordusu'nun 8 Kasım 1912 tarihinde Selanik'e girişi (Karikatür 3 ve Resim 5) Yunan gazetelerinde büyük bir coşkuyla karşılanmıştır. Embros gazetesi, 27 Ekim 1912 (9 Kasım 1912) tarihli nüshasındaki "Selanik'in İşgali" başlıklı makalede Selanik'in düşüşünün beklenen bir durum olmasına rağmen bu olayın duyulmasının *başta Atina'da olmak üzere bütün Helen dünyasında tarif edilemez bir hafiflik ile büyük heyecan ve sevinç uyandırdığını* yazmıştır. "Selanik'in İşgali" adlı makalenin son kısmında ise Yunan Ordusu'nun Selanik'e girerek *Yunan tarihine şanlı bir sayfa daha yazdırdığı* ifade edilmiştir[186].

Yine Embros gazetesinin 28 Ekim 1912 (10 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Çifte Sevinç ve Çifte Memnuniyet" başlıklı makalede Yunan birliklerinin, Selanik'e can kaybı yaşamadan girdiği ve 25 bin Türk askerini esir aldığı belirtilmiştir. Bunların yanı sıra çok sayıda silah ve cephanenin ele geçirildiği, Türk subayların ise savaşta bir daha görev almamaları şartıyla serbest bırakıldığı ifade edilmiştir. Selanik'in işgalinin, hem maddi hem de manevi sonuçları bakımından Yunan ulusu için büyük önem arz ettiği ileri sürülmüştür[187].

Skrip gazetesinin 3 Kasım 1912 (16 Kasım 1912) tarihli nüshasındaki "İlk Ödül Jön Türklere İkincisi Yunanistan'a" başlıklı makalede Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki topraklarının *yeryüzünden süpürüldüğü* belirtilmiştir.

---

[185] Theodoros Mitsakos, "Zaferlerimizi Neye Borçluyuz", *Skrip*, 25 Ekim 1912 (7 Kasım 1912).
[186] "Selanik'in İşgali", *Embros*, 27 Ekim 1912 (9 Kasım 1912).
[187] "Çifte Sevinç ve Çifte Memnuniyet", *Embros*, 28 Ekim 1912 (10 Kasım 1912).

Ayrıca Türklerin, Avrupa'da bulundukları dönem boyunca arkalarında hiçbir eser bırakmadıkları ileri sürülerek şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Camilerin minareleri hızla yıkılacak. Bunlardan boşalan yerlerde Balkan Yarımadası'nın Hristiyan devletlerin iyi yürekli idareleri altında hızla yeni bir hayat yükselecek… Ancak asırlar boyunca Türk döneminin hatıraları, halklarda korkuya ve dehşete yol açacak… ve Türkiye'nin adı, bu halkların hafızasında felaket, Tanrı'nın öfkesi ve ilahi lanet ile eşanlamlı olarak kalacak*"[188].

Embros gazetesi, 7 Kasım 1912 (20 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Mücadelenin Sonuna Doğru" adlı makalesinde Sırbistan'ın Manastır'a girişinin ardından 40 bin Türk askerinin esir alındığını yazmıştır. Bu gelişme ile birlikte Sırp Ordusu'nun Arnavutluk'a yöneleceği, Karadağ'ın ise kuşatma altında tuttuğu İşkodra'yı ele geçireceği öne sürülmüştür. Böylece müttefiklerin, dikkatlerini Osmanlı Devleti'nin askerlerinin büyük bölümünü yığdığı Edirne ve Çatalca'ya döndüreceği belirtilmiştir. Makalede Osmanlı Devleti'nin gösterdiği direnişin, en fazla on veya on beş gün içinde kırılacağı iddia edilmiş ve şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Fakat dört müttefik artık düşmana karşı birleşik düzene geçtiğinde, bu direnç ne kadar olursa olsun kesinlikle boşa çıkacaktır*"[189].

2.3. Büyük Güçler'in Savaş Gelişmeleri Karşısındaki Tutumu

Savaşın patlak vermesiyle birlikte Büyük Güçler'in, müttefiklerin ilerleyişi karşısındaki tutumu yer yer Yunan basınında ele alınmıştır. Büyük

[188] Antonis Th. Spiliotopulos, "İlk Ödül Jön Türklere İkincisi Yunanistan'a", *Skrip*, 3 Kasım 1912 (16 Kasım 1912).
[189] "Mücadelenin Sonuna Doğru", *Embros*, 7 Kasım 1912 (20 Kasım 1912).

Güçler'in henüz savaşın başında Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunacağını bildirmesi üzerine, Yunan basınında bu kararın Balkanlılar tarafından tanınmasının kesinlikle mümkün olmadığının vurgulandığını görmüştük. Ancak müttefiklerin hızlı ilerleyişi karşısında, Büyük Güçler'in bu tutumunu Balkan devletlerinin lehine değiştirmesi Yunan kamuoyunda doğal olarak olumlu karşılanmıştır. Yine de Yunan basınında yer alan değerlendirmelerden, Büyük Güçler'in olası bir müdahalesi neticesinde müttefiklerin, savaştaki kazanımlarını diplomasi yoluyla kaybetme endişesi taşıdıkları anlaşılmaktadır.

Balkan devletlerinin savaşın hemen başında kazandıkları başarıların ardından Büyük Güçler'in takınacakları tutumun, Yunan basınında merak konusu olduğu görülmektedir. Embros gazetesi, 14 Ekim 1912 (27 Ekim 1912) tarihli nüshasında yer alan makalesinde müttefik Balkan devletlerinin Türk topraklarında hızlı bir şekilde ilerlemeleri karşısında Büyük Güçler'in savaşa müdahale edebileceğini yazmıştır. Büyük Güçler'in kendi aralarında bazı anlaşmazlıkların bulunduğu ve mevcut durumun, *her türlü müdahaleyi mümkün kıldığı* dile getirilmiştir. Balkanlar'daki önemli meselelere doğrudan müdahale etme konusunda mesafeli duran bazı Avrupa devletlerinin dahi kendi menfaatleri doğrultusunda savaş gelişmelerine kayıtsız kalmayacağı belirtilmiş, böyle bir durumun ise bir *Avrupa savaşı* tehlikesini doğurduğu ileri sürülmüştür[190].

Embros gazetesi, 16 Ekim 1912 (29 Ekim 1912) tarihli nüshasında bulunan "Avrupa'nın Barış Üzerine İlgisi" adlı makalede Avrupa'nın savaşa müdahalesinin söz konusu olduğunu yazmıştır. Avusturya basınına dayandırılan bilgilere göre Avusturya'nın programının, Balkanlar'da statükonun korunması olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte Raymond Poincare'nin *Balkanlar'da yaşanan gelişmelere Avrupa'nın müdahale etmesinin beklendiği* yönünde Fransız basınına verdiği bir demece de değinilmiştir. Böylece Büyük Güçler'in, Balkanlar'da patlak veren savaşa müdahale edeceğine yönelik olarak iki farklı

[190] "Bir Hastanın Doğal Sonu", *Embros*, 14 Ekim 1912 (27 Ekim 1912).

noktadan ipuçlarının mevcut olduğu belirtilmiştir. Makalede Büyük Güçler'in bu tutumuna yönelik olarak *ancak Avrupa'nın düşünceleri ne olursa olsun, bunların gerçekleşmesi kolay değildir* yorumu yapılmıştır. Aynı makalede Büyük Güçler'in, savaşın henüz başında Balkan devletlerinin, Osmanlı Devleti karşısında mağlup olacaklarını bekledikleri ifade edilmiştir. Savaşın devamında ise bunların, aracı rolünü üstlenerek savaş sonunda kendilerine en büyük payı almak istedikleri ileri sürülmüştür. Ardından Büyük Güçler'in, müttefiklerin askeri başarılarını gördükleri ve tutumlarını Osmanlı Devleti lehine değiştirdikleri belirtilerek şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Fakat olayların gelişiminin, bütün meselelere doğal çözümü verdiği sırada reformlardan veya toprak statüsünden söz edilmesi için artık çok geçtir*".

Makalede Büyük Güçler'in, Osmanlı Devleti'nin tarafında yer alarak Balkanlar'da statükonun korunmasına ilişkin tutumunu sürdürmesi halinde müttefiklerin buna başkaldıracağı ileri sürülmüştür[191].

Embros gazetesinin 20 Ekim 1912 (2 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "İnsanlık Tarihinin Hazin Safhası" adlı makalede Büyük Güçler'in, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik tutumunun savaşın müttefikler lehine ilerlemesiyle birlikte değişmesini şöyle değerlendirmiştir:

> "*Yeni koşullar karşısında bütün Avrupa, derin uykudan uyanmışçasına hatasını kabul etmektedir ve şu ana kadar haksızlığa uğramış olanları adalete kavuşturmaya hazırdır*".

Makalede yer alan yoruma göre Bulgar Ordusu'nun, Lüleburgaz'da Türk Ordusu karşısındaki başarısının ardından Çatalca'ya doğru ilerleyerek

[191] "Avrupa'nın Barış Üzerine İlgisi", *Embros*, 16 Ekim 1912 (29 Ekim 1912).

İstanbul'u tehdit edecek konuma gelmesiyle Osmanlı Devleti için artık Büyük Güçler'in aracılığını talep etme ihtiyacı doğmuştur (Karikatür 4). Ayrıca dört Balkan devletinin, Büyük Güçler'den Balkanlar'da yaşanan gelişmeler karşısında tarafsız kalmaları dışında bir şey istemediği ifade edilmiştir[192].

Embros gazetesinde yer alan 29 Ekim 1912 (11 Kasım 1912) tarihli "Yol Sadece Süngüyle Açılır" başlıklı makalede Büyük Güçler'in statükonun korunmasına yönelik kararlarından dönmeleri, Balkan devletlerinin askeri başarılarına bağlanmıştır. Buna göre Büyük Güçler'in o güne kadar Osmanlı Devleti'nin yanında yer aldığı, Balkan devletlerinin taleplerini görmezden geldiği ve sadece kendi çıkarlarını gözettiği belirtilmiştir. Ancak müttefiklerin askeri başarılarının ardından, *diplomatik meseleleri çözmek üzere Avrupa'nın Balkan devletlerinin yardımına yetiştiği* ifade edilmiştir. Ayrıca Yunanistan'ın Selanik'e girdiği, Bulgaristan'ın da İstanbul kapılarına kadar ulaştığı, böylece *Doğu Sorunu'nun tamamen çözümünün artık mümkün olduğu* dile getirilmiştir[193].

2.4. Ateşkes Görüşmeleri ve 3 Aralık 1912 Tarihinde Ateşkesin İmzalanması

Bulgar Ordusu'nun, Çatalca'daki Türk savunmasını kırmak amacıyla 17 Kasım 1912 tarihinde taarruza geçtiği sırada, Yunan basınında barışın hangi şartlarda yapılabileceği tartışılmaya başlanmıştır. Makalelerde yer alan ifadelerden, bu dönemde Balkanlı müttefikler arasında toprak paylaşımı konusunda bazı görüş ayrılıklarının belirmeye başladığı ve bu durumun, kamuoyuna da yansıdığı anlaşılmaktadır.

Skrip gazetesinin 7 Kasım 1912 (20 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Ne Umuyoruz ve Ne Bekliyoruz" adlı makalede Sırp Ordusu'nun

[192] "İnsanlık Tarihinin Hazin Bölümü", *Embros*, 20 Ekim 1912 (2 Kasım 1912).
[193] "Yol Sadece Süngüyle Açılır", *Embros*, 29 Ekim 1912 (11 Kasım 1912).

Manastır'ı işgaliyle birlikte savaşın fiilen bittiği ve artık barış müzakerelerinin yürütülebileceği ifade edilmiştir. Makalede müttefikler arasında yapılacak toprak paylaşımının milliyet esasına göre yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca müttefikler arasında faaliyet ve yetki alanlarının bir an önce belirleneceği inancıyla Yunan ulusunun, gelişmeleri sakince takip ettiği dile getirilmiştir. Makalede, Yunan Ordusu'nun hem karadaki hem denizdeki faaliyetlerinin kahramanca ve olağanüstü olduğu ifade edilerek kazanılan zafere katkı sağladığı öne sürülmüştür. Yunan Donanması'nın, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki toprakları ile olan bağlantısını kestiği ve dört yüz bin Türk askerinin Anadolu'dan cepheye geçişine engel olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Veliaht Prens Konstantinos'un Larisa'dan Selanik'e 20 gün içinde ulaştığı ve yirmi binden fazla Türk askerini esir aldığı ifade edilmiştir. Böylece Yunan Ordusu'nun elde ettiği başarılar sayesinde ele geçirilen topraklar üzerinde Yunanistan'ın diğer müttefikleriyle eşit hakka sahip olduğu savunulmuştur[194].

Embros gazetesi, 8 Kasım 1912 (21 Kasım 1912) tarihinde Yunanistan'ın kuzey yönündeki seferinin sona erdiğini ve ateşkes şartlarının tartışılmaya başlandığını yazmıştır. "Ateşkesin ve Barışın Arifesinde" adlı makalede Osmanlı Devleti ile Balkanlı müttefikler arasında yapılacak ateşkes görüşmelerine Büyük Güçler'in de müdahil olma ihtimalinin bulunduğu ifade edilmiştir. Bu durumda Büyük Güçler'in *arabulucu* ve *dost* olarak şimdiden çağırılmasının daha uygun olduğu belirtilmiştir[195].

Müttefiklerin ateşkese ilişkin taleplerinin netleşmeye başlamasıyla Yunan basını bu talepleri okuyucularına bildirmeye başlamıştır. Skrip gazetesinin 9 Kasım 1912 (22 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Barış Şartları" başlıklı makalede müttefiklerin Osmanlı Devleti ile imzalanacak ateşkese yönelik belirledikleri şartların aynı zamanda gelecekte barış şartlarını

[194] "Ne Umuyoruz ve Ne Bekliyoruz", *Skrip*, 7 Kasım 1912 (20 Kasım 1912).
[195] "Ateşkesin ve Barışın Arifesinde", *Embros*, 8 Kasım 1912 (21 Kasım 1912).

da teşkil edeceği ifade edilmiştir. Müttefiklerin Osmanlı Devleti'nden taleplerine ilişkin olarak makalede şu ifadelere yer verilmiştir:

> *"Müttefikler Türkiye'ye İstanbul, Çanakkale ve Marmara sahili ile Trakya toprağında bir hattı bırakarak Edirne'nin, İşkodra'nın ve Yanya'nın teslim edilmesini istiyorlar. Bunun düzenlenmesiyle Türkiye Avrupa'dan neredeyse siliniyor. Kafası Avrupa'da, vücudunun geri kalanı ise Asya'da olacaktır; şu ana kadar ona ait olan her toprak, müttefikler arasında paylaşılmaktadır*".

Makalede Osmanlı Devleti'ne Trakya'da *merkezi Çatalca olmak üzere Midye'den Tekirdağ'a uzanan bir hattan oluşan bir üçgenin bırakılacağı* belirtilmiştir. Bu durumun ise toprakları bir zamanlar bütün Avrupa'ya yayılmış olan Osmanlı Devleti için *trajik bir değişim* olduğu ifade edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin artık kaybedecek bir şeyi kalmadığı ve müttefikler tarafından önerilen şartları mutlaka kabul edeceği belirtilmiştir. Aksi takdirde İstanbul'u da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu ve *İstanbul'un kaybının Hilafet için manevi sonuçlarının çok büyük olacağı* öne sürülmüştür[196].

Skrip gazetesi, 11 Kasım 1912 (24 Kasım 1912) tarihli nüshasında yer alan "Çatalca'ya Doğru" adlı makalesinde Osmanlı Devleti'nin müttefiklerin temel şartlarını peşinen kabul ettiğini, bu yüzden müzakerelerin elverişli şartlar altında gerçekleştirileceğini yazmıştır. Makalede Osmanlı Devleti'nin, savunmasının en son hattını oluşturan Çatalca'yı teslim etmeye yanaşmadığı vurgulanmış ve bunun dışında bir talebinin bulunmadığı ifade edilmiştir. Osmanlı Devleti'nin bu talebi ise *samimi* olarak nitelendirilmiştir. Ateşkes görüşmelerinin başlamasından kısa bir süre önce Osmanlı Devleti'nin durumu ile ilgili makalede bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmede Osmanlı Devleti'nin Rumeli'de bulunan askerlerinin bozulduğu, donanmasının neredeyse esir olduğu, özellikle Çatalca'da bulunan birliklerine koleranın çok

[196] Antonis Th. Spiliotopulos, "Barış Şartları", *Skrip*, 9 Kasım 1912 (22 Kasım 1912).

büyük zarar verdiği belirtilmiştir. Anadolu'daki topraklarının ise Büyük Güçler'in tehdidi altında bulunduğu ileri sürülmüştür. Böylece barışın, Osmanlı Devleti için tek umut olduğu ifade edilmiştir[197].

Osmanlı Devleti ile Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ arasında 3 Aralık 1912 tarihinde imzalanan ateşkesin ardından Embros gazetesi, "Savaş Hukuku ve Yunanistan'ın Politikası" başlıklı makalesinde Yunanistan'ın ateşkesi imzalamamasının gerekçelerini yazmıştır:

> "*Eğer bu savaşın programı, Avrupa'daki Hristiyan ulusların, Türklerin tahammül edilemez istibdadından kurtarılmasıysa ve bunun uygulanmasında vaziyet, ortak beklentiyi aştıysa, daha fazlasını yapmak elimizdeyken acaba neden yarısını veya üçte ikisini gerçekleştirmeyi kabul edelim*".

Makalede Edirne, İşkodra ve Yanya dışında savaşın sona ermesinin, kuşatma altında bulunan bu şehirleri savunanları yüreklendireceği ve Osmanlı Devleti'nin direnişini arttıracağı belirtilmiştir. Bu şartlar altında yapılacak bir ateşkesin Balkanlı müttefikler için kati bir zayıflık göstergesi olduğu vurgulanmıştır. Makalede son olarak, Osmanlı Devleti yenilgiyi gerçekten kabullendiğinde Yunanistan açısından savaşın biteceği öne sürülmüştür[198].

Skrip gazetesinin 23 Kasım 1912 (6 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan "Her İhtimale Karşı Hazır" başlıklı makalede Yunanistan'ın, askeri bakımdan çok iyi şartlarda bulunduğu ve Epir'deki hedeflerini gerçekleştirmeden Osmanlı Devleti ile ateşkes imzalamaya yanaşmayacağı ifade edilmiştir. Yunanistan'ın diğer müttefikleri gibi 3 Aralık 1912 tarihli ateşkesi

---

[197] "Çatalca'ya Doğru", *Skrip*, 11 Kasım 1912 (24 Kasım 1912).
[198] "Savaş Hukuku ve Yunanistan'ın Politikası", *Embros*, 22 Kasım 1912 (5 Aralık 1912).

imzalamamasının Balkan Devletleri arasındaki müttefiklik ilişkilerini ve uyumu bozacağı yönündeki endişelerin ise yersiz olduğu belirtilmiştir[199].

2.5. Londra Barış Görüşmeleri

Londra'da barış görüşmelerinin başlamasıyla birlikte Yunan gazetelerini en çok meşgul eden meselelerden biri Türk delegelerinin, ateşkes imzalamamış olan Yunanistan'ın temsilcileriyle görüşmek istememeleri olmuştur. Görüşmelerin ilerleyen günlerinde ise Osmanlı delegelerinin, Balkan devletlerinin temsilcileri tarafından önerilen barış şartlarını kabul etmemesi gündeme gelmiştir. Bunun üzerine, Yunan gazetelerinde yer alan makalelerde sıklıkla barış görüşmelerinin kesileceği ve savaşın yeniden başlayacağına yönelik ifadeler göze çarpmaktadır. Görüşmelerin uzaması ise, Yunan basınında, Büyük Güçler'in sürece müdahale edeceği, böylece Balkanlı müttefiklerin savaşta elde ettikleri kazanımların bir kısmını kaybedecekleri endişesini doğurmuştur.

Embros gazetesinin 6 Aralık 1912 (19 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan makalede Türk delegelerin, Yunanistan'ın temsilcileriyle görüşmeyi kabul etmemeleri ele alınmıştır. Makalede, diğer Balkan devletlerinin temsilcilerinin, Yunan temsilciler olmadan Türk temsilcilerle görüşmelerinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Barış görüşmelerinin başlamasıyla yaşanan bu anlaşmazlıkla ilgili makalede şu ifadelere yer verilmiştir:

> "*Londra'daki toplantıların hemen başında, Türkiye ve dört müttefik arasındaki anlaşmazlık, Yunanistan'ın Çatalca'daki müzakereler boyunca desteklediği, ateşkesin geçici olduğu ve mağlubun mağlubiyetini yeterince hissetmediği gerçeğini ispat etmektedir*".

[199] Theodoros Mitsakos, "Her İhtimale Karşı Hazır", *Skrip*, 23 Kasım 1912 (6 Aralık 1912).

Görüşmelerde yaşanan iki günlük gecikmenin Yunanistan'ın işine geleceği öne sürülerek Yunan delegelerin, diğer meslektaşlarıyla toprak paylaşımı ve sınırların belirlenmesi konularında fikir alışverişinde bulunabileceği belirtilmiştir[200].

Skrip gazetesi, 6 Aralık 1912 (19 Aralık 1912) tarihinde Türk delegeler ile müttefik devletlerin temsilcileri arasında yaşanan anlaşmazlıkla ilgili olarak, *Londra görüşmesi sırasında Yunanistan'ın barış müzakerelerine katılmasına ilişkin Türk temsilcilerin ilk itirazı kimseyi şaşırtmadı* ifadelerini kullanmıştır. Makalede, Türk delegelerin tutumu *küçük kurnazlık* olarak nitelendirilmiştir. Ancak müttefiklerin, Yunanistan'ın temsilcileri olmadan barış müzakerelerinin yapılamayacağı konusunda ağızbirliği etmesiyle *Osmanlı Devleti'nin umutlarının boşa çıktığı* öne sürülmüştür[201].

Londra'daki barış görüşmeleri boyunca Yunan basınının ilgisini çeken diğer konu Osmanlı Devleti'nin, halen kuşatma altında bulunan şehirlere, özellikle Edirne'ye yiyecek gönderilmesiyle ilgili talebi olmuştur.

Embros gazetesi, 10 Aralık 1912 (23 Aralık 1912) tarihinde Türk delegelerin önce barış görüşmelerine Yunanistan'ın katılıp katılmayacağı ile ilgili meseleyi ortaya attığını, daha sonra ise *Edirne'ye yiyecek sağlanması* meselesini yarattığını yazmıştır. Türk delegelerin her iki mesele için tekrar tekrar Babıali'den talimat istemelerini ise zaman kazanmaya yönelik bir tutum olarak değerlendirmiştir. Makalede Türk delegelerin bu iki mesele için talimat istemelerinin barış görüşmelerinin kesilmesine yol açacağı şu ifadelerle dile getirilmiştir:

> "*Çünkü görüşmelerin henüz başında meslektaşlarının sabrını tüketerek, kendileri de biliyorlar ki daha fazla hoşgörü beklemeleri*

[200] "Türklerin Barış Müzakerelerinden Çekilmesi", *Embros*, 6 Aralık 1912 (19 Aralık 1912).
[201] "Galiplerin Hakları ve Mağlubun Yükümlülükleri", *Skrip*, 6 Aralık 1912 (19 Aralık 1912).

mümkün değildir. Her yeni tavsiye müzakerelerin kesin olarak kesilmesine neden olacaktır"[202].

Türk ve Yunan delegeler arasındaki meselenin çözülerek müttefiklerin, Türk delegelere barış şartlarını bildirmesinin ardından Embros gazetesi, 12 Aralık 1912 (25 Aralık 1912) tarihli nüshasında bu şartlarla ilgili görüşlerine yer vermiştir. Buna göre Gelibolu Yarımadası hariç Marmara Denizi kıyısında Tekirdağ'dan Karadeniz kıyısındaki Midye'ye kadar olan hattın batısında bulunan bütün toprakların ve Ege adalarının müttefiklere bırakılmasının talep edildiği belirtilmiştir. Ayrıca müttefiklerin, Osmanlı Devleti'nden, Girit üzerindeki bütün haklarından vazgeçmesini, Arnavutluk meselesinin ise Büyük Güçler'in kararına bırakılmasını istediği ifade edilmiştir. Makalede art arda gelen yenilgilerin şokunu üzerinden atan Babıali'nin, bu şartları geri çevirmesinin kimseyi şaşırtmayacağı öne sürülmüştür[203].

Osmanlı Devleti'nin, müttefiklerin barış şartlarını geri çevirmesi, Embros gazetesinin 16 Aralık 1912 (29 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan makalede ele alınmıştır. Babıali'nin, Balkan devletlerinin tekliflerini kabul etmemesinin doğal olduğu belirtilmiştir. Hatta meseleye ilişkin, Türklerin cesaretini topladığı ve *sadece boğazına bıçak dayalıyken kabul edeceği* şartları reddettiği yorumu yapılmıştır[204].

Aynı gün Skrip gazetesi, "Müzakerelerin Boşa Çıkma Tehlikesi" adlı makalesinde, barış görüşmelerine Büyük Güçler'in müdahale edeceği yönündeki endişelerini dile getirmiştir. Makalede görüşmelerin sürekli ertelenerek uzamasıyla, barış şartlarının müzakere edilmesine ilişkin inisiyatifin Büyük Güçler'in eline geçmesinin söz konusu olduğu belirtilmiştir. Türk delegelerin diplomatik manevralarının ve Babıali'nin talimatlarının, müzakereleri boşa

[202] "Barış Görüşmeleri Boyunca Türklerin Paradoksları", *Embros*, 10 Aralık 1912 (23 Aralık 1912).
[203] "Müttefiklerin Şartları ve Olası Ret", *Embros*, 12 Aralık 1912 (25 Aralık 1912).
[204] "Müzakerelerin Tekrarı ve Türkiye'nin Cevabı", *Embros*, 16 Aralık 1912 (29 Aralık 1912).

çıkarmayı amaçladığı öne sürülmüştür. Böylece Büyük Güçler'in görüşmelere arabuluculuk etmesi yönünde bir ihtiyacın doğacağı belirtilmiştir. Büyük Güçler'in, Osmanlı Devleti toprakları üzerinde ekonomik çıkarlarının bulunduğu, öyle ki kendi aralarında Osmanlı Devleti'ne daha fazla güvenlik sağlama ve teminatlar verme konusunda bir rekabetin söz konusu olduğu savunulmuştur. Bu nedenle makalede Babıali'nin, Büyük Güçler'in iyi niyetinden çok şey beklediği ifade edilmiştir[205].

Makedonia gazetesinin 16 Aralık 1912 (29 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan "Kaderin Yazdığı Yol" başlıklı makalede, Türk delegasyonunun müttefiklere sunduğu karşı teklif üzerinde durulmuştur. Makalede, bu karşı teklif sonrası, müzakerelerin büyük bir başarısızlıkla sonuçlanmasının doğal olduğu tarzında bir yorumda bulunulmuştur. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin, barışı müzakere etme amacıyla değil, kuvvetlenmek için zaman kazanma amacıyla Londra'da bulunduğu ifade edilmiştir[206].

Çatalca'daki ateşkes görüşmelerinden itibaren, Osmanlı Devleti'nin mağlubiyeti kabul etmediği görüşünü dile getiren Embros gazetesi, 17 Aralık 1912 (30 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan makalesinde, bu görüşünü değiştirmiştir. Makalede, barış görüşmelerinin henüz başında, Türk delegasyonunun kuşatma altında bulunan şehirlere yiyecek gönderilmesine ilişkin teklifi ile 28 Aralık 1912 tarihinde yaptığı teklif karşılaştırılmıştır. Osmanlı Devleti'nin ilk aşamada topraklarından taviz vermediği ifade edilmiş, ayrıca Türk diplomasisinin, görüşmeler süresince ağır işlediği öne sürülmüştür. Türk delegasyonunun 28 Aralık 1912 tarihli karşı teklifine ilişkin ise Osmanlı Devleti'nin artık mağlubiyeti kabul ettiği ifade edilmiştir. Bu karşı teklifle Osmanlı Devleti'nin, Makedonya'nın ve Arnavutluk'un özerkliği konularında tavizde bulunduğu ancak Ege adalarını terk etmeye yanaşmadığı vurgulanmıştır.

---

[205] "Müzakerelerin Boşa Çıkma Tehlikesi", *Skrip*, 16 Aralık 1912 (29 Aralık 1912).
[206] "Kaderin Yazdığı Yol", *Makedonia*, 16 Aralık 1912 (29 Aralık 1912).

Girit'in durumu ile ilgili meseleyi ise Büyük Güçler ile çözmek istediği belirtilmiştir[207].

Bundan sonraki aşamada Babıali'nin, Edirne'nin batısında kalan toprakları terk etmeyi ve Ege adalarıyla Girit'in durumunu Büyük Güçler ile görüşmeyi kabul etmesi, Yunan basınında barışın habercisi olarak görülmüştür. Makedonia gazetesi, 21 Aralık 1912 (3 Ocak 1913) tarihli nüshasında yer alan "Barışa Doğru" başlıklı makalesinde, Türk delegelerin, müttefiklerin neredeyse bütün şartlarını kabul ettiğini yazmıştır. Osmanlı Devleti'nin, müttefikler tarafından işgal edilen toprakları ve Edirne hariç, kuşatılmış şehirleri terk etmesinin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Makalede, Babıali'nin Edirne, Ege adaları ve Girit hakkında müttefiklere zorluk çıkardığı öne sürülerek şu ifadeler kullanılmıştır:

> "*Bu şehir, adalar ve… Girit hakkında Babıali, Bulgaristan'ın sonunda Edirne'den vazgeçeceğini ve Büyük Güçler'in adalar ve Girit meselesini Türkiye lehine çözeceğini umarak, aksilik çıkarıyor*"[208].

Skrip gazetesi, 21 Aralık 1912 (3 Ocak 1913) tarihli nüshasında yer alan "Kesin Barışın Limanına Doğru" adlı makalesinde Babıali'yi Edirne'nin batısında kalan toprakları terk etme kararını almaya hangi faktörlerin itmiş olabileceği konusunda bir değerlendirme yapmış ve konuya ilişkin üç ihtimal öne sürmüştür. İlk ihtimal olarak, işgal edilmiş ve kuşatma altında bulunan toprakları bırakma konusunda, Büyük Güçler tarafından Osmanlı Devleti'ne baskı yapılmış olabileceği gösterilmiştir. İkinci olarak, Babıali'nin gelişmeleri kendisinin değerlendirerek bu kararı almış olmasından söz edilmektedir. Son ihtimal olarak ise, Babıali'nin, müttefikler arasındaki birliğin bozulması yönündeki umudunu tamamen kaybetmiş olduğu işaret edilmiştir[209].

---

[207] "Kötü Niyetli Yüzsüzlüğe Karşı", *Embros*, 17 Aralık 1912 (30 Aralık 1912).
[208] "Barışa Doğru", *Makedonia*, 21 Aralık 1912 (3 Ocak 1913).
[209] "Kesin Barışın Limanına Doğru", *Skrip*, 21 Aralık 1912 (3 Ocak 1913).

Osmanlı Devleti'nin 6 Ocak 1913 tarihindeki toplantıda yaptığı son teklifin müttefikler tarafından yeterli görülmemesi ve konferansın kesilmesi Embros gazetesinin 27 Aralık 1912 (9 Ocak 1913) tarihli nüshasında ele alınmıştır. Gazetenin "Londra'daki Barış Müzakerelerinin Askıya Alınması" başlıklı makalesinde, Osmanlı Devleti'nin son teklifinin ardından müzakerelerin askıya alındığı ancak tam anlamıyla başarısız sayılabilecek kadar ilişkilerin kopmadığı yönünde bir izlenim olduğu belirtilmiştir. Ayrıca taraflar arasındaki anlaşmazlığın temel sebebinin, Edirne meselesi olduğu ifade edilmiştir[210].

2.6. Muharebelerin Yeniden Başlaması ve Kuşatma Altındaki Şehirlerin Kaybı

Londra'da Osmanlı Devleti ile müttefikler arasında yapılan barış görüşmelerinin sonuçsuz kalması, savaşın yeniden başlama ihtimalini ortaya çıkarmıştı. Bu durumdan tedirgin olan Büyük Güçler, 17 Ocak 1913 tarihinde Osmanlı Devleti'ne ortak nota vermişti. Buna göre Edirne'den vazgeçilmesi, Ege adalarının durumu ile ilgili meselenin ise Büyük Güçler'e devredilmesi istenmekteydi. Bir hükümet darbesiyle, Kamil Paşa hükümetinin yerine Mahmud Şevket Paşa hükümeti göreve gelmişti. Yeni hükümet, 30 Ocak 1913 tarihli cevabi notası ile Büyük Güçler'in taleplerini reddetmiş, Edirne ve Ege adalarını bırakmaya yanaşmamıştı. Bu sırada cevabın geciktiği gerekçesiyle Balkan devletleri, savaşın yeniden başlaması yönünde karar almışlardı.

Babıali'nin Büyük Güçler'e verdiği cevap ve müttefiklerin savaşın tekrar başlamasına ilişkin aldıkları karar, Skrip gazetesinin 21 Ocak 1913 (3 Şubat 1913) tarihli nüshasında yer alan "Savaşın Tekrarı Karşısında Yunanistan'ın Durumu" başlıklı makalede ele alınmıştır. Makalede Babıali'nin notasının, Balkan devletlerinin almış olduğu barış müzakerelerinin kesilerek çatışmaların tekrar başlamasına ilişkin kararını haklı çıkardığı öne sürülmüştür.

---

[210] "Londra'daki Barış Müzakerelerinin Askıya Alınması", *Embros*, 27 Aralık 1912 (9 Ocak 1913).

Notanın içeriği hakkında yapılan değerlendirmede ise müttefiklerin taleplerine ve Büyük Güçler'in öğütlerine karşılık olarak verilen cevabın, *saplantılı* olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca müttefikleri, tekrar müzakerelere çekmeyi amaçlayan *kurnaz bir çaba* ile kaleme alındığı öne sürülmüştür[211].

Balkanlı müttefiklerin savaşın tekrar başlamasına yönelik kararının ardından Makedonia gazetesi, bütün sorumluluğun Büyük Güçler'de olduğunu ifade etmiştir. Gazetenin 22 Ocak 1913 (4 Şubat 1913) tarihli nüshasında yer alan "Yıkım Tam" başlıklı makalede Büyük Güçler'in diplomasisinin, Balkanlar'daki savaşı durdurmak için yetersiz olduğu öne sürülmüştür. Ayrıca Babıali'nin, Büyük Güçler'in 17 Ocak 1913 tarihli notasına vereceği cevabın gecikmesinden yakınılmıştır. Nitekim Balkan devletlerinin, müzakere sürecinin uzamasına daha fazla tahammül edemeyeceği belirtilmiştir. Bu durumun Balkan devletlerini hem maddi hem manevi olarak olumsuz yönden etkilediği vurgulanmış, müttefiklik ilişkilerinin ise zarar gördüğü ifade edilmiştir. Makalenin son kısmında ise, barışın silah yoluyla elde edilebileceği belirtilerek bunun, Büyük Güçler'in öğütlerinden ve Babıali'nin müzakereleri sürekli geciktirme politikasından daha hızlı sonuç getireceği iddia edilmiştir[212].

Embros gazetesinin 23 Ocak 1913 (5 Şubat 1913) tarihli nüshasındaki "Çatışmaların Tekrarı" başlıklı makalede, savaşın tekrar başladığı dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu koşulların bir değerlendirmesi yapılmıştır. Türk Ordusu'nun birbirine rakip iki bloğa bölündüğü, bu durumun ise Mahmud Şevket Paşa hükümetini zora soktuğu belirtilmiştir. Ordunun durumunun Mahmud Şevket Paşa hükümetinin cesaretini kırdığı ve sağlıklı karar almasını engellediği vurgulanmıştır. Ayrıca savaş sırasında yaşanacak bir

[211] "Savaşın Tekrarı Karşısında Yunanistan'ın Durumu", *Skrip*, 21 Ocak 1913 (3 Şubat 1913).
[212] "Yıkım Tam", *Makedonia*, 22 Ocak 1913 (4 Şubat 1913).

başarısızlığın, hükümet yetkililerinin hayatlarına dahi mal olabileceği öne sürülmüştür[213].

Benzer şekilde Makedonia gazetesinin 23 Ocak 1913 (5 Şubat 1913) tarihli nüshasında yer alan "Türk Sefaleti" adlı makalede muharebelerin yeniden başladığı günlerde Türk toplumunun yaşadığı sıkıntılar ele alınmıştır. Müttefik ordularının İstanbul'un kapılarına dayandığı belirtilen makalede Türk Ordusu'nun mağlubiyetinin yakın olduğu öne sürülmüştür. Bunun yanı sıra Türk toplumunun, İttihat ve Terakki Partisi'ni destekleyenler ile Hürriyet ve İtilaf Partisi'ni destekleyenler arasında ikiye bölündüğü belirtilmiştir. İktidar ve muhalefet arasındaki gerginliğin orduya da yansıdığı belirtilen makalede, *hem anlaşmazlıklar hem didişme, bolca Türk kanını Çatalca'daki Türk hattında döküyor* ifadeleri kullanılarak yaşanan sıkıntılı dönem adeta özetlenmiştir[214].

Muharebelerin 3 Şubat 1913 tarihinde yeniden başlamasının ardından savaş gelişmeleri Osmanlı Devleti'nin aleyhine ilerlemiş, özellikle Edirne'yi kurtarma girişimlerinden sonuç alınamamıştı. Bunun üzerine kuşatma altında bulunan şehirlerden Yanya ve Edirne 1913 yılının Mart ayı içinde, İşkodra ise Nisan ayında müttefiklere teslim olmuştu.

Yanya'nın 6 Mart 1913 tarihinde Yunanistan'a teslimi, Yunan basınında büyük bir coşku ve heyecanla karşılanmıştır. Embros gazetesi, 22 Şubat 1913 (7 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan makalesinde Yunan Ordusu'nun Epir seferini *yorucu* olarak nitelemiş ve sefer sırasında çok kayıp verildiğini ifade etmiştir. "Köleliğin, Eziyetlerin ve İniltilerin Sonu" adlı makalede Yanya'nın teslimiyle Yunan Ordusu için Epir seferinin tamamlandığı dile getirilmiştir. Makalede Yunan Ordusu'nun başarısıyla ilgili Konstantinos'un askeri tecrübesi ön plana çıkarılmış, yine Konstantinos'un ve Yunan askerinin cesaretine değinilmiştir. Ayrıca kuşatma altında bulunan üç

[213] "Çatışmaların Tekrarı", *Embros*, 23 Ocak 1913 (5 Şubat 1913).
[214] "Türk Sefaleti", *Makedonia*, 23 Ocak 1913 (5 Şubat 1913).

şehirde mücadele eden müttefik ordular değerlendirildiğinde, Yanya'yı alarak ilk başarıyı Yunan Ordusu'nun elde ettiğine ve bunun Yunan kamuoyunun morali için önemine dikkat çekilmiştir[215].

Skrip gazetesinin 22 Şubat 1913 (7 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan, "Bir Zafer Daha" başlıklı makalede Yanya şehrinin, *Yunan ulusunun yüzlerce yıllık rüyası ve derin arzusu* olduğu belirtilmiştir. Yunanistan'ın Yanya'yı alışının Yunan askerinin kahramanlığı ve fedakârlığı ile Konstantinos'un stratejik dehası ve özgüveni sayesinde gerçekleştiği ileri sürülmüştür. Makalede Yunanistan'ın sonraki hedefleri hakkında ise şu ifadeler kullanılmıştır:

> "*Yanya'nın fethiyle Yunanistan, bütün müttefiklerinin aksine hâlihazırda 'zafer' ilan etmiş ve milli arzularını gerçekleştirmek üzere ata mirasından karış karış hak iddia ederek ve milli haklarını tam ve noksansız olarak talep ederek büyük mücadelesine devam etmeye hazırdır*"[216].

Edirne'nin kaybı konusunda ise Yunan basınında kaleme alınan makalelerde, bir Bulgar başarısından ziyade Sırp Ordusu'nun katkısının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Edirne'nin işgaliyle birlikte müttefiklerin, diplomatik alanda Büyük Güçler ve Osmanlı Devleti karşısında daha güçlü bir konuma geldiği vurgulanmaktadır.

Makedonia gazetesi, 15 Mart 1913 (28 Mart 1913) tarihli nüshasında Edirne'nin Bulgar ve Sırp orduları tarafından ele geçirildiğini, böylece müttefiklerin İşkodra hariç savaş başındaki hedeflerine neredeyse tamamen ulaştığını yazmıştır. "Edirne'nin Düşüşü" adlı makalede Edirne'nin, *Avrupa'daki ilk Türk başkenti* olduğu vurgulanmış ve bu tarihi şehrin ele

---

[215] "Köleliğin, Eziyetlerin ve İniltilerin Sonu", *Embros*, 22 Şubat 1913 (7 Mart 1913).
[216] "Bir Zafer Daha", *Skrip*, 22 Şubat 1913 (7 Mart 1913).

geçirilmesinin Bulgaristan ve Sırbistan'da olduğu kadar Yunanistan'da da büyük bir sevinç yarattığı belirtilmiştir[217].

Skrip gazetesinin 16 Mart 1913 (29 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan "Edirne'nin Düşüşünün Ardından" adlı makalede Sırp Ordusu'nun, Edirne'nin işgalinde başrolü oynadığı belirtilmiştir. Ayrıca Edirne'nin kaybıyla Babıali'nin elinde barış görüşmelerinde müzakere edebilecek bir unsurun kalmadığı ifade edilmiştir. Babıali'nin Edirne'yi korumak için ısrar ederek barış görüşmelerinden çekilmesinin, şehirde yaşayanların daha fazla eziyet çekmesine neden olduğu öne sürülmüştür. Makalede şehir sakinlerinin dörtte üçünün Yunan olduğu yönünde bir iddia da ortaya atılmış, bunların kaderinin ise Yunanistan'ı yakından ilgilendirdiği belirtilmiştir[218].

Embros gazetesi, Edirne'nin ele geçirilmesinin ardından, Osmanlı Devleti ve Büyük Güçler karşısında, müttefiklerin konumunun kesin olarak değiştiğini yazmıştır. Gazetenin 16 Mart 1913 (29 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan makalede, müttefikler için en temel iki meselenin, savaş tazminatı ve Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasındaki sınırın düzenlenmesi meseleleri olduğu dile getirilmiştir. Bunların dışında Ege adaları meselesinin de önemi vurgulanmış, Yunanistan'ın bu adalar üzerindeki taleplerinin devam ettiği belirtilmiştir. Osmanlı Devleti'nin adaları bırakmayı kolayca kabul etmeyeceği ifade edilen makalede, Yunan Hükümeti'nin, adalar meselesinde, Londra'daki barış görüşmeleri sırasındaki taktiğini uygulaması gerektiği belirtilmiştir[219].

Skrip gazetesinin 18 Mart 1913 (31 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan "Edirne Önlerindeki Sırp Zaferleri" başlıklı makalede Edirne'nin Bulgaristan tarafından ele geçirilmesi sırasında, Sırp Ordusu'nun verdiği katkı vurgulanmıştır. Konuya ilişkin *Edirne önündeki zafer, bütün yabancı ve Türk*

[217] "Edirne'nin Düşüşü", *Makedonia*, 15 Mart 1913 (28 Mart 1913).
[218] "Edirne'nin Düşüşünün Ardından", *Skrip*, 16 Mart 1913 (29 Mart 1913).
[219] "Yeni Gelinen Nokta", *Embros*, 16 Mart 1913 (29 Mart 1913).

muhabirlerin kabul ettiğine göre, büsbütün bir Sırp zaferiydi ifadeleri kullanılmıştır. Sırp Ordusu'nun farklı birimleri hakkında övgü dolu sözlere yer verilen makalede, Edirne'ye ilk olarak Sırp süvari birliğinin girdiği öne sürülmüştür. Hatta Edirne'yi savunan Türk komutanların Sırplarla mücadele ettikleri, asıl başarının Sırplara ait olduğunu gördüklerinde ise şehrin teslimiyle ilgili müzakereleri de Sırplarla yapmak istedikleri iddia edilmiştir. Bunun dışında, Yunan halkının Sırpları *kardeş halk* ve *samimi bir müttefik* olarak gördüğü belirtilerek iki ülke arasındaki bağların eskilere dayandığı ifade edilmiştir[220].

Edirne'nin Bulgar Ordusu tarafından ele geçirilmesinden bir ay sonra, kuşatma altındaki son şehir olan İşkodra, 23 Nisan 1913 tarihinde Karadağ'a teslim olmuştur. Bu olay, Yunan gazetelerinin 11 Nisan 1913 (24 Nisan 1913)tarihli nüshalarında değerlendirilmiştir. Makedonia gazetesi, İşkodra'nın Karadağ tarafından ele geçirilmesinin, Yanya ve Edirne'nin alınmasından sonra müttefik ordularının üçüncü büyük askeri başarısı olduğunu yazmıştır. "İşkodra'nın Düşüşü" adlı makalede Karadağ Ordusu'nun yanı sıra, İşkodra'yı savunan Türk askerlerinin mücadelesi de övülmüştür. Ayrıca Yanya, Edirne ve İşkodra savunmalarının *Türk Ordusu'nun şerefini kurtardığı*, bu şehirleri savunan komutanların ise *adlarını savaş tarihine yazdırdıkları* ifade edilmiştir[221].

Embros gazetesi ise İşkodra'nın ele geçirilişini bir tiyatro oyununa benzetmiştir. Gazetenin 11 Nisan 1913 (24 Nisan 1913) tarihli nüshasında yer alan "İşkodra'nın Düşüşünün Ardından" adlı makalede Karadağ Kralı I. Nikola'nın, İşkodra'daki kuşatmayı tiyatro oyunlarında olduğu gibi en küçük ayrıntıya kadar hesaplayarak hazırladığı öne sürülmüştür. İlk direnişin bastırılmasının ardından ise kuşatmanın son aşamasını izlemek üzere Kral I. Nikola'nın, yabancı gazetecileri ve askeri ataşeleri cepheye davet ettiği

[220] Antonis Th. Spiliotopulos, "Edirne Önlerindeki Sırp Zaferleri", *Skrip*, 18 Mart 1913 (31 Mart 1913).
[221] "İşkodra'nın Düşüşü", *Makedonia*, 11 Nisan 1913 (24 Nisan 1913).

belirtilmiştir. Ayrıca Büyük Güçler'in, Karadağ'ın Bar Limanı açıklarına uluslararası bir deniz filosu göndererek kuşatmanın sonlandırılması yönündeki baskısından da bahsedilmiştir. Bu kapsamda Büyük Güçler'in baskısına rağmen İşkodra'nın ele geçirilmesi övülmüştür[222].

2.7. Londra Barış Antlaşması (30 Mayıs 1913)

Çatalca'daki Türk savunmasını aşamayan Bulgarlar, daha fazla ilerleyemeyeceklerini anlamış ve 15 Nisan 1913'te taraflar arasında bir ateşkes imzalanmıştır. İşkodra'nın da Karadağ tarafından ele geçirilmesiyle muharebeler sona ermiş ve Babıali ile müttefikler arasında barışın imzası gündeme gelmiştir. Bulgarlar, Gelibolu ve Çatalca'da bulunan kuvvetlerini Makedonya'ya, yani Sırp ve Yunan birliklerinin karşısına çekebilmek için barışın bir an önce imzalanmasını istemiştir. Bu tehlike karşısında Yunanistan ve Sırbistan ise müzakerelerin sonuçlanmasını kasıtlı olarak geciktirmeye çabalamışlardır. Nitekim 30 Mayıs 1913 tarihli Londra Barış Antlaşması da Büyük Güçler'in baskısı sonucunda imzalanmıştır[223].

Birinci Balkan Savaşı'nı bitiren Londra Antlaşması, Skrip ve Makedonia gazetelerinin 31 Mayıs 1913 ve 1 Haziran 1913 tarihli nüshalarında yer alan makalelerde değerlendirilmiştir. Bu makalelerde yer alan ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla Yunan kamuoyunun antlaşma şartlarından pek memnun olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Yunanları en çok rahatsız eden konunun ise savaşta silah yoluyla elde edilen kazanımların, masa başında kaybedilmesi ihtimalinin ortaya çıkmasının olduğu görülmektedir.

Skrip gazetesi, Londra Barış Antlaşması'nın, Yunan ulusunu rahatlatmak yerine daha çok endişeye sürüklediğini yazmıştır. Gazetenin 18 Mayıs 1913 (31 Mayıs 1913) tarihli nüshasındaki "Barışın İmzası" adlı

[222] "İşkodra'nın Düşüşünün Ardından", *Embros*, 11 Nisan 1913 (24 Nisan 1913).
[223] Richard C. Hall, *a.g.e.*, s. 128-135.

makalede savaşın 9 ay sürdüğü ve Yunanistan'ın hem karada hem denizde birçok başarı elde ettiği vurgulanmış ancak Yunan ulusunun yeni bir savaşın eşiğinde olduğu belirtilmiştir. Yeniden patlak verecek bir savaşın ise boyutlarını ve neticelerini önceden tahmin etmenin imkânsız olduğu ifade edilmiştir. Yunanistan'ın Makedonya'da elde ettiği kazanımların, diğer müttefikleriyle arasında tartışmaya yol açtığı, Epir'de ele geçirdiği toprakların İtalya ile ihtilaflı durumda bulunduğu ve bu bölgenin bir kısmında Arnavutluk'un kurulmasının söz konusu olduğu belirtilmiştir. Ege adalarının durumundan da bahsedilerek Yunanistan tarafından ele geçirilen adaların Osmanlı Devleti'ne geri verilme ihtimalinin bulunduğu yönünde bir endişe dile getirilmiştir. Bu şartlar altında Yunan ulusunun barışın imzalanmasına sevinmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir[224].

Makedonia gazetesi, Londra Barış Antlaşması ile ilgili değerlendirmelerine 19 Mayıs 1913 (1 Haziran 1913) tarihli nüshasında yer alan "Barış" başlıklı makalede yer vermiştir. Makalede öncelikle Osmanlı Devleti ile müttefik Balkan devletleri arasındaki barışın nihayet imzalandığı belirtilmiştir. Ardından savaşın başından itibaren yaşanan gelişmelerin kısa bir değerlendirmesi yapılmıştır. Bu değerlendirmede dört Hristiyan Balkan devletinin, aralarındaki anlaşmazlıkları ve eski nefreti bir kenara bırakarak ittifak kurduğu ve yüzyıllardır Türk hâkimiyeti altında yaşayan Hristiyan tebaayı *kurtarmak* için Osmanlı Devleti'ne savaş açtığı ifade edilmiştir. Müttefiklerin, Osmanlı Devleti karşısında karada ve özellikle denizde elde ettikleri başarılarda en büyük payın Yunanistan'ın olduğu belirtilmiştir. Ancak barış antlaşmasının imzalandığı dönemde Balkan devletleri arasındaki anlaşmazlıkların yeniden belirdiği ve *Balkan İttifakı'nın acınacak halde olduğu* dile getirilmiştir. Bu durumun ise Bulgaristan'ın *açgözlülüğünün* ve *megalomanisinin* sonucu ortaya

[224] "Barışın İmzası", *Skrip*, 18 Mayıs 1913 (31 Mayıs 1913).

çıktığı öne sürülmüş, böylece üç Balkan devletinin birbirine karşı savaş açmak üzere olduğu ifade edilmiştir[225].

[225] "Barış", *Makedonia*, 19 Mayıs 1913 (1 Haziran 1913).

III. BÖLÜM

YUNAN BASININDA İKİNCİ BALKAN SAVAŞI

3.1. Bulgar-Yunan Anlaşmazlığı

Türk Ordusu, Birinci Balkan Savaşı başlar başlamaz müttefik Bulgar, Yunan, Sırp ve Karadağ orduları karşısında ani mağlubiyetler almış, bunun neticesinde Çatalca Hattı'na kadar geri çekilmişti. Böylece Osmanlı Devleti, Rumeli'deki topraklarının büyük kısmını terk etmek zorunda kalmıştı. Balkan devletleri arasında 1912 yılı içinde Osmanlı Devleti'ne karşı yapılan ittifak anlaşmaları, ele geçirilecek toprakların hangi usule göre paylaşılacağına dair net hükümler içermiyordu. Bu durum, Osmanlı Devleti'nden ele geçirilen Rumeli topraklarının paylaşımıyla ilgili olarak, müttefik Balkan devletleri arasında bir takım anlaşmazlıklar doğurmuştu (Karikatür 5). Nitekim Balkan devletlerinden her biri, diğerinin daha fazla toprak elde ettiğini öne sürmekteydi. Ayrıca bu toprakların demografik yapısıyla ilgili tartışmalar da müttefikler arasındaki görüş ayrılıklarının temel sebeplerinden birini teşkil etmekteydi.

Toprak paylaşımı konusunda Bulgaristan'ın hem Yunanistan ile hem de Sırbistan ile arasında ciddi görüş ayrılıkları mevcuttu. Bu süreçte, ortak çıkarları bulunan Yunanistan ve Sırbistan, yeni bir ittifak anlaşması imzalayarak Bulgaristan'a karşı birlikte hareket etme yoluna gitmişlerdi. Yaşanan gerginliğin diplomasi yoluyla çözülememesi üzerine, 1913 yılının yazında Balkan devletleri arasında bir ay süren kanlı bir savaş meydana gelmişti.

Bulgar-Yunan anlaşmazlığı, savaşın henüz başında Yunanistan'ın Selanik'i ele geçirmesinin ardından Bulgaristan'ın da bu önemli liman şehri üzerinde hak iddia etmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştı. Selanik'in durumuna ilişkin mesele, Yunan basınını da oldukça meşgul etmekteydi. İki ülke arasındaki diğer anlaşmazlık ise Osmanlı Devleti'nden ele geçirilen toprakların demografik yapısıydı. Yunanistan, Bulgaristan'ın ele geçirdiği topraklarda Yunanların

yaşadığını öne sürerek bu bölgeleri kendi genişleme alanı içinde görmekteydi. Nitekim Yunan gazetelerinde yer alan makalelerde bu Yunan tezinin sıklıkla işlendiği görülmektedir. Buna göre Bulgaristan'ın ele geçirdiği toprakların fazlalığından yakınılmakta ve buralarda Yunanların, nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu iddia edilmektedir.

Embros gazetesinin 30 Kasım 1912 (13 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan "Hakikatin ve Sabrın İkilemi Karşısında" adlı makalede Bulgaristan'ın Trakya'yı ve Makedonya'nın büyük bir kısmını ele geçirmesinin ardından Selanik'i de istediği dile getirilmiş, sonrasında ise *fakat bize ne kalıyor? ve biz neden savaştık?* soruları yöneltilmiştir. Makalede Bulgar Ordusu'nun ele geçirdiği Trakya ve Makedonya topraklarındaki nüfusun Yunan olduğu iddia edilmiş, Yunanistan'ın ise Büyük Bulgaristan'ın kurulması uğruna buralardan fedakârlık etmek zorunda kaldığı belirtilmiştir. Bulgar Ordusu'nun, bu toprakları Yunan Donanması'nın yardımıyla ele geçirdiği dile getirilmiş, ardından şu ifadeler kullanılmıştır:

> "*Türkler beş yüzyıl önce Yunan imparatorluğunu fethederken savaştılar ve kazandılar. Ancak Bulgarlar, bu topraklara yerleşmeyi arzularken bunu Yunanlar sayesinde başarmak istiyorlar*"[226].

Benzer şekilde Makedonia gazetesinin, 15 Aralık 1912 (28 Aralık 1912) tarihli nüshasında yer alan "Selanik" adlı makalede, Bulgaristan Başbakanı Geşof'un, Bulgaristan'ın Selanik üzerindeki hak talepleriyle ilgili açıklamaları üzerine şu ifadeleri kullanmıştır:

> "*Fakat o zaman Yunanistan, karadaki ve denizdeki muhteşem zaferlerinin meyvesi olarak, savaşarak ele geçirdiği Selanik'i değilse neyi alacak?*

[226] "Hakikatin ve Sabrın İkilemi Karşısında", *Embros*, 30 Kasım 1912 (13 Aralık 1912).

> *Peki, Bulgaristan neden aslan payını alsın? Türk askerinin büyük kısmını Trakya'da tuttuğu için mi? Ancak bu gerçekse, Yunanistan'ın, donanmasıyla deniz yolunu kapatarak yüz binlerce Türk askerini Asya'da tuttuğu ve tutmaya devam ettiği ve Yunan Donanması olmadan Bulgarların Akdeniz'i görmeyi, Kavala'dan Dedeağaç'a kadar olan sahili ele geçirmeyi başaramayacakları daha gerçektir*"[227].

Skrip gazetesinin 23 Aralık 1912 (5 Ocak 1913) tarihli nüshasında yer alan "Türkiye'nin Toprak Kayıpları Neler" başlıklı makalesinde her bir Balkan devletinin ele geçirdiği vilayetlerin yüzölçümleri ve nüfuslarıyla ilgili bir takım rakamlar verilmiştir. Buna göre Yunanistan'ın ele geçirdiği vilayetlerde yaşayanların toplam sayısı 1.846.060 olarak verilmiş ve bunlardan 1.342.460'ının Yunan olduğu iddia edilmiştir. Bulgaristan'ın ele geçirdiği bölgelerde yaşayanların sayısı ise 1.506.754 olarak gösterilirken bu nüfusun sadece 288.560'ının Bulgar unsurundan oluştuğu ifade edilmiştir. Ayrıca Makedonya ve Trakya'daki Yunan nüfusun bir kısmının *Bulgarca konuşan Yunanlardan* oluştuğu, bunların sayısının ise 87.000'i aştığı öne sürülmüştür[228].

Embros gazetesi, 31 Ocak 1913 (13 Şubat 1913) tarihli nüshasında Venizelos'un müttefikler arasındaki toprak paylaşımına ilişkin bir açıklamasını değerlendirmiştir. "Venizelos'un Balkan Savaşları'ndaki Politikası" başlıklı makalede, Venizelos'un, ele geçirilen toprakların paylaşımı konusunda Yunanistan ve diğer müttefikleri arasında henüz bir anlaşma olmadığı, paylaşımın Osmanlı Devleti ile barışın imzalanmasından sonra yapılacağı şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Venizelos'un bu açıklamaları Londra dönüşünde Viyana, Belgrad ve Sofya'ya uğradıktan sonra yaptığına dikkat çekilmiş ve diplomatik görüşmelere rağmen toprak paylaşımı ile ilgili belirsizliğin sürmesinin bir endişe kaynağı olduğu dile getirilmiştir. Makalede savaşın pek çok can kaybına neden olduğu ve ekonomik külfetinin de ağır olduğu öne sürülmüştür. Dolayısıyla Venizelos'un, *sanki Yunanistan,*

[227] "Selanik", *Makedonia*, 15 Aralık 1912 (28 Aralık 1912).
[228] "Türkiye'nin Toprak Kayıpları Neler", *Skrip*, 23 Aralık 1912 (5 Ocak 1913).

Bulgarların Trakya'yı ve Edirne'yi zahmetsizce işgal etmesi, Makedonya'nın büyük bölümünü alması için savaşmış gibi konuştuğu ifade edilmiştir. Bulgaristan'ın sınırlarını genişleterek Ege Denizi'ne ulaştığı, bununla birlikte Trakya ile Makedonya'daki verimli ovaları da ele geçirerek gelirlerini artırmasının söz konusu olduğu belirtilmiştir. Böylece Bulgaristan'ın güçlenerek Yunanistan için hem denizde hem de karada bir tehdit unsuru oluşturacağı ifade edilmiştir[229].

Skrip gazetesinin 1 Şubat 1913 (14 Şubat 1913) tarihli nüshasındaki "Biz ve Müttefikler" başlıklı makalede Bulgaristan'ın Londra'daki büyükelçisinin açıklaması ele alınmıştır. Makalede Bulgar büyükelçinin, *Selanik'in bir Bulgar şehri olduğu için Yunanistan'da kalamayacağı* şeklindeki beyanatı üzerine şu soruyu sormuştur:

> "*Acaba ittifakın amacı yalnızca Avrupa Türkiyesi'ndeki Hristiyanların hepsinin Türk boyunduruğundan kurtarılması ve bunların Bulgaristan'a verilmesi miydi?*"[230].

Embros gazetesi, 27 Şubat 1913 (12 Mart 1913) tarihli nüshasında yer alan "Genel Krizdeki Meselelerin Gerçek Şekli" başlıklı makalesinde Edirne'de Yunanların yaşadığını iddia etmiş, buna karşılık şehrin, Bulgarların eline geçmesinin söz konusu olduğunu belirtmiştir. Makalede Bulgaristan'ın, Edirne ve çevresini alarak sınırlarını Midye-Enez Hattı'na kadar genişletmek istediğine yönelik çekinceler dile getirilmiştir. Müttefikler arasındaki toprak paylaşımı konusunun çözülememesi karşısında ise Yunanistan'ın savaşa Bulgarların daha geniş topraklara sahip olabilmesi için girmediği ifade edilmiştir. Ayrıca Venizelos, kendisine ve müttefiklerine fazla güvenmekle suçlanmış, Yunan

---

[229] "Venizelos'un Balkan Savaşları'ndaki Politikası", *Embros*, 31 Ocak 1913 (13 Şubat 1913).
[230] "Biz ve Müttefikler", *Skrip*, 1 Şubat 1913 (14 Şubat 1913).

başbakanın Manastır, Serez, Drama ve Kavala'nın durumlarıyla ilgili olarak nasıl bir programının bulunduğunun bilinmediği öne sürülmüştür[231].

Bu sırada Bulgarlar, Makedonya'daki toprak taleplerini karşılayabilmek için askeri hazırlıklara başlamış, 26 Mart 1913'te Edirne'yi ele geçirmelerinin ardından buradaki birliklerinin büyük bölümünü, bölgede konuşlanmış Yunan ve Sırp askerlerinin karşısına kaydırmıştı. Dolayısıyla 1913 yılının bahar ayları boyunca Bulgar-Yunan ve Bulgar-Sırp birlikleri arasında çatışmalar meydana gelmekteydi. Özellikle Yunan ve Bulgar askerleri arasında, Selanik yakınlarında gerçekleşen çatışmaların, Yunan kamuoyunda öfkeye neden olduğu, 21 Mayıs 1913'teki çatışmanın ardından ise bu öfkenin had safhaya ulaştığı anlaşılmaktadır.

Makedonia gazetesinin 11 Mayıs 1913 (24 Mayıs 1913) tarihli nüshasındaki "Yunan-Bulgar Olayları" başlıklı makalede, çatışmaların Selanik ve Kavala arasında bulunan Pangeo Dağı'nda ve Nigrita'da eş zamanlı olarak meydana geldiği ve Bulgarların, tarafsız bölgeyi geçerek Yunan mevzilerini ele geçirdiği belirtilmiştir. Bu olayın ardından makalede *Bulgaristan'ın, hala Yunanistan'ın dostu ve müttefiki olup olmadığı* sorusu gündeme getirilmiştir[232].

Embros gazetesinin 12 Mayıs 1913 (25 Mayıs 1913) tarihli nüshasında yer alan "Sorun Tam Olarak Nerede Yatıyor" başlıklı makalesinde yar alan ifadeler, çatışmaların meydana geldiği dönemde Yunanistan ve Bulgaristan arasındaki düşmanlığın hangi boyutta olduğunu göstermektedir. Makalede Bulgarların savaş öncesi tamamen soyut vaatlerde bulunduğu, savaş sırasında ise hilelere başvurduğu belirtilmiş ve şu ifadeler kullanılmıştır:

---

[231] "Genel Krizdeki Meselelerin Gerçek Şekli", *Embros*, 27 Şubat 1913 (12 Mart 1913).
[232] "Yunan-Bulgar Olayları", *Makedonia*, 11 Mayıs 1913 (24 Mayıs 1913).

> "*Onların düşmanları Türkler değildir. Zaten Makedonya'da Türkleri de katletmiyorlardı. Onların düşmanları Yunanlardır. Balkanlar'daki gerçek rakiplerinin Yunanlar olduğunu hissederler*".

Makalenin devamında Bulgarların samimiyetine güvenilemeyeceği ve sorunların barışçıl yöntemlerle çözülmesine yönelik umudun azaldığı belirtilerek Yunan ulusunun, Bulgaristan'a karşı bir savaşa hazırlıklı olması gerektiği dile getirilmiştir[233].

Makedonia gazetesi, 16 Mayıs 1913 (29 Mayıs 1913) tarihli nüshasında yer alan "Sabrımız Tükendi" başlıklı makalesinde, Bulgar askerlerinin Pangeo'da Yunan mevzilerini hileye başvurarak ele geçirdiğini ve *Yunan bayrağının Bulgarların elinde bulunduğunu* yazmıştır. Makalede ayrıca Bulgarların tutumu karşısında Yunan kamuoyunun sabrının tamamen tükendiği, Bulgaristan'ı artık *dost ve müttefik* olarak değil *can düşmanı* olarak gördüğü dile getirilmiştir[234].

3.2. Sırp-Yunan Yakınlaşması

Bulgaristan'la toprak paylaşımı konusundaki anlaşmazlıklar, Yunanistan ve Sırbistan'ı birbirlerine yaklaştırmıştı. Nitekim iki ülke, 1913 başından beri gizlice yürüttükleri görüşmeler neticesinde 1 Haziran 1913'te Bulgaristan'a karşı bir ittifak antlaşması imzalamışlardı. Bu dönemde iki ülke arasındaki iyi ilişkiler Yunan basınına da yansımaktaydı. Özellikle ve 1913 yılının bahar ayları boyunca meydana gelen sınır çatışmaları sırasında, Yunanistan ve Sırbistan'ın gerçek müttefikler olduğu hatta gerekirse Bulgaristan'a karşı birlikte bir savaşa girmekten çekinmeyecekleri dile getirilmekteydi.

---

[233] "Sorun Tam Olarak Nerede Yatıyor", *Embros*, 12 Mayıs 1913 (25 Mayıs 1913).
[234] "Sabrımız Tükendi", *Makedonia*, 16 Mayıs 1913 (29 Mayıs 1913).

Skrip gazetesinin 13 Nisan 1913 (26 Nisan 1913) tarihli nüshasında, Bulgaristan'ın Sırbistan'dan Gevgeli, Manastır ve Ohri'yi istediği belirtilmiştir. "Sırp-Bulgar İhtilafında Yunan Görüşleri" başlıklı makalede Bulgarların amacının, Sırbistan ve Yunanistan aleyhine genişleyerek müttefikler arasındaki dengeyi bozmak olduğu dile getirilmiş, Bulgarların taleplerinin ne pahasına olursa olsun savuşturulması gerektiği belirtilmiştir. Aksi takdirde Bulgaristan'ın *Yunanistan'ı her taraftan çevreleyerek ve Balkanlar'daki diğer halklarla bütün irtibatını keserek onu her zaman siyasi ve ticari olarak tecrit edeceği* hatırlatılarak Bulgaristan'ın *Balkan Yarımadası'nın kalbini* ele geçireceği değerlendirmesi yapılmıştır. Yunanistan'ın böyle bir durumda Sırbistan ile coğrafi bağlantısının kalmayacağı ve gelecekte müttefik bulmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca Sırpların çoğunlukla tarım ve hayvancılıkla uğraştığına, Yunanların ise tüccar ve denizci olduğuna dikkat çekilmiş, Yunanistan'ın, gelecekte limanlarını Sırplara açabileceğinden bahsedilmiştir. Bulgaristan'ın, topraklarını Ohri'ye kadar genişleterek iki ülke arasına girmesiyle Yunanistan'ın, Sırbistan ile her türlü ticari ilişkiden mahrum kalacağı vurgulanmıştır. Makalenin sonunda ise Bulgaristan'ın Makedonya'da belirtilen şekilde büyümesi ve Arnavutluk sınırına yaklaşmasının *felaket* olacağı belirtilerek Sırbistan ile ortak bir sınıra sahip olmanın, Yunanistan için çok büyük siyasi ve ekonomik faydası olacağı dile getirilmiştir[235].

Embros gazetesinin 13 Mayıs 1913 (26 Mayıs 1913) tarihli nüshasında yer alan "Barışçıl Çözüme Yönelik Samimi Çabalar" başlıklı makalesinde Sırbistan'ın Sofya'daki büyükelçisinin, Pangeo'da Yunan ve Bulgar askerleri arasında meydana gelen çatışma sonrasında üzüntüsünü ifade ettiğini belirtmiştir. Makalede bu durumun, Yunan ve Sırp hükümetleri arasındaki uyumun göstergesi olduğu dile getirilmiştir[236].

[235] Antonis Th. Spiliotopulos, "Sırp-Bulgar İhtilafında Yunan Görüşleri", *Skrip*, 13 Nisan 1913 (26 Nisan 1913).
[236] "Barışçıl Çözüme Yönelik Samimi Çabalar", *Embros*, 13 Mayıs 1913 (26 Mayıs 1913).

Skrip gazetesi, 14 Mayıs 1913 (27 Mayıs 1913) tarihli nüshasında Yunanistan ile Sırbistan arasında bir ittifak kurulmasının söz konusu olduğunu ancak iki ülkenin hükümetlerinin henüz hangi konular üzerinde anlaştığının bilinmediğini yazmıştır. Makalede Yunan ve Sırp uluslarının ortak tarihi ve kültürel bağlarından bahsedilmiş, Yunanistan'ın Sırbistan'la yapacağı ittifakın, Bulgaristan'la yapılan ittifak gibi *yapay* ve *zoraki* olmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Yunan ve Sırp çıkarlarının Makedonya ve Arnavutluk üzerinde çakıştığı dile getirilmiştir. Buna karşılık Bulgaristan'ın, bütün Güney Slavlarını idaresi altında toplayarak Balkan Yarımadası'nın hâkimi olmak istediği iddia edilmiştir. Bulgaristan'ın hedefine ulaşabilmek için ise ilk iş olarak Avusturya ile işbirliği yapacağı ifade edilmiştir. Makalenin sonunda ise Sırp-Yunan ittifakının, hem *iki dost ülkeyi*, hem de Birinci Balkan Savaşı sırasında elde edilen kazanımları kurtaracağı değerlendirmesinde bulunulmuştur[237].

3.3. Rusya'nın Savaşı Önleme Girişimi

Balkanlar'daki durumun gerginleşmesi üzerine toprak paylaşımıyla ilgili sorunların çözümü için dört müttefik ülkenin başbakanlarının St. Petersburg'da toplanması gündeme gelmişti. Bunun üzerine Rus Çarı, Bulgaristan ve Sırbistan krallarına telgraf göndererek bu durumdan memnun olduğunu ve 1912 Bulgar-Sırp İttifak Antlaşması gereği hakemlik işini Rusya'ya bırakmalarını istemişti. Ayrıca müttefikler arasında bir savaş çıkması halinde sessiz kalamayacağını bildirmişti[238].

Rus hakemliği konusunun, Yunan basınında bir takım endişelere yol açtığı anlaşılmaktadır. Bu endişelerin, Rus hakemliğinin sadece Bulgaristan ve Sırbistan'ı kapsayacağı ve Yunanistan'ın toprak taleplerinin karşılanmayacağı yönünde olduğu görülmektedir.

---

[237] Antonis Th. Spiliotopulos, "Sırbistan ile İttifak", *Skrip*, 14 Mayıs 1913 (27 Mayıs 1913).
[238] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 387-388.

Skrip gazetesinin 1 Haziran 1913 (14 Haziran 1913) tarihli nüshasında yer alan "Paylaşım ve Müttefiklerin Politikası" adlı makalede Rus Çarı'nın girişiminin tam zamanında geldiği belirtilmiştir. Böylece müttefikler arasındaki gerilimin sona ereceği ve hakemlik meselesinin müzakere edileceği ifade edilmiştir. Makalede Rus hakemliğinin Bulgar-Sırp İttifak Antlaşması'nın öngördüğü şekilde gerçekleşmesi halinde Yunanistan'ın durumunun havada kalacağı belirtilmiştir. Bulgar-Sırp ittifakına sonradan Yunanistan ile Karadağ'ın da katıldığı bu nedenle hakemliğin dört müttefik arasında olmasının daha adil olacağı savunulmuştur[239].

Makedonia gazetesi, 2 Haziran 1913 (15 Haziran 1913) tarihli nüshasında yer alan "Hakemlikten Ne Bekliyoruz" başlıklı makalesinde hakemlik konusuyla ilgili endişelerini şu soruyla ifade etmiştir:

> "*Hakemlik gerçekten müttefikler arasındaki sorunları çözecekse acaba Yunanistan'ın haklı ve mantıklı toprak taleplerini tatmin edecek mi?*".

Makalenin devamında hakemliğin adil olması yönünde bir beklenti dile getirilerek Yunanistan'ın talepleri sıralanmıştır. Buna göre Bulgaristan'la olan doğu sınırının Mesta Karasu Nehri olması gerektiği çünkü Yunanistan'ın hâlihazırda *Trakya'dan taviz verdiği* ve Kavala, Serez ve Drama'yı bırakmasının *adil* ve *mantıklı* olmayacağı belirtilmiştir. Bulgaristan ve Yunanistan arasındaki kuzey sınırının ise Selanik'in güvenliği açısından Doyran olması gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak Yunanistan ve Sırbistan'ın karşılıklı ticari ilişkileri gereği bu iki ülkenin sınırları arasına kesinlikle Bulgaristan'ın girmemesi gerektiği belirtilmiştir[240].

---

[239] Antonis Th. Spiliotopulos, "Paylaşım ve Müttefiklerin Politikası", *Skrip*, 1 Haziran 1913 (14 Haziran 1913).
[240] "Hakemlikten Ne Bekliyoruz", *Makedonia*, 2 Haziran 1913 (15 Haziran 1913).

Skrip gazetesinin 3 Haziran 1913 (16 Haziran 1913) tarihli nüshasında yer alan "Hakemlik Yoluyla Paylaşım" başlıklı makalede müttefiklerin önünde iki yol bulunduğu belirtilmiştir. Bunlardan ilkinin, meselelerin müttefikler arası bir savaşla çözülmesi, diğerinin ise Rusya'nın hakemliği olduğu ifade edilmiştir. Birinci ihtimalin gerçekleşmesi halinde Yunanistan ve Sırbistan'ın, birbirlerinin yanında yer alacakları vurgulanmıştır. Rus hakemliğinin söz konusu olması halinde ise Sırbistan'ın, Bulgar-Sırp İttifak Antlaşmasında belirtilen hakemlik şartlarını asla kabul etmeyeceği dolayısıyla hakemliğin, dört müttefik ülkeyi kapsayacak şekilde gerçekleşeceği iddia edilmiştir. Bulgarlar ile Sırpların, aralarındaki meseleleri kendi başlarına çözmeleri durumunda ise bunun, Yunanistan'ın aleyhine olacağı çünkü Sırbistan ile bütün toprak meselelerini çözmüş bir Bulgaristan'ın, eli daha güçlü bir şekilde taleplerde bulunacağı dile getirilmiştir[241].

Bulgaristan ve Sırbistan kralları, Rus Çarı'nın mesajına 13 Haziran 1913'te cevap vermiş, her iki taraf da hakemlik konusunda geri adım atmayı reddetmişti[242]. Embros gazetesi, 3 Haziran 1913 (16 Haziran 1913) tarihli nüshasındaki "Bulgaristan'ın ve Sırbistan'ın İki Cevabı" adlı makalede Bulgar ve Sırp krallarının, Rus Çarı'na verdikleri cevapları ele almıştır. Makalede Sırp Kralı'nın cevabının daha uzlaşmacı olduğu ifade edilmiştir. Buna karşılık Bulgar Kralı'nın cevabının, hiçbir taviz içermeyen *küstah* bir üsluba sahip olduğu hatta barışa yönelik bir adım olacağı halde müttefikleri *daha şiddetli bir şekilde savaşa ittiği* belirtilmiştir[243].

Rusya'nın hakemlik girişiminin başarısız olmasının ardından Makedonia gazetesi, 8 Haziran 1913 (21 Haziran 1913) tarihinde dört Balkan devletinin başbakanlarının St. Petersburg'da buluşma ve bir uzlaşmaya varma umudunun artık kalmadığını yazmıştır. Gazetenin "O Kadar İyi" başlıklı

[241] Antonis Th. Spiliotopulos, "Hakemlik Yoluyla Paylaşım", *Skrip*, 3 Haziran 1913 (16 Haziran 1913).
[242] Bulgaristan ve Sırbistan krallarının 13 Haziran 1913 tarihli cevapları hakkında bkz. Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 388-389.
[243] "Bulgaristan'ın ve Sırbistan'ın İki Cevabı", *Embros*, 3 Haziran 1913 (16 Haziran 1913).

makalesinde Rusya'nın, savaşın önüne geçebilmek ve Balkan İttifakı'nı ayakta tutabilmek için boşuna çabaladığı ifade edilmiştir. Rusya'nın çabalarına rağmen Bulgaristan'ın *küstah* taleplerine devam ettiği ve kabul edilmesi mümkün olmayan koşullar öne sürdüğü dile getirilmiştir. Makalede Rusya'nın müttefikleri uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kalmasıyla savaşın artık kaçınılmaz olduğu belirtilmiştir[244].

3.4. İkinci Balkan Savaşı'nın Patlak Vermesi

Rusya'nın girişimine rağmen Balkanlar'daki gerginlik azalmamış ve Bulgaristan, 29-30 Haziran 1913'te Yunanistan ve Sırbistan'a karşı saldırıya geçmişti. Yunan gazeteleri de savaş gelişmeleri ile ilgili değerlendirmelerini sayfalarına taşımıştır. Çalışmamızda yararlandığımız makalelerde yapılan değerlendirmeler incelendiğinde Bulgarlara karşı öfkenin had safhaya ulaştığı, hatta sık sık Bulgarların, barbar ve ikiyüzlü olarak nitelendirildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu dönemde Yunan kamuoyundaki coşkunluk seviyesinin iyice arttığı söylenebilir. Ayrıca yenilgiye uğrayan Bulgar birliklerinin, geri çekilirken yerleşim yerlerini ateşe vermeleri ve sivil halkı katletmeleri de Yunan gazetelerinde geniş ölçüde ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde Yunan gazetelerinde nadiren de olsa Bulgarların, yalnızca Yunanları değil Türkleri de katlettiklerinin dile getirildiği görülmektedir (Karikatür 6).

Skrip gazetesinin, 18 Haziran 1913 (1 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Her Şey İçin Mücadele" başlıklı makalesinde, müttefikler arasındaki *mantığın, adaletin ve ahlakın çözemediği bütün meselelerin çözümünü silahın üstlendiği* belirtilmiştir. Bulgarların politikasının *sinsi, art niyetli* ve *kurnaz* olarak nitelendirildiği makalede Yunanistan ve Sırbistan'ın, savaşın önüne geçebilmek için ellerinden geleni yaptıkları iddia edilmiştir. Makalede

[244] "O Kadar İyi", *Makedonia*, 8 Haziran 1913 (21 Haziran 1913).

Bulgarlara karşı yürütülen mücadelenin, *hilâle karşı yapılan savaştan daha kutsal* olduğunun belirtilmesi dikkat çekicidir[245].

Embros gazetesinin 18 Haziran 1913 (1 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Bulgaristan'a Karşı Savaş ve Bunun Olası Sonuçları" başlıklı makalede Bulgar Ordusu'nun, Trakya'yla Makedonya'nın sahil hattı boyunca sıkışmış vaziyette bulunduğu ve bu durumun Bulgaristan'ın aleyhine olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Bulgarların, ordularını tahkim etme imkânlarının da kısıtlı olduğu ifade edilmiştir[246].

Makedonia gazetesi, 19 Haziran 1913 (2 Temmuz 1913) tarihli nüshasında Bulgaristan'ın, uluslararası hukuka aykırı olarak, savaş ilan etmeden müttefiklerine saldırdığını vurgulamıştır. Gazetenin "Savaş" adlı makalesinde Bulgarların bu davranışı, *ikiyüzlülük* olarak nitelendirilmiştir. Bulgarlara karşı mücadelenin hem Yunanlar hem de Sırplar için *ölüm kalım meselesi* olduğu, bu nedenle savaşın *vahşi*, *tutkulu* ve *yıkıcı* olacağı ifade edilmiştir[247].

Savaşın patlak vermesinden kısa bir süre sonra Yunan ve Sırp birlikleri, Bulgarları püskürterek üstünlüğü ele geçirmişti. Bu dönemde Yunan kamuoyunda Bulgarlara karşı kullanılan nefret dolu söylemlerin iyiden iyiye artarak zirveye ulaştığı görülmektedir (Karikatür 7). Örneğin Makedonia gazetesi, 22 Haziran 1913 (5 Temmuz 1913) tarihli "Medeniyet Mücadelesi" başlığını taşıyan makalesinde Bulgarların, sadece Yunanların değil bütün medeni dünyanın *korkunç düşmanı* olduğunu yazmıştır. Makalenin devamında Bulgar halkı, *insanlığın belası* olarak nitelendirilmiş ve Bulgaristan'a karşı savaş, şu ifadelerle tarif edilmiştir:

---

[245] "Her Şey İçin Mücadele", *Skrip,* 18 Haziran 1913 (1 Temmuz 1913).
[246] "Bulgaristan'a Karşı Savaş ve Bunun Olası Sonuçları", *Embros,* 18 Haziran 1913 (1 Temmuz 1913).
[247] "Savaş", *Makedonia,* 19 Haziran 1913 (2 Temmuz 1913).

> "*Bugün Bulgarlara karşı yürütülen mücadele, medeniyetin barbarlığa, hayırseverliğin vahşiliğe, özgürlüğün köleliğe karşı mücadelesidir*"[248].

Benzer şekilde Embros gazetesi, 23 Haziran 1913 (6 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Bulgar Kendini Beğenmişliğinin Hazin Sonu" başlıklı makalesinde Bulgarların, Yunan ırkının en büyük düşmanı olduğunu belirtmiştir. Makalede ayrıca Yunan Ordusu'nun, Kılkış Muharebesi[249] sırasında Bulgar birlikleri karşısındaki başarılarına değinilmiştir. Kılkış Muharebesi'nin *ölümsüz zafer* olarak nitelendiği makalede Bulgaristan'ın kaderinin artık eski müttefiklerinin insafına kaldığı ifade edilmiştir[250].

Makedonia gazetesinin 29 Haziran 1913 (12 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Bunu Pahalıya Ödeyecekler" başlıklı makalede Bulgar birliklerinin, cepheden kaçarken sivil Yunan halkı katlettiği belirtilmiş ve şu ifadeler kullanılmıştır:

> "*Bulgarlar için hiçbir savaş kanununun, hiçbir merhametin, hiçbir insanlığın geçerli olması mümkün değildir. Acaba bunlar hiçbir yasaya saygı gösterdiler mi, hiçbir merhamet ve insanlık gösterdiler mi? Bulgarlara ölüm, masum kurbanları için intikam*"[251].

Skrip gazetesi, 2 Temmuz 1913 (15 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Ahlaki Ölüme Mahkûmiyet" adlı makalesinde Bulgar halkının, medeniyetin çok gerisinde kaldığını yazmıştır. Makalede Bulgar halkı *kana susamış*, *kalleş*, *yağmacı*, *iğrenç* ve *canavar ruhlu* olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca Bulgarların, Yunanların yanı sıra Demir Hisar, Serez, Doyran, Kavala

---

[248] "Medeniyet Mücadelesi", *Makedonia*, 22 Haziran 1913 (5 Temmuz 1913).
[249] Yunan ve Bulgar orduları arasında 2-4 Temmuz 1913 tarihlerinde meydana gelen Kılkış Muharebesi'ne ilişkin daha fazla bilgi için bkz. Levent Kayapınar, "Kılkış Muharebesi ve Makedonya'da Bulgar-Yunan Çekişmesi", *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913): İhtilaflı Duruşlar*, C: I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 119-131.
[250] "Bulgar Kendini Beğenmişliğinin Hazin Sonu", *Embros*, 23 Haziran 1913 (6 Temmuz 1913).
[251] "Bunu Pahalıya Ödeyecekler", *Makedonia*, 29 Haziran 1913 (12 Temmuz 1913).

gibi şehirler başta olmak üzere Makedonya ve Trakya'da yaşayan Müslüman nüfusu da katlettiği[252] belirtilmiştir. Aynı şekilde Makedonya ve Trakya'daki pek çok şehri ve köyü de ateşe verdiği ifade edilmiştir[253].

3.5. Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi Geri Alması

Balkan devletlerinin toprak paylaşımı konusunda anlaşamayarak birbirlerine düşmeleri ve bu sırada Romanya'nın da Bulgaristan'a saldırarak savaşa dâhil olması, Babıali'yi harekete geçirmişti. Türk kuvvetleri ilk olarak Londra Barış Antlaşması maddelerine göre tespit edilen Midye-Enez Hattı'na ilerlemiş, ardından Edirne'yi Bulgarların elinden geri almıştı. Yunanistan'ı doğrudan etkilemediği için olsa gerek bu olayın Yunan basınında kapsamlı bir değerlendirmesinin yapıldığını söylemek güçtür. Yine de tespit edebildiğimiz kadarıyla Embros gazetesi, 15 Temmuz 1913 tarihinde Türk kuvvetlerinin Midye-Enez Hattı'na ilerleyişini ele almış, 27 Temmuz 1913'te ise Edirne'nin geri alınışından sonraki gelişmeleri değerlendirmiştir.

Embros gazetesinin 2 Temmuz 1913 (15 Temmuz 1913) tarihli nüshasında Türk Ordusu'nun Midye-Enez Hattı'na ilerlemesiyle birlikte Osmanlı Devleti'nin Edirne'yi geri alacağına yönelik Türk basınında çıkan haberleri değerlendirmiştir. Gazetenin "Trakya'nın Yeni Macerası" başlıklı makalesinde Türk Ordusu'nun ilerleyişini Edirne'ye kadar sürdürmesi halinde Balkanlar'da yaşanan gelişmelere *yeni bir macera* ekleneceği ifade edilmiştir. Babıali'nin, müttefikler arasındaki savaş sırasında ilk aşamada gelişmelere seyirci kalmayı tercih ettiği belirtilmiştir. Ancak Yunan ve Sırp orduları karşısında Bulgar birliklerinin bozguna uğraması ve Romanya'nın da herhangi bir mukavemetle karşılaşmadan Bulgar topraklarında ilerlemesiyle Babıali'nin

[252] Balkan Savaşları sırasında Bulgarların hem Türklere hem de Yunanlara uyguladıkları mezalim hakkında bkz. İlker Alp, "Balkan Savaşları Esnasındaki Bulgar Mezaliminin Türkler ve Gayrimüslim Azınlıklar Tarafından Tel'ini", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi: Dün/Bugün/Yarın*, S: 26, Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı, İstanbul Nisan 1987, s. 44-53.

[253] "Ahlaki Ölüme Mahkûmiyet", *Skrip*, 2 Temmuz 1913 (15 Temmuz 1913).

harekete geçme kararı aldığı dile getirilmiştir. Makalede Osmanlı Devleti'nin, Londra Barış Antlaşması kararlarına göre Midye-Enez Hattı'nın batısında kalan toprakları Balkan devletlerine bıraktığı hatırlatılmıştır. Türk Ordusu'nun, bu hattı geçerek Edirne üzerine yürümesi halinde, başta İngiltere olmak üzere Büyük Güçler'in buna karşı çıkacağı, dolayısıyla bunun bir *Avrupa sorunu* olduğu iddia edilmiştir[254].

Yine Embros gazetesi, 14 Temmuz 1913 (27 Temmuz 1913) tarihli nüshasındaki "Müttefikler ve Avrupa Arasında Trakya Meselesi" başlıklı makalesinde Osmanlı Devleti'nin, başkent İstanbul'un güvenliği açısından Edirne'yi mutlaka sınırları içinde tutmak istediğini ifade edilmiştir. Ancak Türk birliklerinin Edirne'yi Bulgarların elinden geri almasının, Balkan devletleriyle Büyük Güçler açısından sorun olduğu ve Osmanlı Devleti'nin, Edirne ve çevresini sınırları içinde tutma çabasına bunların karşı çıkabileceği dile getirilmiştir. Hatta Yunan Donanması'nın hâlihazırda Dedeağaç'ı ele geçirdiği ve Osmanlı Devleti'nin Edirne'ye kalıcı olarak yerleşmesine Yunanistan'ın seyirci kalmayacağı belirtilmiştir. Yunanistan'ın Edirne ve çevresi üzerindeki emellerinden bahsedilen makalede bu Yunan emellerine dayanak olarak ise Bulgarlar tarafından Edirne ve çevresinde yaşayan Rumlara yapılan zulümler gösterilmiştir. Hatta Bulgarların, diğer ırkları ortadan kaldırarak tüm Trakya'yı *Bulgarlaştırma* çabası içinde olduğu iddia edilmiş, bu nedenle de *eğer Trakya'nın Bulgaristan'da kalması söz konusuysa Türkiye'ye geri verilmesi on binlerce kere daha iyidir* ifadeleri kullanılmıştır[255].

3.6. Bükreş Kongresi'nde Ateşkes Kararının Alınması

Bulgaristan, cephedeki kötü gidişat karşısında Romanya'ya başvurarak barış görüşmeleri için aracılık yapmasını talep etmiştir. Barış için yapılacak görüşmelerin uzun sürme ihtimaline karşılık ise bir an önce muharebelerin

[254] "Trakya'nın Yeni Macerası", *Embros*, 2 Temmuz 1913 (15 Temmuz 1913).
[255] "Müttefikler ve Avrupa Arasında Trakya Meselesi", *Embros*, 14 Temmuz 1913 (27 Temmuz 1913).

durdurularak ateşkes imzalanmasını istemiştir. Ne var ki Sırbistan ve Yunanistan, Bulgarlara güvenmedikleri için ön barış şartları saptanmadan ateşkes imzalamaya yanaşmamıştır[256]. Sırbistan ve Yunanistan'ın, Bulgarların ateşkes talebiyle ilgili tutumlarının Yunan gazetelerinde de ele alınarak konuyla ilgili bir takım çekincelerin dile getirildiği görülmektedir.

Embros gazetesi, 11 Temmuz 1913 (24 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Ateşkes Olmaksızın Barış Görüşmeleri" başlıklı makalesinde barış görüşmelerinin Bükreş'te yapılacağını ancak görüşmeler öncesi en önemli meselenin, ateşkes yapılıp yapılmayacağı olduğunu yazmıştır. Makalede Rusya'nın, savaşan taraflardan geçici ateşkes ilan etmelerini istediği belirtilmiştir. Makalenin devamında yer alan ifadelerden, ateşkes ilan edilmesi halinde Bulgarların vakit kazanarak güçlerini toplayacağına ve tekrar saldırıya geçeceğine yönelik bir endişenin hâkim olduğu anlaşılmaktadır[257].

Skrip gazetesinin 12 Temmuz 1913 (25 Temmuz 1913) tarihli nüshasında yer alan "Galipler ve Mağluplar" adı makalede Yunanistan'ın, ateşkes imzalaması için Rusya tarafından baskı altına alındığı belirtilmiştir. Makalede Yunanistan'ın bu durum karşısında kesinlikle geri adım atmaması gerektiği ifade edilmiştir. Bu dönemde Yunan Hükümeti'nin politikasının ise savaşa devam etmek olması gerektiği, aksi takdirde bunun Bulgarların yararına olacağı vurgulanmıştır. Son olarak Bulgarların artık Ege Denizi'nde güçlü bir konumda bulunduğu ve Yunan ulusu için bir tehdit unsuru haline geldiği belirtilen makalede savaşın devamının, Bulgarları Ege Denizi'nden uzaklaştırmak için bir fırsat olduğu öne sürülmüştür[258].

Bu sırada Balkan devletlerinin temsilcileri, barış görüşmelerini yürütmek üzere Bükreş'te toplanmış ve 31 Temmuz 1913 tarihindeki ilk

---

256 Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 453-454.
257 "Ateşkes Olmadan Barış Görüşmeleri", *Embros*, 11 Temmuz 1913 (24 Temmuz 1913).
258 Antonis Th. Spiliotopulos, "Galipler ve Mağluplar", *Skrip*, 12 Temmuz 1913 (25 Temmuz 1913).

toplantıda beş günlük ateşkes kararı alınmıştır[259]. Embros gazetesi, 19 Temmuz 1913 (1 Ağustos 1913) tarihli nüshasında yer alan "Savaşanlar Arasında Beş Günlük Ateşkes" adlı makalede ateşkesin, Romanya Kralı'nın ricası ve Büyük Güçler'in *dostça ısrarları* sonucunda imzalandığını yazmıştır. Makalede beş günlük sürenin, Sofya'ya doğru geri çekilen Bulgar birlikleri için toparlanma fırsatı sunduğu belirtilmiştir. Bu yüzden, ön barış şartlarının tespiti yapılmadan beş günlük ateşkes süresinin uzatılmasının çok büyük bir hata olacağı vurgulanmıştır[260].

Aynı gün Skrip gazetesinin "Muharebelerin Kesilmesinin Önemi" başlıklı makalesinde Bulgarların ateşkes talebinin, Yunanistan tarafından kabul edildiği belirtilmiştir. Bükreş'te alınan ateşkes kararının ise Bulgaristan'ın ön barış şartlarını kesin olarak kabul ettiğinin bir göstergesi olduğu öne sürülmüştür. Makalede tıpkı Embros gazetesinde olduğu gibi ateşkesin, Büyük Güçler'in *dostça baskıları* sayesinde imzalandığı ifade edilmiştir[261].

Makedonia gazetesi, 20 Temmuz 1913 (2 Ağustos 1913) tarihli nüshasında yer alan "Ateşkes" adlı makalesinde Sırbistan ve Yunanistan'ın fikir değiştirerek ateşkes imzalamayı kabul etmelerinin sebebinin, Bulgarların bütün şartları kabul edeceğinin göstergesi olduğunu yazmıştır. Makalede ateşkes imzalanması olumlu karşılanmış, Sırp ve Yunan askerlerinin artık yorulmaya başladığı vurgulanmıştır. Bulgar Ordusu'nun ise ateşkes süresince toparlanmasının mümkün olmadığı öne sürülmüştür. Buna sebep olarak ise Bulgar Ordusu'nun çok kötü durumda bulunduğu ve beş günlük sürenin toparlanma için yetersiz olduğu gösterilmiştir. Bu yüzden beş günlük ateşkesin, nihai barış antlaşması için bir *önsöz* olduğu ifade edilmiştir. Son olarak Bulgarların, ateşkes sonrasında Sırbistan ve Yunanistan'ın öne sürdüğü barış şartlarını kabul etmeyip bir *çılgınlık* daha yapması halinde müttefik Sırp ve

[259] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 455.
[260] "Savaşanlar Arasında Beş Günlük Ateşkes", *Embros*, 19 Temmuz 1913 (1 Ağustos 1913).
[261] "Muharebelerin Kesilmesinin Önemi", *Skrip*, 19 Temmuz 1913 (1 Ağustos 1913).

Yunan kuvvetlerinin Sofya'ya girme haklarının bulunduğu yönünde tehditlerde bulunulmuştur[262].

3.7. Bükreş Barış Antlaşması (10 Ağustos 1913)

Balkan devletlerinin kendi aralarında imzaladıkları Bükreş Barış Antlaşması'yla savaş sona ermişti. Bükreş'teki barış görüşmeleri sırasında en önemli meselelerden biri ise Kavala'nın durumu olmuştu. Hem Yunanistan hem de Bulgaristan, bu önemli liman kentini kendisi için istemekteydi. Bu durum, Büyük Güçler'in de ilgisini çekmiş ve Kavala'nın geleceği, uluslararası bir mesele haline gelmişti. Böylece bu mesele, savaşan taraflar arasında barışın imzasını bir süre geciktirmişti. Bu dönemde Yunan gazeteleri de Kavala'nın bir Yunan şehri olduğunu ve Bulgarların, burada yaşayan Yunanlara eziyet ettiklerini öne sürerek bu meseleyle ilgili Yunan görüşlerini okuyucularına aktarmışlardır. Ancak Yunan kamuoyunu asıl endişelendiren konunun, Bükreş'teki görüşmeler sonucunda Kavala'nın Bulgaristan'a verilmesi halinde, Ege Denizi'nde Yunanistan'a bir rakip çıkmasının söz konusu olmasıdır. Dolayısıyla öncelikle Yunan gazetelerindeki ilgili makalelerde Kavala meselesinin nasıl ele alındığına bakmakta fayda vardır.

Embros gazetesinin 23 Temmuz 1913 (5 Ağustos 1913) tarihli nüshasında yer alan "Bükreş Görüşmelerindeki Ana Konu" başlıklı makalede Yunan nüfusun Kavala'da çoğunluğu oluşturduğu ve Bulgarların, Yunanlara karşı katliamda bulunduğu, kadınların ırzlarına geçtiği ve evleri kundakladığı öne sürülmüştür. Ayrıca Bulgaristan'ın, mağlup olmasına rağmen Trakya'dan en büyük payı aldığı, böylece ekonomik değeri yüksek bölgeleri ele geçirdiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla Kavala'nın da Bulgarlara verilmesinin söz konusu olamayacağı belirtilmiştir. Aksi takdirde Bulgaristan'ın, geniş bir kıyı şeridinden

[262] "Ateşkes", *Makedonia*, 20 Temmuz 1913 (2 Ağustos 1913).

Ege Denizi'ne çıkarak gelecekte güçlü bir donanmaya sahip olabileceğinin altı çizilmiştir[263].

Skrip gazetesi ise 24 Temmuz 1913 (6 Ağustos 1913) tarihli "Bükreş Kongresi'ndeki Yunan Hakları" adlı makalesinde Yunanistan'ın, Kavala'yla olan tarihsel bağlarına değinmiş ve şehrin, *Megali İdea* sınırları içinde bulunduğunu belirtmiştir[264].

Aynı gün Embros gazetesi, Kavala meselesinin Bükreş'teki görüşmelerin uzamasına neden olan tek anlaşmazlık olduğunu ve bu mesele üzerinde bir *diplomatik savaş* verildiğini yazmıştır. "Büyük Güçler ve Müttefikler Karşısında Yunanistan'ın Konumu" başlıklı makalede Balkan devletleri arasındaki denge gözetilerek adil bir barış imzalanması gerektiği belirtilmiştir. Bulgarların, savaş sırasında *namert* ve *görgüsüz* tutum sergiledikleri ifade edilerek Kavala'nın, bunlar için *beklemedikleri bir ödül* olacağı ileri sürülmüştür. Makalede yer alan şu ifadeler ise adeta tehdit niteliği taşımaktadır:

> "*Ve eğer Büyük Güçler onu (Yunanistan'ı), zaferlerinin meyvelerinden mahrum edecek kadar adaletsiz olmak istiyorlarsa ve müttefikler hala tereddüt ediyorlarsa Yunanistan, savaşa tek başına devam edecektir. Bu yalnızca soydaşlarına karşı değil aynı zamanda haysiyetine ve geleceğine karşı da görevidir*"[265].

Bulgaristan, 6 Ağustos 1913 tarihinde neredeyse bütün şartları kabul etmiş, böylece Balkan devletleri arasında barış şartlarının tespit edilmesi mümkün olmuştur. Bundan sonra antlaşma metninin oluşturulabilmesi için

---

[263] "Bükreş Görüşmelerindeki Ana Konu", *Embros*, 23 Temmuz 1913 (5 Ağustos 1913).
[264] "Bükreş Kongresi'ndeki Yunan Hakları", *Skrip*, 24 Temmuz 1913 (6 Ağustos 1913).
[265] "Büyük Güçler ve Müttefikler Karşısında Yunanistan'ın Konumu", *Embros*, 24 Temmuz 1913 (6 Ağustos 1913).

görüşmeler bir süre daha devam etmiş ve 10 Ağustos 1913 tarihli Bükreş Barış Antlaşması imzalanmıştır[266].

Skrip gazetesi, Balkan devletleri arasındaki barış şartlarını 26 Temmuz 1913 (8 Ağustos 1913) tarihli nüshasında yer alan "Barış" başlıklı makalesinde değerlendirmiştir. Makalede Trakya'nın Yunanistan'la tarihsel bağlarının bulunduğu ancak savaşta mağlup olmasına rağmen buranın önemli bir bölümünün Bulgaristan'a bırakıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Bükreş Barış Antlaşması'yla Kavala'nın Yunan sınırları içinde kalmasına rağmen Bulgarların Ege Denizi'ne çıktığı ifade edilmiştir. Buna istinaden Yunanistan'ın, ulusal çıkarlarından fedakârlık yapmak durumunda kaldığı, Bulgaristan'ın ise büyük faydalar elde ettiği belirtilmiştir. Dolayısıyla bu antlaşmanın, Bulgaristan ile Yunanistan arasındaki görüş ayrılığının kesin çözümü olmadığı öne sürülmüştür[267].

Embros gazetesinin 29 Temmuz 1913 (11 Ağustos 1913) tarihli nüshasındaki "Biz ve Bulgaristan Karşısında Bükreş Antlaşması" adlı makalede Balkan devletleri arasında nihai barışın imzalandığı ve böylece on bir ay süren, tarihi bir savaşın sona erdiği belirtilmiştir. Barış görüşmeleri sırasında Bulgar delegelerin, son ana kadar Kavala'yı alabilmek için Büyük Güçler'in müdahalesine başvurduğu, Avusturya ve Rusya'nın bu konuda Bulgaristan'a büyük destek verdiği ifade edilmiştir. Buna rağmen Bulgarların Kavala'dan vazgeçmek zorunda kaldığı vurgulanmıştır. Makalede son olarak Konstantinos'un, Yunan Ordusu ve Donanması'na yönelik bir mesaj yayımladığı belirtilerek Kral'ın bu mesajda, *Yunanistan'ın işinin henüz bitmediğini* bildirdiğinin altı çizilmiştir[268].

---

[266] Yusuf Hikmet Bayur, *a.g.e.*, C: II, K: II, s. 462-463.
[267] "Barış", *Skrip*, 26 Temmuz 1913 (8 Ağustos 1913).
[268] "Biz ve Bulgaristan Karşısında Bükreş Antlaşması", *Embros*, 29 Temmuz 1913 (11 Ağustos 1913).

3.8. Atina Antlaşması (14 Kasım 1913) ve Adalar Sorunu

Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında savaşı bitiren Atina Antlaşması hakkında Yunan gazetelerinin ikiye bölündüğü görülmektedir. Skrip gazetesi, 2 Kasım 1913 (15 Kasım 1913) tarihli nüshasında Atina Antlaşması'nın, Yunan kamuoyunda beklenen heyecanı yaratmadığını yazmış, Londra ve Bükreş antlaşmalarından sonra Yunanistan'ın, diplomatik bir mağlubiyet daha aldığını dile getirmiştir. Gazetenin "Antlaşma Sonrası" adlı makalesinde antlaşmanın üslubuyla ilgili bir takım eleştiriler yöneltilmiş ve antlaşmanın hiçbir maddesinde Yunanistan'ın *galip* olduğuna yönelik bir ifadenin yer almadığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca antlaşma metninin tamamında *savaş yoluyla ele geçirilen topraklar* değil *Yunanistan'a bırakılan topraklar* şeklinde bir ifadenin kullanıldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla antlaşma metni kaleme alınırken Türk nüfuzunun ağır bastığının altı çizilmiş hatta antlaşmanın, *galip Yunanistan'ın taleplerine göre değil, mağlup Türkiye'nin emirlerine göre* düzenlendiği ifade edilmiştir[269].

Aynı gün Embros gazetesinde yer alan "Yunanistan ve Türkiye Arasında Barışın İmzalanması" başlıklı makalede Atina Antlaşması'yla ilgili, Skrip gazetesine nazaran, tam aksi yönde ifadeler kullanılmıştır. Örneğin antlaşmanın hem Atina'da hem de taşrada büyük bir sevinç uyandırdığı dile getirilmiş, Türk ve Yunan halklarının bundan böyle barış ve kardeşlik duyguları içinde yaşayacağı temennisinde bulunulmuştur. Savaş sırasında ise Türklere karşı en ufak bir düşmanlık ve nefret duyulmadığı, Türk esirlerin dostça karşılandığı belirtilmiştir. Bu düşüncelerin yanı sıra antlaşmanın imzalanmasının, Yunanistan açısından bir ihtiyaç olduğunun da altı çizilmiştir. Yunanistan'ın savaşta büyük kazançlar elde ettiği ancak kayıplarının da eşit oranda büyük olduğu ifade edilmiştir. Barış döneminde Yunanistan'ın hem

[269] "Antlaşma Sonrası", *Skrip*, 2 Kasım 1913 (15 Kasım 1913).

askeri açıdan toparlanması hem de ekonomisini güçlendirmesi gerektiğinin altı çizilmiştir[270].

Tıpkı Embros gazetesi gibi Makedonia gazetesi de Atina Antlaşması'nı olumlu karşılamıştır. Gazetenin 5 Kasım 1913 (18 Kasım 1913) tarihli nüshasında yer alan "Barış Sonrası" başlıklı makalesinde Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında barışın nihayet yapıldığı belirtilmiştir. Müzakereler süresince iki ülkenin, 200 biner askerini seferberlik halinde bulundurduğu, dolayısıyla büyük harcamalar yapmak zorunda kaldığı ifade edilmiştir. Ayrıca Yunan Hükümeti'nin, Osmanlı Devleti'yle barış yaparak dış politikadaki düzensiz duruma son verdiğinin ve artık bütün dikkatini ülkenin iç meselelerine yöneltebileceğinin altı çizilmiştir[271].

Daha önce belirtildiği gibi Londra Barış Antlaşması kararlarına göre Ege adalarının durumu, Büyük Güçler'in kararına bırakılmıştı. Dolayısıyla Atina Antlaşması'nda bu meselenin çözümüne yönelik bir madde yer almamaktaydı. Büyük Güçler, Ege adalarının geleceğiyle ilgili aldıkları kararı 13 Şubat 1914'te Yunanistan'a, bir gün sonra ise Osmanlı Devleti'ne iletmişlerdi.

Embros gazetesi, Büyük Güçler'in kararını *kısa* ve *belirsiz* olarak değerlendirmiştir. Gazetenin 1 Şubat 1914 (14 Şubat 1914) tarihli nüshasında yer alan "Güçlerin Kararının Dünkü İlanı" başlıklı makalesinde Büyük Güçler'in kararına göre; Yunanistan'ın, 31 Mart 1914'e kadar Arnavutluk'un güneyinde bulunan askerlerini çekmesi gerektiği, aksi takdirde Ege adalarındaki Yunan hâkimiyetinin tanınmayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca Yunanistan'ın, kendisine bırakılan Ege adalarında yaşayan Müslüman halkın durumundan sorumlu tutulduğu, Osmanlı Devleti'nin ise Gökçeada, Bozcaada ve Meis adalarında

[270] "Yunanistan ve Türkiye Arasında Barışın İmzası", *Embros*, 2 Kasım 1913 (15 Kasım 1913).
[271] "Barış Sonrası", *Makedonia*, 5 Kasım 1913 (18 Kasım 1913).

yaşayan Hristiyanlarla ilgili her hangi bir yükümlülüğünün bulunmadığı öne sürülmüştür[272].

Skrip gazetesinin 2 Şubat 1914 (15 Şubat 1914) tarihli nüshasında yer alan "Rezil Diplomatik Mağlubiyet" başlıklı makalede Büyük Güçler'in Ege adalarıyla ilgili kararı, Venizelos hükümetinin bir başarısızlığı olarak nitelendirilmiştir. Makalede Ege adalarının, silahsızlandırılmaları ve herhangi bir askeri operasyon için kullanılmamaları şartıyla Yunanistan'a verileceği belirtilmiştir. Bu durumun ise Osmanlı Devleti'ni, gelecekte adalar üzerinde hak iddia etme konusunda cesaretlendireceği ileri sürülmüştür[273].

Büyük Güçler'in kararına rağmen Babıali, Çanakkale Boğazı ve Anadolu kıyılarının güvenliği açısından, Ege adalarını Yunanistan'a terk etmeyeceğini bildirmiştir[274]. Dolayısıyla Balkan Savaşları sonucunda Ege adalarının durumuyla ilgili mesele, Lozan Antlaşması'na kadar çözümsüz kalmıştır. Bu antlaşmayla Gökçeada ve Bozcaada hariç Yunan işgalindeki adalar, silahsızlandırılmaları şartıyla Yunanistan'a verilmiştir. Trablusgarp Savaşı sırasında İtalya'nın eline geçen On İki Ada ise, Meis adası da dâhil olmak üzere İtalya'ya bırakılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından İtalya, bu adaları Yunanistan'a terk etmiştir[275].

---

[272] "Güçlerin Kararının Dünkü İlanı", *Embros*, 1 Şubat 1914 (14 Şubat 1914).
[273] "Rezil Diplomatik Mağlubiyet", *Skrip*, 2 Şubat 1914 (15 Şubat 1914).
[274] Fahir Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 669-670.
[275] Melek Fırat, "Yunanistan'la İlişkiler", Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, C: I, 6. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 327-329; *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, C: I, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2009, s. 382.

SONUÇ

Balkan Savaşları hem Türk hem de Yunan tarihi için büyük öneme sahiptir. Savaşın ilk aşamasında Osmanlı Devleti, kendi bünyesinden ayrılan dört Balkan devletiyle savaşmak zorunda kalmış ve ağır bir mağlubiyet almıştır. Balkanlı müttefikler, Osmanlı Devleti'nden ele geçirdikleri toprakları paylaşamamış, böylece İkinci Balkan Savaşı patlak vermiştir. Balkan Savaşları sonucunda Osmanlı Devleti'nin sınırları, Meriç Nehri'ne kadar gerilemiştir. Yunanistan ise başta Selanik, Yanya ve Kavala olmak üzere önemli şehir ve limanları ele geçirerek sınırlarını iki katına çıkarmıştır.

Yunan gazetelerinin, seferberliklerin ilanından itibaren savaş yanlısı bir dil kullandıkları görülmektedir. Türklere karşı yürütülen savaş, basında haç ve hilâlin mücadelesi olarak değerlendirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin bir takım gailelerle boğuştuğu ve zayıf duruma düştüğü sıkça dile getirilmiş, bu fırsatın değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Balkan Savaşları öncesinde daha çok Girit'le ilgilenen Yunan kamuoyunun, savaşın ilanıyla Epir ve Makedonya bölgelerine dikkat kesildiği anlaşılmaktadır.

Yunan basınında Birinci Balkan Savaşı boyunca kamuoyu oluşturma maksadıyla Türklerin medeniyetten uzak oldukları ve Osmanlı Devleti bünyesindeki Hristiyanların, esaret altında yaşadıkları ileri sürülmüştür. Dolayısıyla bunları kurtarma düşüncesi, savaşın başlıca nedeni olarak gösterilmiştir. Ancak bu dönem içinde, müttefikler tarafından ele geçirilen topraklarda katledilen, çeşitli baskılara uğrayan ve göçe zorlanan Türklerin durumundan bahsedilmemiştir.

Birinci Balkan Savaşı'nın patlak vermesinden önce Yunan kamuoyunda Balkan İttifakı'na yönelik bir takım endişelerin mevcut olduğu görülmektedir. Bu dönemde sık sık Balkan devletlerinin çıkarlarının birbirleriyle örtüşmediği, Yunan gazetelerinde dile getirilmiştir. Savaşın hemen başında

müttefiklerin elde ettikleri hızlı başarıların, bu havayı bir süreliğine dağıttığı görülmektedir. Ancak Selanik'in işgali sırasında Yunan birliklerinin Bulgarlardan birkaç saat önce şehre varmalarına rağmen Bulgarlar, şehir üzerinde hak iddia etmiştir. Böylece iki ülke arasındaki müttefiklik ilişkileri sarsılmıştır. Bu tarihten sonra Yunan basınında Balkan İttifakı hakkındaki çekinceler yeniden dile getirilmeye başlamıştır.

Yunanistan ve Bulgaristan arasındaki ilişkiler 1913 yılının bahar aylarında iyice gerilmiştir. Bu dönemde Yunan basınında Bulgarlara karşı kullanılan düşmanca ifadeler dikkat çekicidir. Bulgarlar sık sık ikiyüzlü ve barbar olarak nitelendirilmiş, Yunanların en büyük düşmanı olarak görülmüşlerdir. Bu öfke dolu ifadelerin yanı sıra Birinci Balkan Savaşı sırasında Bulgarların ele geçirdikleri topraklarda, özellikle de Trakya'da Yunan nüfusun çoğunlukta olduğu ve bunların Bulgar zulmüne uğradıkları iddia edilmiştir. Yunan basınının bu tutumundan Yunanistan'ın, artık gözünü Bulgar işgali altında bulunan Trakya'ya diktiği net bir şekilde anlaşılmaktadır. Yine bu dönemde Yunan Donanması'nın başarılarının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Yunanistan'ın, Ege adalarını işgal ederek Türk askerinin deniz yoluyla Rumeli'ye taşınmasının önüne geçtiği sıklıkla belirtilmiştir.

İkinci Balkan Savaşı sırasında, mağlup Bulgar askerlerinin geri çekildikleri esnada sivil halka uyguladıkları baskıların, Yunan basınında yoğun bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bulgarların, Makedonya ve Trakya'daki köy ve kasabaları ateşe vererek buralarda yaşayan sivil Yunanları katlettikleri sıkça ifade edilmiştir. Aynı şekilde Bulgarların Türklere yaptıkları mezalim de Yunan basınında yer almıştır. Yine de bu konunun, basında sınırlı oranda ele alındığını söylemek gerekir.

Muharebelerin ardından diplomatik faaliyetlerin hızlanmasıyla birlikte Yunan basınında iki büyük çekincenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bunlardan ilki Bulgarların, Yunanistan ve Sırbistan'ın arasına girerek

Arnavutluk'la sınırdaş olma ihtimalidir. Bulgaristan'ın bu yolla, Adriyatik Denizi'ne ulaşarak büyük ekonomik faydalar sağlama imkânı elde edeceği düşünülmüştür. Diğer bir çekince ise Kavala'nın Bulgarlara bırakılması ihtimalidir. Bükreş Barış Kongresi sırasında Kavala'nın Bulgaristan'a bırakılması söz konusu olmuş, Yunan tarafı buna karşı çıkmıştır. Yunan basınında Bulgarların, Kavala'ya sahip olmaları durumunda Ege Denizi'nde çok güçlü bir konuma ulaşacağı ve Yunanistan'a rakip olacağı dile getirilmiştir.

Atina Antlaşması, Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında barışı sağlamıştır. Antlaşmanın, Yunan basınındaki siyasi görüş ayrılıklarından dolayı iki farklı şekilde ele alındığı görülmektedir. Kral Konstantinos yanlısı Skrip gazetesi, antlaşmanın içerik olarak Yunanistan'ın taleplerini kesinlikle karşılamadığını ve Yunanistan için diplomatik bir yenilgi olduğunu dile getirmiştir. Buna karşılık Embros ve Makedonia gazeteleri, antlaşmayı memnuniyetle karşılayarak ılımlı bir üslup kullanmışlardır. Antlaşmanın bütün Yunanistan'da büyük bir sevinçle karşılandığını belirterek Türkiye ve Yunanistan'ın, Balkan Savaşları sonrası dönemde barış içinde yaşayacakları yönünde temennilerini ifade etmişlerdir. Bunun dışında Osmanlı Devleti ile imzalanan barış sayesinde Yunanistan'ın, iç meselelere daha fazla eğilerek hem askeri hem de ekonomik açıdan toparlanma fırsatı bulacağının altı çizilmiştir.

Son olarak şunları söylemek gerekir ki Atina'da yayımlanan Embros ve Skrip gazeteleri, dönemin en yüksek tiraja sahip gazeteleri olup, bu açıdan iki gazete arasında bir rekabet söz konusudur. İdeolojik olarak ise, Balkan Savaşları döneminde Embros gazetesi, Başbakan Venizelos'un takip ettiği politikaları yer yer eleştirmesine rağmen tamamen karşısında da yer almamıştır. Skrip gazetesi ise, fanatik Kral yanlısı bir yayın organıdır. Selanik'te faaliyet gösteren Makedonia gazetesi ise savaş döneminde Yunanistan'daki herhangi bir siyasi yapılanmaya yakınlık duymamıştır. Balkan Savaşları sırasında Yunanistan'ın elde ettiği başarıların ardından Yunan toplumunda oluşan milli birlik ve

beraberlik havasından dolayı, gazeteler arasında siyasi bir çekişmenin varlığından söz etmek güçtür.

KAYNAKÇA

ADANIR, Fikret, *Makedonya Sorunu: Oluşumu ve 1908'e Kadar Gelişimi*, Çeviren: İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

ADIYEKE, Ayşe Nükhet, *Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2000.

AKŞİN, Sina, "Fransız İhtilalinin II. Meşrutiyet Öncesi Osmanlı Devleti Üzerindeki Etkileri Üzerine Bazı Görüşler", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C: 49, S: 3, Ankara 1994, s. 23-29.

ALP, İlker, "Balkan Savaşları Esnasındaki Bulgar Mezaliminin Türkler ve Gayrimüslim Azınlıklar Tarafından Tel'ini", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi: Dün/Bugün/Yarın*, S: 26, Tarihi Araştırmalar ve Dokümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı, İstanbul Nisan 1987, s. 44-53.

ALP, İlker, *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezâlimi (1878-1989)*, Trakya Üniversitesi Yayınları, Ankara 1990.

ALP, İlker, *Bulgarian Atrocities: Documents and Photographs*, London 1988.

ALP, İlker, *Pomak Türkleri (Kumanlar-Kıpçaklar)*, Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Edirne 2012.

ANDERSON, Matthew Smith, *Doğu Sorunu: 1774-1923 Uluslararası İlişkiler Üzerine Bir İnceleme*, Çeviren: İdil Eser, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

ARMAOĞLU, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi: 1789-1914*, 13. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.

AYDIN, Mahir, *Şarkî Rumeli Vilâyeti*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992.

BALTA, Nasi, "Εμπρός", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, τόμ: Β΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 179-181.

BAYUR, Yusuf Hikmet, *Türk İnkılâbı Tarihi*, C: II, K: I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991.

BAYUR, Yusuf Hikmet, *Türk İnkılâbı Tarihi*, C: II, K: II, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1991.

CLOGG, Richard, *Modern Yunanistan Tarihi*, Çeviren: Dilek Şendil, 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2007.

DAKIN, Douglas, *Η Ενοποίηση της Ελλάδας: 1770-1923*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1989.

DAKIN, Douglas, "The Diplomacy of the Great Powers and the Balkan States, 1908-1914", *Balkan Studies*, Vol: 3, No: 2, Thessaloniki 1962, s. 327-374.

DİVANİ, Lena, *Η Εδαφική Ολοκλήρωση της Ελλάδας (1830-1947)*, Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2000.

FIRAT, Melek, "Yunanistan'la İlişkiler", Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, C: I, 6. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 325-356.

GİON, Hr. İ. - THİREOS, St. G., *Η Ελλας εις τους Βαλκανικούς Πολέμους: 1912-1913*, Κέκροψ, Αθήνα 1970.

HALAÇOĞLU, Ahmet, *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912-1913)*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1995.

HALL, Richard C., *Balkan Savaşları 1912-1913: I. Dünya Savaşı'nın Provası*, Çeviren: M. Tanju Akad, Homer Kitabevi, İstanbul 2013.

HARİTATOS, Manos, "Ο Τύπος κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους", *Η Ελλάδα των Βαλκανικών Πολέμων: 1910-1914*, Εταιρία Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα 1993, s. 405-410.

HAYTA, Necdet, *Balkan Savaşları'nın Diplomatik Boyutu ve Londra Büyükelçiler Konferansı (17 Aralık 1912 - 11 Ağustos 1913)*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2008.

JELAVICH, Barbara, *Balkan Tarihi: 18. ve 19. Yüzyıllar*, 2. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul 2009.

KANDİLAKİS, Manolis, "Μακεδονία", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, τόμ: Γ΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 88-91.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C: V, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2007.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C: VIII, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.

KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C: IX, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.

KAYAPINAR Levent, "Kılkış Muharebesi ve Makedonya'da Bulgar-Yunan Çekişmesi", *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913): İhtilaflı Duruşlar,* C: I, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 119-131.

KELAĞA AHMET, İbrahim, "Çağdaş Yunan Aydınlanma Hareketinin Coğrafyası, Ortaya Çıkış Süreci ve Eğitim Alanındaki Etkiler", *Batı Kültür ve Edebiyatlarında Aydınlanma*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 2014, s. 237-266.

KELAĞA AHMET, İbrahim, "Yunanistan'da Tarih Okul Kitaplarında Balkan Savaşları", *100. Yılında Balkan Savaşları (1912-1913): İhtilaflı Duruşlar,* C: II, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014, s. 1160-1184.

KIRLI NTOKME, Outkou, "Ulus Devlet Oluşturmada Yunanistan Örneği: Büyük Ülkü-Megali İdea", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S: 46, Güz 2010, s. 401-424.

KUMARİANU, Ekaterini, "Προεπαναστατικός Τύπος: Η Ώρα των Εφημερίδων και των Περιοδικών 1784-1821", *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: 1770-2000*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, s. 101-124.

KURAT, Akdes Nimet, *Rusya Tarihi: Başlangıçtan 1917'ye Kadar*, 2. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1987.

KURAT, Akdes Nimet, *Türkiye ve Rusya: XVIII. Yüzyıl Sonundan Kurtuluş Savaşına Kadar Türk-Rus İlişkileri (1798-1919)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2011.

MAYER, Kostas, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου: 1790-1900*, τόμ: Α΄, Αθήνα 1957.

MAYER, Kostas, *Ιστορία του Ελληνικού Τύπου: Εφημερίδες και Περιοδικά 1901-1959*, τόμ: Γ΄, Αθήνα 1960.

McCARTHY, Justin, *Ölüm ve Sürgün: Osmanlı Müslümanlarının Etnik Kıyımı (1821-1922)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014.

ÖZCAN, Uğur, *II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı-Karadağ Siyasi İlişkileri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2012.

PAPADİMİTRİU, Despina, "Σκριπ", *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού Τύπου: 1784-1974*, τόμ: Δ΄, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2008, s. 106-107.

PREVELAKİS, Eleftherios, "Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι", *Εστία*, τεύχ: 909, s. 649-658.

SVOLOPULOS, Konstantinos, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική: 1900-1945*, τομ. Α΄, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 2002.

SVORONOS, Nikos, *Çağdaş Hellen Tarihine Bakış*, Çeviren: Panayot Abacı, Belge Yayınları, İstanbul 1988.

ŞENTÜRK, M. Hüdai, *Osmanlı Devleti'nde Bulgar Meselesi (1850-1875)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992.

TÜRKGELDİ, Ali Fuat, *Görüp İşittiklerim*, 5. Baskı, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2010.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, C: I, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2009.

UÇAROL, Rifat, *Siyasi Tarih (1789-1994)*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.

VEREMİS, Thanos, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453-1998*, Εκδ. Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 1998.

İnternet Kaynakları:

"Δημήτριος Καλαποθάκης", *https://www.sansimera.gr/biographies/481*, (Erişim tarihi: 19.07.2018).

"Επανακυκλοφορεί από τον Σεπτέμβριο η Ιστορική Εφημερίδα «Μακεδονία»", *https://www.protothema.gr/greece/article/806082/epanakukloforei-apo-ton-septemvrio-i-istoriki-efimerida-makedonia/*, 18.07.2018 (Erişim tarihi: 19.07.2018).

Gazeteler:

Embros

Skrip

Makedonia

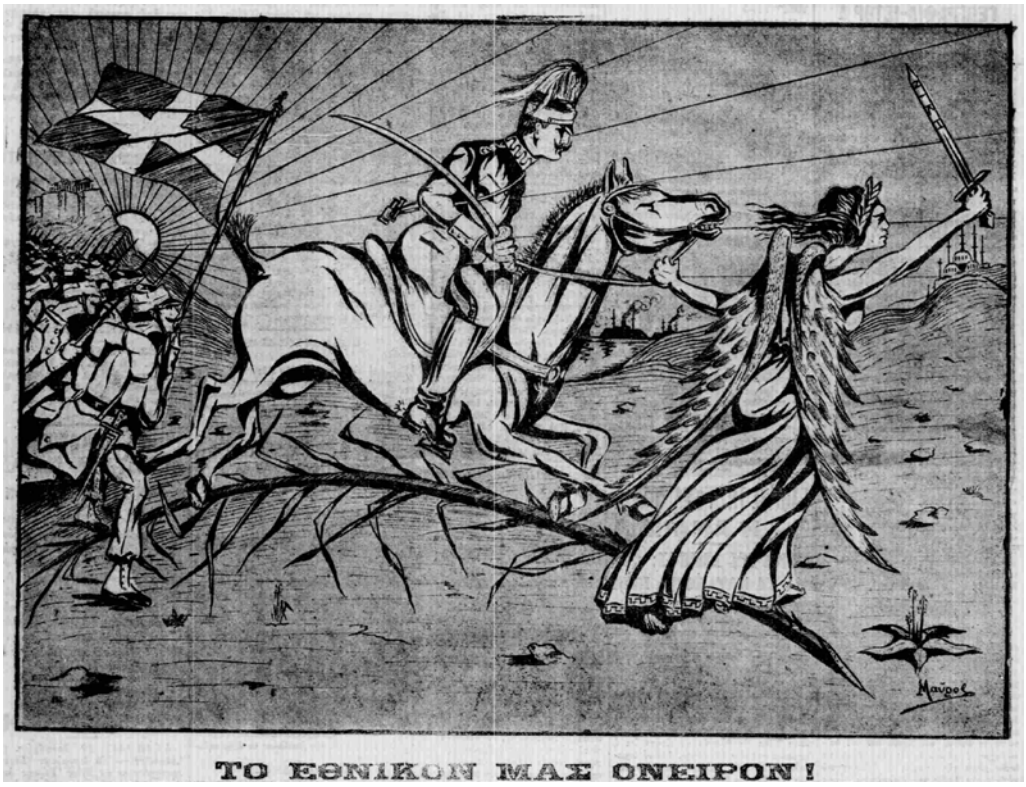
EKLER

EK 1: KARİKATÜRLER

Karikatür 1: Karikatürde Yunan birliklerinin ilerleyişi tasvir edilirken üst kısımda 1821 Yunan İsyanı'na gönderme yapılmıştır[276].

[276] *Skrip*, 7 Ekim 1912 (20 Ekim 1912).

Karikatür 2: Karikatürde Yunan mitolojisine göre zafer tanrıçası olan *Niki*, Veliaht Prens Konstantinos'un atını Türk topraklarına doğru çekmektedir. Alt kısımda ise "*ULUSAL RÜYAMIZ!*" ifadesi yer almaktadır[277].

[277] *Skrip*, 21 Ekim 1912 (3 Kasım 1912).

Karikatür 3: Karikatürde Yunan birliklerinin Selanik'e giriş sahnesi tasvir edilmektedir[278].

[278] *Skrip*, 28 Ekim 1912 (10 Kasım 1912).

Karikatür 4: Karikatürde Osmanlı Devleti, eli ve bacağı kesik bir halde Avrupa'dan yardım isterken tasvir edilmiştir[279].

[279] *Skrip*, 8 Kasım 1912 (21 Kasım 1912).

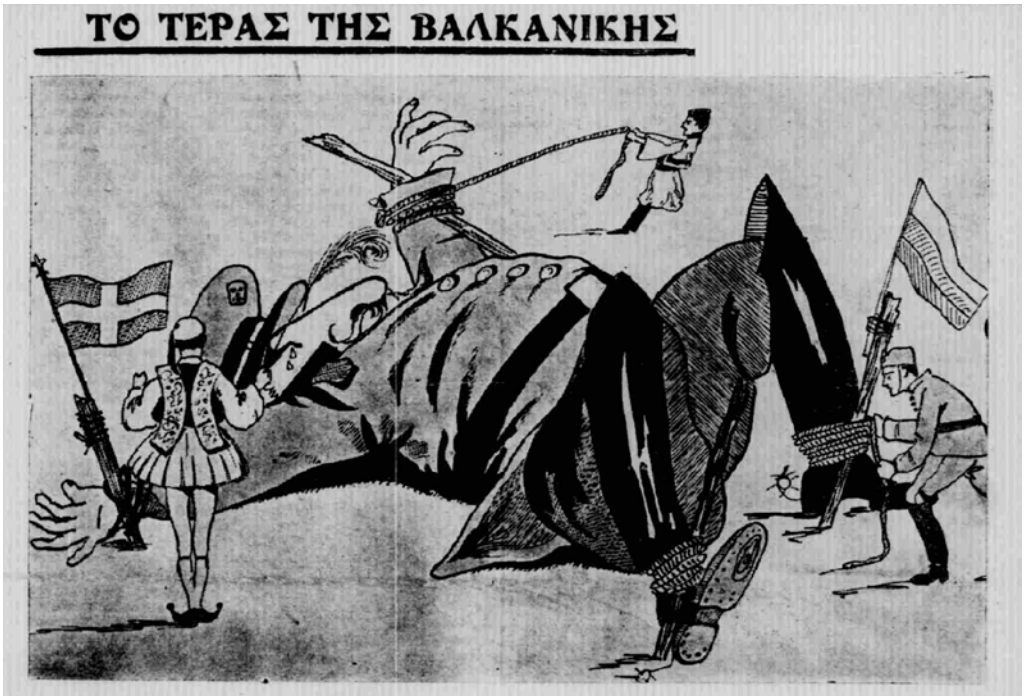
Karikatür 5: Karikatürde Balkan devletlerinin Makedonya'yı paylaşmak üzere oldukları görülmektedir[280].

[280] *Skrip*, 1 Ocak 1913 (14 Ocak 1913).

Karikatür 6: Karikatürde Bulgarların, gerek Yunanlara gerekse Türk ve Müslümanlara yaptıkları mezalim tasvir edilmektedir. Alt kısımda ise "*Bulgarlar, kılıç ve kamçıyla nasıl Hristiyanları kurtarıyor ve Türkleri Hristiyanlaştırıyor.*" ifadeleri yer almaktadır[281].

[281] *Skrip*, 25 Haziran 1913 (8 Haziran 1913).

Karikatür 7: Karikatürde Bulgaristan, Balkan Yarımadası'nın canavarı olarak tasvir edilmektedir[282].

[282] *Skrip*, 22 Temmuz 1913 (4 Ağustos 1913).

EK 2: RESİMLER

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΡΩΤΗ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΦΕΚΟΜΑΧΑΔΑ, ΟΜΟΣ ΤΟΠΧΑΝΕ ΠΑΡΑΠΛΕΥΡΟ ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΗΣ ΡΕΖΗ
ΤΡΙΤΗ 1 Ιανουαρίου 1913

Resim 1: Makedonia gazetesi, 1 Ocak 1913 (14 Ocak 1913) tarihinden itibaren başlığının iki tarafına Makedon kralları II. Filip ve Büyük İskender'in resmedildiği iki küçük logo yerleştirmiştir[283].

[283] *Makedonia*, 1 Ocak 1913 (4 Ocak 1913).

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ — ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΜΠΡΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Δ. ΟΙΚ. ΚΑΛΑΠΟΘΑΚΗΣ

ΕΤΟΣ ΣΤ'. ΑΡΙΘΜΟΣ 5.715 | ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 183 | ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ Αριθμός 8ς | Ἐν Ἀθήναις ΤΡΙΤΗ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1912

Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΑΤΕΥΣΕΩΣ

ΠΟΙΑΙ ΗΛΙΚΙΑΙ ΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΥΠΟ ΤΑ ΟΠΛΑ

Ο ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΑΓΩΝ

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΗΛΩΣΙΣ

ΑΠΟ ΗΜΕΡΑΣ ΕΙΣ ΗΜΕΡΑΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΟΞΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΔΡΑΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΝ
ΤΟ ΓΑΛΛ. ΘΕΑΤΡΟΝ

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΗΜΕΡΑΙ ΚΑΙ ΝΥΚΤΕΣ
ΜΑΤΙΕΣ - ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΚΑΛΕΜΑΝ ΒΕΓΓΕΛ

Resim 2: Yunanistan'ın seferberlik ilanı Embros gazetesinde bu şekilde duyurulmuştur[284].

[284] Embros, 18 Eylül 1912 (1 Ekim 1912).

Resim 3: Müttefik Balkan devletlerinin kralları[285]

[285] *Skrip*, 10 Ekim 1912 (23 Ekim 1912).

Αἱ Τουρκικαὶ οἰκογένειαι τῆς Θράκης φεύγουσαι πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἥττας τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ

Resim 4: Birinci Balkan Savaşı sırasında yerlerinden edilen Türklerin Anadolu'ya göçleri[286]

[286] *Embros*, 4 Kasım 1912 (17 Kasım 1912).

Resim 5: Yunanistan'ın Selanik'i işgalinin ertesi günü Skrip gazetesinin ilk sayfası[287]

[287] *Skrip*, 27 Ekim 1912 (9 Kasım 1912).